

Regeringens proposition till riksdagen om översyn av bestämmelserna om besvärinstans i vissa lagar och vissa tekniska bestämmelser

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås ändringar i sammanlagt 14 lagar inom olika områden av förvaltningen.

Det föreslås att dessa lagars bestämmelser om överklagande ska ändras så att myndigheternas beslut ska överklagas hos förvaltningsdomstolen och inte direkt hos högsta förvaltningsdomstolen eller hos allmänna domstolar, när en allmän domstol har fattat ett förvaltningsbeslut. Det föreslagna ändringen av besvärinstans stämmer överens med huvudregeln i den gällande allmänna lagen, det vill säga lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Enligt huvudregeln är det bara beslut av statsrådets allmänna sammanträde som får överklagas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen, medan förvaltningsbeslut som har fattas av andra myndigheter förs överklagas hos förvaltningsdomstolen.

Samtidigt föreslås det att bestämmelser om överklagande som propositionen avser ska ses över så att hänvisningarna till den upphävda förvaltningsprocesslagen uppdateras och bestämmelser som överlappar den allmänna lagen stryks.

Dessutom föreslås ett vidare tillämpningsområde för bestämmelserna om offentlighet vid muntlig förhandling enligt lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar. Det föreslås att bestämmelserna ska omfatta alla icke-skriftliga sätt att utreda saken om vilka föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, det vill säga även muntlig förberedelse och inspektion.

I vissa lagar inom justitieministeriets förvaltningsområde föreslås dessutom tekniska ändringar till följd av att välfärdsområdena inrättas och social- och hälsovården och räddningsväsendet reformeras.

Lagarna avses träda i kraft i början av 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	6
3 Målsättning	8
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	8
4.1 De viktigaste förslagen.....	8
4.2 Huvudsakliga konsekvenser.....	9
5 Alternativen och deras konsekvenser.....	12
6 Remissvar och fortsatt beredning	13
7 Specialmotivering.....	16
7.1 Lagen om republikens presidents kansli	16
7.2 Vallagen	19
7.3 Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.....	20
7.4 Lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.....	21
7.5 Beredskapslagen.....	25
7.6 Dataskyddslagen	26
7.7 Domstolslagen.....	26
7.8 Lagen om rättegång i försäkringsdomstolen	34
7.9 Lagen om rättegång i arbetsdomstolen	35
7.10 Lagen om domstolsavgifter.....	35
7.11 Lagen om bildprogram.....	36
7.12 Naturgasmarknadslagen	37
7.13 Lagen om utsläppshandel.....	39
7.14 Sjukförsäkringslagen.....	40
8 Ikraftträdande.....	41
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	41
9.1 Allmänt.....	41
9.2 Rättegångens offentlighet.....	42
9.3 Domarnas tjänstemannarättsliga ställning.....	44
9.4 Domarjäv när ändring söks hos den förvaltningsdomstol som har fattat det ursprungliga förvaltningsbeslutet.....	47
9.5 Avslutning	51
LAGFÖRSLAG	53
1. Lag om ändring av lagen om republikens presidents kansli	53
2. Lag om ändring av vallagen.....	54
3. Lag om ändring av 33 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.....	55
4. Lag om ändring av lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.....	56
5. Lag om ändring av 130 § i beredskapslagen.....	57
6. Lag om upphävande av 23 § 2 mom. i dataskyddslagen.....	58
7. Lag om ändring av domstolslagen	58
8. Lag om ändring av 6 § i lagen om rättegång i försäkringsdomstolen	60
9. Lag om ändring av lagen om rättegång i arbetsdomstolen.....	61

RP 93/2022 rd

10. Lag om ändring av 8 § i lagen om domstolsavgifter	63
11. Lag om ändring av lagen om bildprogram	63
12. Lag om ändring av 96 och 97 § i naturgasmarknadslagen	64
13. Lag om ändring av lagen om utsläppshandel	65
14. Lag om ändring av 6 kap. 26 § i sjukförsäkringslagen	66
BILAGOR	68
PARALLELLTEXTER	68
1. Lag om ändring av lagen om republikens presidents kansli	68
2. Lag om ändring av vallagen	71
3. Lag om ändring av 33 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	74
4. Lag om ändring av lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar	75
5. Lag om ändring av 130 § i beredskapslagen	77
7. Lag om ändring av domstolslagen	77
8. Lag om ändring av 6 § i lagen om rättegång i försäkringsdomstolen	83
9. Lag om ändring av lagen om rättegång i arbetsdomstolen	85
10. Lag om ändring av 8 § i lagen om domstolsavgifter	88
11. Lag om ändring av lagen om bildprogram	89
12. Lag om ändring av 96 och 97 § i naturgasmarknadslagen	91
13. Lag om ändring av lagen om utsläppshandel	93
14. Lag om ändring av 6 kap. 26 § i sjukförsäkringslagen	95

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I 8 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) finns en allmän bestämmelse om att besvär över en myndighets beslut anförs hos den regionala förvaltningsdomstolen, men så att besvär över beslut som fattats vid statsrådets allmänna sammanträde anförs hos högsta förvaltningsdomstolen. I vissa speciallagar finns bestämmelser om avvikelser från denna ordning, som föreskrivs i den allmänna lagen, så att det i speciallagar föreskrivs att ändring även i vissa andra myndigheters beslut får sökas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Även i domstolslagen (673/2016) och lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007) finns bestämmelser om att ändring i vissa förvaltningsbeslut som domstolar och besvärsnämnder fattar ska få sökas hos en högre rättsinstans inom respektive domstolslinje. Vid kartläggningen av bakgrunden till lagförslagen i denna proposition har målsättningen varit att ta reda på om det längre är behövligt att i en speciallag ha bestämmelser som på denna punkt avviker från den allmänna lagens bestämmelser.

När lagen om rättegång i förvaltningsärenden stiftades, fogades inte till lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar bestämmelser som skulle ha gällt offentligheten av de nya muntliga sätt att utreda ett ärende som infördes genom lagen om rättegång i förvaltningsärenden, nämligen muntlig förberedelse och granskning. Av de sätt att utreda ett ärende om vilka föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden omfattas därför i nuläget endast muntlig förhandling och syn av bestämmelserna i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

Dessutom finns det i domstolslagen, lagen om rättegång i försäkringsdomstolen (677/2016), lagen om rättegång i arbetsdomstolen (646/1974) och lagen om domstolsavgifter (1455/2015), vilka hör till justitieministeriets förvaltningsområde, bestämmelser i vilka det krävs tekniska ändringar till följd av regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av välfärdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet samt till lämnande av underrättelse enligt artiklarna 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse (RP 241/2020 rd). De lagar som nu föreslås ändras har inte ingått i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagstiftningen om social- och hälsovården och räddningsväsendet samt av vissa andra lagar med anledning av lagstiftningen om inrättande av välfärdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet (RP 56/2021 rd).

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet.

Den lagstiftning som hänför sig till detta lagstiftningsprojekt har justitieministeriet kartlagt genom att använda sig av sökmotorerna i databaserna Finlex och Edilex samt genom att sända förfrågningar till andra ministerier och högsta förvaltningsdomstolen. Justitieministeriet har uthört hur man preliminärt ställer sig till saken hos riksdagens kansli och statsrådets kansli samt de ministerier inom vilkas förvaltningsområden det fortfarande finns bestämmelser om att ändring i ett beslut av en annan myndighet än statsrådets allmänna sammanträde får sökas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen.

RP 93/2022 rd

Vid denna preliminära kartläggning har riksdagens kansli meddelat att kansliet kommer att utarbeta ett förslag till ändring av 43 § 1 mom. i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003) och att höra sig för hos de olika riksdagsgrupperna om hur de ställer sig till en ändring av 19 § 3 mom. i lagen om riksdagsgrupper (979/2012).

Finansministeriet har vid den preliminära kartläggningen meddelat att till de delar som ministeriet anser det behövt kommer de bestämmelser inom finansministeriets förvaltningsområde som justitieministeriets förfrågan gäller att ändras genom en lagreform som är under beredning vid finansministeriet. I lagreformen (regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av bestämmelserna om ändringssökande i vissa lagar som gäller finansministeriets förvaltningsområde RP 90/2021 rd) ingår förslag om att bestämmelserna om sökande av ändring inom finansministeriets förvaltningsområde ska uppdateras till att motsvara bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Samtidigt föreslås också att 16 § 2 mom. i lagen om Finlands Bank (214/1998), 31 § 1 mom. i lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998) och 6 § i lagen om skatt på titlar (1388/2001) ska ändras så att ändring i de beslut av myndigheter som avses i dessa lagrum ska sökas hos förvaltningsdomstolen i stället för hos högsta förvaltningsdomstolen. Finansministeriet har meddelat att ministeriet inte har för avsikt att ändra 53 § 4 mom. i kommunstrukturlagen (1698/2009).

Miljöministeriet har vid den preliminära kartläggningen meddelat att ministeriet bereder en ändring av naturvårdslagen (1096/1996) och att man i samband med den även kommer att ta ställning till behovet att ändra 61 § 1 mom. i naturvårdslagen.

Kommunikationsministeriet har vid den preliminära kartläggningen meddelat att ministeriet inte anser det lämpligt att ett förslag till ändring av 345 § 2 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) inkluderas i propositionen. Enligt kommunikationsministeriet förutsätter de situationer och beslut som avses i nämnda lagrum skyndsamt behandling i fullföljdsinstansen. Det är således inte frågan om en teknisk överföring från en domstol till en annan, något som kunde genomföras genom denna proposition. I lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation har man ansett att rättssäkerheten kräver att kommunikationsverket Traficom beslut, som kan gälla till exempel tilläggskyldigheter till följd av betydande inflytande, kan överklagas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Processen har ansetts vara snabbare och kortvarigare än en vanlig besvärprocess och har i kommunikationsbranschen uppfattats som ett acceptabelt förfarande. På kommunikationsmarknaden måste i synnerhet pristvister lösas så snabbt som möjligt. Om avgörandet dröjer, innebär detta i praktiken ofta att ett teleföretag som bryter mot prissättningsbestämmelserna kan ta över marknaden från en konkurrent eller genom sin prissättning kan hindra en konkurrent att etablera sig på marknaden. Att ändring söks direkt hos högsta förvaltningsdomstolen har också ansetts nödvändigt för att trygga användarnas intressen.

Arbets- och näringsministeriet har vid den preliminära kartläggningen meddelat att det fortfarande är motiverat att arbets- och näringsministeriets beslut enligt 114 § 4 mom. i elmarknadslagen (588/2013) och 96 § 4 mom. i naturgasmarknadslagen (587/2017) får överklagas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen, eftersom kommunikationsministeriets prövningsrätt i dessa projekttillståndsärenden är mycket vid och närmar sig ändamålsenlighetsprövning. Arbets- och näringsministeriet har meddelat att ministeriet inom en nära framtid kommer att ge en proposition till riksdagen med ett förslag till ändring av elmarknadslagen, i vilken ministeriet kommer att föreslå att 114 och 115 § i elmarknadslagen uppdateras till att i övrigt motsvara bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Någon ändring av naturgasmarknadslagen planeras inte ingå i den reform som således är under beredning vid arbets- och näringsministeriet, varför de uppdateringar av bestämmelserna som lagen om rättegång i förvaltningsärenden

förutsätter kan genomföras i samband med denna proposition, som beretts vid justitieministeriet.

På basis av denna preliminära kartläggning har justitieministeriet beslutat att i denna proposition inte inkludera de nyss nämnda lagar gällande riksdagens kansli eller finansministeriets, miljöministeriets, kommunikationsministeriets eller arbets- och näringsministeriets förvaltningsområden i vilka det föreskrivs om rätt att direkt hos högsta förvaltningsdomstolen överklaga beslut av andra myndigheter än statsrådets allmänna sammanträde.

Även i 41 § i sametingslagen (974/1995), som hör till justitieministeriets förvaltningsområde, föreskrivs att beslut av sametingets valnämnd får överklagas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. En revidering av sametingslagen är anhängig som en separat lagreform (VN/5875/2019), varför denna proposition inte innehåller något förslag till ändring av sametingslagen.

Dessutom föreskrivs i 71 a § i lagen om beskattningsförfarande (1558/1995), som hör till finansministeriets förvaltningsområde, att prejudikatbesvär över skatterättelsenämndens beslut i stället för hos förvaltningsdomstolen får anföras direkt hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen meddelar tillstånd för prejudikatbesvär. Högsta förvaltningsdomstolen kan bevilja besvärstillstånd, om det med avseende på lagens tillämpning i andra liknande fall eller för en enhetlig rättspraxis är viktigt att ärendet avgörs av högsta förvaltningsdomstolen. Till följd av ärendenas prejudikatkaraktär är det med stöd av detta lagrum även i fortsättningen motiverat att besvär får anföras direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Därför innehåller denna proposition inget förslag till ändring av lagen om beskattningsförfarande.

Justitieministeriet har berett propositionen i samråd med statsrådets kansli, republikens presidents kansli, undervisnings- och kulturministeriet, arbets- och näringsministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet, till de delar som propositionen innehåller lagar som hör till dessa ministeriers förvaltningsområden.

Justitieministeriet har begärt yttrande om propositionen från flera olika intressentgrupper. Även sådana intressentgrupper som inte uttryckligen har anmodats att lämna yttrande har haft möjlighet att göra det. Justitieministeriet har gjort en sammanfattning och sammanställning av yttrandena, som behandlas nedan i 6 kap.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga tjänsten under adressen <https://oikeusministerio.fi/hankkeet> med identifieringskoden OM086:00/2020.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Lagen om rättegång i förvaltningsärenden är en allmän lag som reglerar förvaltningsrättskipningen. Lagen har trätt i kraft 1.1.2020 och genom den upphävdes den tidigare allmänna lagen om förvaltningsrättskipning, nämligen förvaltningsprocesslagen (586/1996).

I 8 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreskrivs följande: ”Besvär över en myndighets beslut anføres hos den regionala förvaltningsdomstolen. Besvär över beslut som fattats vid statsrådets allmänna sammanträde anføres dock hos högsta förvaltningsdomstolen. I fråga om anförande av besvär hos andra förvaltningsdomstolar gäller vad som föreskrivs särskilt.” Beslutet motsvarar i huvudsak 7 § 1 mom. i den upphävda förvaltningsprocesslagen.

Bestämmelsen i 7 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen fick ovan nämnda lydelse genom ändringen av förvaltningsprocesslagen 891/2015. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till granskning av bestämmelserna om sökande av ändring i vissa förvaltningsärenden (RP

RP 93/2022 rd

230/2014 rd s. 39) konstateras följande: ”Den högsta förvaltningsdomstolsinstansen bör inte vara den enda besvärinstansen, om det inte därtill finns särskilda skäl som hänför sig till ärendets natur. Beslut av statsrådets allmänna sammanträde hänför sig i allmänhet till användning av regeringsmakt på ett sådant sätt att sökande av ändring av ett förvaltningsbeslut direkt hos högsta förvaltningsdomstolen kan anses vara motiverat. Däremot är förvaltningsbeslut av ministerier vanligen till sitt sakinhåll jämförbara med förvaltningsbeslut som andra myndigheter meddelat, varför besvärsvägen bör vara enhetlig med dem. Detsamma gäller förvaltningsbeslut som t.ex. Finlands Bank och Folkpensionsanstalten meddelat.” Inom vissa förvaltningsområden finns det dock fortfarande bestämmelser som inte har ändrats till att motsvara vad som anförts i nyss nämnda proposition av regeringen. I nuläget är det inte längre motiverat att besvärinstansen i vissa lagar avviker från huvudregeln.

I de lagar i vilka nu föreslås ändringar finns bestämmelserna enligt vilka ändring i en myndighets beslut söks genom besvär direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Detta motsvarar inte huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden eller högsta förvaltningsdomstolens ställning som den högsta rättsinstansen, som utformar rättspraxis.

Dessutom finns det i domstolslagen och lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar bestämmelser, som föreslås bli ändrade, enligt vilka ändring i förvaltningsbeslut som fattats av domstolar söks hos en högre rättsinstans inom respektive domstolslinje. Inte heller detta motsvarar huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I vissa av de lagar som föreslås bli ändrade finns också fortfarande hänvisningar till den upphävda förvaltningsprocesslagen. I 127 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreskrivs att om det i någon annan lag eller i en förordning finns en hänvisning till förvaltningsprocesslagen, ska hänvisningen efter att lagen om rättegång i förvaltningsärenden har trätt i kraft avse denna nya allmänna lag. Trots detta är det inte längre tillräckligt informativt att hänvisa till den upphävda lagen.

Enligt 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får ett beslut som en regional förvaltningsdomstol har fattat i ett förvaltningsprocessuellt ärende överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Enligt 109 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden har den myndighet som har fattat det ursprungliga förvaltningsbeslutet rätt att anföra besvär över ett sådant beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket domstolen har upphävt myndighetens beslut eller ändrat det.

Det är inte behövligt att det i annan lagstiftning finns bestämmelser som överlappar bestämmelserna i den allmänna lagen. I några av de lagar som föreslås bli ändrade finns fortfarande t.ex. bestämmelser om besvärstillstånd som villkor för att få anföra besvär hos högsta förvaltningsdomstolen eller om att den myndighet som har fattat det överklagade beslutet har rätt att föra ärendet vidare genom att anföra besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

Inom justitieministeriets förvaltningsområde behöver bestämmelserna om sökande av ändring i andra avseenden förtydligas i fråga om bestämmelserna i vallagen (714/1998), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och dataskyddslagen (1050/2018).

Enligt 10 § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar tillämpas på muntlig förhandling och syn vad i lagens 4 kap. föreskrivs om muntlig förhandling. Bestämmelsernas tillämpningsområde behöver utsträckas till att gälla också de andra muntliga sätten att handlägga och utreda ärenden om vilka föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, det

vill säga muntlig förberedelse och inspektion. Det är ändamålsenligt att offentligheten vid rättegångar i förvaltningsdomstolarna kan begränsas i alla sådana situationer där de i lagen föreskrivna villkoren för en sådan begränsning uppfylls, oberoende av vilket av de muntliga sätten att utreda ärendet som domstolen använder sig av.

I lagstiftningen om domstolar, som hör till justitieministeriets förvaltningsområde, finns det i anslutning till inrättandet av välfärdsområden och reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet även behov av tekniska ändringar i domstolslagen, lagen om rättegång i försäkringsdomstolen, lagen om rättegång i arbetsdomstolen och lagen om domstolsavgifter.

3 Målsättning

Målsättningen med propositionen är att förenhetliga reglerna om besvärstansen när ändring söks i myndigheternas förvaltningsbeslut och befästa högsta förvaltningsdomstolens ställning som den högsta rättsinstansen, som utformar rättspraxis. Ändringen av besvärstansen tryggar också parternas rätt att i dessa ärendekategorier söka ändring i två besvärstanser, det vill säga först kunna anföra besvär hos förvaltningsdomstolen och därefter ansöka om besvärstillstånd hos högsta förvaltningsdomstolen.

Dessutom är målsättningen att samtidigt uppdatera och förtydliga de övriga bestämmelserna om sökande av ändring enligt de lagar som föreslås bli ändrade.

Målsättningen är också att förenhetliga bestämmelserna om offentligheten vid rättegång i förvaltningsdomstolarna så att när de i lagen föreskrivna villkoren för begränsning av offentligheten uppfylls, ska det vara möjligt att begränsa offentligheten oberoende av vilket av de muntliga sätten att utreda ärendet som domstolen använder sig av.

Målsättningen är också att uppdatera den lagstiftning om domstolar som hör till justitieministeriets förvaltningsområde med de tekniska ändringar som inrättandet av välfärdsområdena och reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet förutsätter.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att de lagar som ingår i denna ska ändras till den del som det i de gällande bestämmelserna i dessa lagar föreskrivs att ändring i beslut av andra myndigheter än statsrådets allmänna sammanträde får sökas genom att besvär anförs direkt hos högsta förvaltningsdomstolen och, till den del som ändring genom besvär får sökas i förvaltningsbeslut som fattats av domstolar, hos en högre rättsinstans inom respektive domstolslinje. Det föreslås att dessa bestämmelser ska ändras så att de när det gäller besvärstansen kommer att stämma överens med huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Enligt den lagen får ändring i ett beslut av en myndighet i ett förvaltningsärende sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen, varefter ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Samtidigt föreslås det i propositionen att hänvisningarna till den allmänna lag som ska tillämpas vid sökande av ändring ska ändras så att de avser lagen om rättegång i förvaltningsärenden, som trädde i kraft från början av år 2020. I vissa av de lagar som finns i propositionen finns det fortfarande föråldrade hänvisningar till den upphävda förvaltningsprocesslagen. Dessutom föreslås det att bestämmelser som överlappar bestämmelserna i den allmänna lagen ska upphävas och att även andra bestämmelser om sökande av ändring ska förtydligas efter behov.

RP 93/2022 rd

Bestämmelsernas innehåll ändras inte när hänvisningarna uppdateras och de överlappande bestämmelserna upphävs. Med stöd av 127 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, som gäller tidigare hänvisningsbestämmelser, är reglerna nämligen redan nu gällande rätt även med avseende på de lagar i vilka nu föreslås ändringar (se t. ex. HFD 2021:81 och HFD 2022:20).

Till lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar föreslås fogas bestämmelser om att bestämmelserna i lagens 4 kap. om offentlighet vid muntlig förhandling tillämpas även på de nya muntliga sätten att handlägga och utreda ärenden enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden, det vill säga muntlig förberedelse som avses i lagens 47 § och inspektion som avses i lagens 49 §.

Domstolslagstiftningen, som hör till justitieministeriets förvaltningsområde, ska uppdateras så att i lagarna görs de tekniska ändringar som behövs när välfärdsområdena inrättas samt social- och hälsovården och räddningsväsendet reformeras.

I de flesta lagar som föreslås bli ändrade föreslås övergångsbestämmelser, eftersom ändringar innebär att besvärinstansen blir en annan än tidigare. När ändring söks i beslut som har fattats innan lagändringarna har trätt i kraft ska enligt övergångsbestämmelserna tillämpas de bestämmelser som gällde när lagändringen trädde i kraft.

4.2 Huvudsakliga konsekvenser

Propositionen väntas skapa större enhetlighet när det gäller de besvärinstanser i myndigheternas beslut och förtydliga lagstiftningen och på detta sätt minska osäkerheten i rättsliga frågor.

Propositionen väntas också stärka högsta förvaltningsdomstolens ställning som den högsta rättsinstansen, som utformar och förenhetligar rättspraxis. De minskade möjligheterna att anföra besvär direkt hos högsta förvaltningsdomstolen väntas stärka denna domstols roll som en domstol hos vilken besvär får anföras endast med besvärstillstånd. Ändringen av besvärinstansen förväntas också förstärka rättsskyddet. Det blir möjligt att söka ändring hos två rättsinstanser; en part har möjlighet att först anföra besvär hos förvaltningsdomstolen och efter att förvaltningsdomstolen har meddelat sitt beslut söka besvärstillstånd hos högsta förvaltningsdomstolen.

I 109 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreskrivs att den myndighet som har fattat det ursprungliga förvaltningsbeslutet har rätt att anföra besvär över ett sådant beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket domstolen har upphävt myndighetens beslut eller ändrat det. Med stöd av detta lagrum kommer den myndighet som har fattat beslutet att härefter ha möjlighet att ansöka om besvärstillstånd hos högsta förvaltningsdomstolen även i sådana ärenden där ändring enligt de föreslagna bestämmelserna ska sökas hos en annan förvaltningsdomstol än högsta förvaltningsdomstolen. Detta väntas bidra till enhetligare rättspraxis och stärka högsta förvaltningsdomstolens ställning i utformningen av rättspraxis.

Till den del som det i propositionen föreslås att bestämmelser om sökande av ändring ska uppdateras till att motsvara bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden eller att bestämmelser om ändringssökande annars ska formuleras, väntas propositionen innebära uppdatering och förtydligande av bestämmelserna om sökande av ändring i förvaltningsärenden. Även det föreslagna tillägget till lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar, som innehåller bestämmelser om offentligheten av muntlig förberedelse och granskning, väntas förtydliga bestämmelserna om offentligheten i förvaltningsdomstolarnas verksamhet.

I propositionen föreslås i vissa lagförslag att ändring att besvärinstansen i vissa lagar ska ändras så att enligt dessa lagar ändring nu ska sökas hos förvaltningsdomstolen i stället för hos högsta

förvaltningsdomstolen och att även ändring i vissa beslut som fattas med stöd av domstolslagen härefter ska sökas hos förvaltningsdomstolen i stället för hos en allmän domstol. Lagändringarna kan därför öka förvaltningsdomstolarnas arbetsbörda något. Ökningen av antalet ärenden i förvaltningsdomstolarna kommer dock inte att vara betydande.

På motsvarande sätt kan de föreslagna bestämmelserna något minska högsta förvaltningsdomstolens arbetsbörda och, till följd av de ändringar som föreslås i domstolslagen, även de allmänna domstolarnas arbetsbörda.

Vid bedömningen av propositionens inverkan på högsta förvaltningsdomstolens arbetsbörda ska det dock observeras att den omständigheten att ändring i ett beslut efter lagändringen ska sökas hos förvaltningsdomstolen i stället för hos högsta förvaltningsdomstolen även innebär att ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen enligt 12 kap. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Även i dessa fall gäller dock bestämmelsen i 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, som innebär att ändring får sökas hos högsta förvaltningsdomstolen endast om denna domstol beviljar besvärstillstånd.

Beslutet att bifalla eller avslå en begäran om besvärstillstånd kan högsta förvaltningsdomstolen fatta i en fåtaligare sammansättning än annars. Enligt 6 § i lagen om högsta förvaltningsdomstolen (1265/2006) är huvudregeln den att i rättskipningsärenden är högsta förvaltningsdomstolen domför med fem ledamöter. Ärenden som gäller beviljande av besvärstillstånd eller avslag på en ansökan om besvärstillstånd kan högsta förvaltningsdomstolen dock avgöra i en sammansättning med tre ledamöter. Handläggningen i högsta förvaltningsdomstolen underlättas också av att förvaltningsdomstolens beslut och motivering finns som underlag för beslutsfattande.

Propositionens konsekvenser för förvaltningsdomstolarnas arbetsbörda väntas bli små. Propositionen väntas således inte medföra behov av tilläggsresurser.

Justitieministeriet har av högsta förvaltningsdomstolen begärt statistik om hur många besvär som åren 2017–2021 anförts i ärenden för vilka besvärinstansen föreslås bli ändrad så att ändring ska sökas hos förvaltningsdomstolen i stället för hos högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt högsta förvaltningsdomstolens redogörelse har högsta förvaltningsdomstolen i ärenden av nyss nämnt slag årligen mottagit i medeltal 2,2 besvär (variationsintervall 1–4). Under den tid som förfrågan gällde hade högsta förvaltningsdomstolen inte mottagit några besvär som skulle ha gällt beslut om offentligheten av handlingar som avses i 83 § i lagen om republikens presidents kansli (100/2012), beslut som med stöd av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet fattats om offentligheten av handlingar vid statsrådets allmänna sammanträde, beslut som ministeriet eller Finlands Bank fattat med stöd av beredskapslagen (1552/2011), beslut som med stöd av domstolslagen fattats om tillstånd för bisyssla (9 kap. 5 §), beslut som en förvaltningsdomstol, försäkringsdomstolen eller marknadsdomstolen hade fattat om skriftlig varning (15 kap. 1 §) eller avstängning från tjänsteutövning (15 kap. 2 §), beslut om befrielse av en sakkunnigledamot i en förvaltningsdomstol eller försäkringsdomstolen från uppdraget (17 kap. 21 §), beslut som utsläppshandelsmyndigheten med stöd av lagen om utsläppshandel (311/2011) hade fattat om beviljandet av gratis utsläppsrätter eller ändring av antalet sådana samt beslut som arbets- och näringsministeriet hade fattat med stöd av lagen om utsläppshandel. När det gällde ärendekategorierna besvär över förvaltningsbeslut som en förvaltningsdomstol, marknadsdomstolen eller försäkringsdomstolen med stöd av 20 § 1 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar hade fattat om offentligheten av en handling samt besvär över beslut som bildprogramsnämnden hade fattat med stöd av lagen om bildprogram (710/2011) mottog högsta förvaltningsdomstolen ett ärende i vardera ärendekategorin under

RP 93/2022 rd

hela den period som förfrågan gällde. Under samma period mottog högsta förvaltningsdomstolen årligen i medeltal 1,8 besvär över beslut som läkemedelsprismynden fattat med stöd av sjukförsäkringslagen (1224/2004).

Justitieministeriet har av högsta domstolen och hovrätterna begärt statistik om hur många besvär som åren 2017–2021 anhängiggjorts över beslut som hovrätterna, arbetsdomstolen eller tingsrätterna med stöd av domstolslagen fattat om skriftlig varning (15 kap. 1 §) eller avstängning från tjänsteutövning (15 kap. 2 §), eftersom det föreslås att ändring i dessa beslut herefter ska sökas hos förvaltningsdomstolen i stället för hos högsta domstolen eller hovrätten.

Enligt redogörelserna från högsta domstolen och hovrätterna hade inga besvär gällande beslut av nyss nämnd slag inkommit till högsta domstolen eller hovrätterna under den period som förfrågan gällde.

Justitieministeriet har av försäkringsdomstolen begärt statistik om hur många besvär som under åren 2017–2021 anförts över sådana förvaltningsbeslut gällande handlingars offentlighet som enligt 20 § 2 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar har fattats av de besvärsmyndigheter som omfattas av besvärssystemet under försäkringsdomstolen, eftersom det föreslås att besvärinstansen för dessa förvaltningsbeslut ska ändras så att besvär ska anföras hos förvaltningsdomstolen i stället för hos försäkringsdomstolen.

Enligt försäkringsdomstolens redogörelse har försäkringsdomstolen i ärenden av nyss nämnt slag årligen mottagit i medeltal 1,4 besvär (variationsintervall 1–2). I sin redogörelse har försäkringsdomstolen konstaterat att trots att ärendemängden inte är stor, kräver handläggningen av dem enligt försäkringsdomstolen även kunskap om substansen i huvudsaken.

Eftersom antalet sådana besvärärenden som nu föreslås överföras från nyssnämnda domstolar till att behandlas i förvaltningsdomstolen sammanlagt är så lågt, under de senaste fem åren i genomsnitt 3,6 besvär på årsnivå, förväntas överföringen av besvären till förvaltningsdomstolen inte medföra behov av tilläggsresurser. Ärendekategorierna antas också vara av sådan natur att en ökning av antalet besvär i dem inte är att vänta. Bland ärendena finns visserligen några sådana ärendekategorier om vilka det i lagen föreskrivs att besvär i sådana ärenden ska behandlas skyndsamt, men i praktiken har besvären nästan inte alls hänfört sig till sådana ärenden (tjänstemannarättsliga ärenden enligt domstolslagen och ärenden enligt lagen om utsläppshandel). Därför torde inte heller lagförslagets krav på skyndsamt behandling medföra behov av tilläggsresurser i förvaltningsdomstolarna.

I propositionen föreslås att behandlingen av den största enskilda ärendekategorin, det vill säga besvär över beslut som läkemedelsprismynden fattat med stöd av sjukförsäkringslagen, ska koncentreras till Helsingfors förvaltningsdomstol. Det årliga antalet besvär i denna ärendekategori är mycket lågt; antalet har i genomsnitt varit 1,8 per år under de senaste fem åren. Helsingfors förvaltningsdomstol är den största regionala förvaltningsdomstolen. Med hänsyn till det totala antalet ärenden i denna domstol har det inte någon större betydelse om alla besvär över beslut av läkemedelsprismynden koncentreras till denna domstol. När det gäller Helsingfors förvaltningsdomstols resursbehov ska det även beaktas att det i detta sammanhang föreslås att besvär över beslut som med stöd av 65 a § i lagen om republikens presidents kansli har fattats om utnämning till tjänst eller tjänsteförhållande och besvär över beslut som Domstolsverket har fattat med stöd av 23 kap. 8 § i domstolslagen inte längre alla ska behandlas av Helsingfors förvaltningsdomstol, utan spridas ut att behandlas av förvaltningsdomstolarna i enlighet med 10 § 3–4 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Propositionen väntas i vissa fall öka parternas rättegångskostnader, om en part utnyttjar möjligheten till fortsatta besvär efter att förvaltningsdomstolen har meddelat sitt beslut.

Genom de tekniska ändringar som inrättandet av välfärdsområdena och revideringen av lagstiftningen om social- och hälsovården och räddningsväsendet förutsätter uppdateras lagstiftningen till att motsvara omstruktureringen av verksamhetsfältet.

Propositionen väntas inte ha andra ekonomiska konsekvenser, varför den som helhet inte väntas ha väsentliga ekonomiska konsekvenser.

5 Alternativen och deras konsekvenser

Slopande av kravet på skyndsamt handläggning i förvaltningsdomstol

I en del yttranden om utkastet till proposition har man kritiserat den omständigheten att det i många bestämmelser i propositionen föreskrivs att ärendet ska behandlas skyndsamt i förvaltningsdomstolen. Av lagarna i propositionen ingår kravet på skyndsamt behandling i vallagen, lagen om republikens presidents kansli, domstolslagen och lagen om utsläppshandel. I denna proposition föreslås inte att dessa krav på skyndsamt behandling ska slopas.

Valärendena är till sin art sådana att kravet på skyndsamt behandling av ändringsansökningar är motiverat. Även besvärstiden är enligt 102 § i vallagen exceptionellt kort. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till vallag och till vissa lagar som har samband med den (RP 48/1998 rd s. 44) motiveras kravet på skyndsamt behandling med att valresultaten ska vinna laga kraft och bli definitiva så snabbt som möjligt. I denna proposition föreslås inte någon ändring av vallagens bestämmelser om besvärinstans, varför den föreslagna ändringen av vallagen inte ökar antalet ärenden som ska behandlas skyndsamt i förvaltningsdomstolarna.

Ärenden som gäller utsläppshandel är till sin art sådana att kravet på skyndsamt domstolsbehandling är behövligt. Utsläppsrätterna fördelas utsläppshandelsperiodvis. Det är motiverat att ärenden som gäller beviljande av utsläppsrätter eller ändring av antalet utsläppsrätter behandlas skyndsamt i fullföljdsdomstolar, eftersom det, såsom i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om utsläppshandel (RP 315/2010 rd s. 67) konstateras, är möjligt att besvaren även kan leda till att ärendet återförvisas och en ny anmälan görs till kommissionen. Anhängiga besvär förorsakar således osäkerhet inte bara hos ändringssökanden utan även osäkerhet om huruvida hela utsläppshandelssystemet fungerar som det ska. Därför har man när lagen om utsläppshandel stiftades föreskrivit att besvaren ska behandlas skyndsamt och det är fortfarande motiverat med bestämmelser om att de ska behandlas så.

Enligt lagen om republikens presidents kansli och enligt domstolslagen ska vissa tjänstemannarättsliga ärenden behandlas skyndsamt. Detta motsvarar bestämmelsen i 55 § 1 mom. i statstjänstemannalagen (750/1994), enligt vilket andra motsvarande ärenden som gäller statens tjänstemän ska behandlas skyndsamt i förvaltningsdomstolarna.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till statstjänstemannalag och lag om ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal (RP 291/1993 rd s. 46) har 55 § 1 mom. till statstjänstemannalag motiverats med att bestämmelsen motsvarade den gällande lagen. I den tidigare gällande statstjänstemannalagen (755/1986) hade bestämmelsen i 93 § om skyndsamt handläggning i regeringens proposition till riksdagen med förslag till förnyande av lagstiftningen om statens tjänstemän (RP 238/1984 rd s. 64) motiverats med att det är nödvändigt att ärendena

RP 93/2022 rd

handläggs i brådskande ordning för att inte skötseln av ifrågavarande tjänster i oskälig mån ska försvåras på grund av att det slutliga avgörandet i saken dröjer.

Att besvär i dessa ärendekategorier ska behandlas skyndsamt kan således motiveras med argument som hänför sig till skötseln av tjänsterna. Argumenten är dock inte så vägande att det skulle vara helt nödvändigt att ärendena behandlas skyndsamt i förvaltningsdomstolen, särskilt med hänsyn till att riksdagens justitieombudsman i sitt yttrande har tagit upp Domstolsverkets utredning 14.5.2021, enligt vilken de ärenden som enligt lagen ska behandlas skyndsamt redan utgör i genomsnitt 50 procent av alla ärenden i de regionala förvaltningsdomstolarna.

I detta sammanhang är det emellertid inte motiverat att försätta domarna eller tjänstemännen vid republikens presidents kansli i en annan situation än andra statstjänstemän när det gäller kravet att deras ändringsansökningar ska behandlas skyndsamt. Därför föreslås inte i denna proposition några ändringar när det gäller kravet på skyndsamt behandling vid sökande av ändring.

Spridning av besvären över läkemedelsprisnämndens beslut

I samband med förslaget att ändra besvärinstansen för beslut som avses i 6 kap. 26 § i sjukförsäkringslagen som en alternativ handlingsväg övervägt att låta alla regionala förvaltningsdomstolar behandla besvär över beslut som avses i nämnda lagrum.

Besvär över läkemedelsprisnämndens beslut har anförts endast i några fall per år (under de senaste 5 kalenderåren har i genomsnitt 1,8 besvär anförts årligen).

En koncentrerad av besvären stämmer inte överens med målsättningen att alla regionala förvaltningsdomstolar ska utvecklas jämbördigt. Eftersom antalet besvär är så lågt, skulle en sådan koncentrerad inte heller nödvändigtvis innebära någon tilläggsnytta i form av bibehållen sakkunskap och strävan att trygga en enhetlig rättspraxis.

Å andra sidan innebär uttryckligen det låga antalet besvär i denna ärendekategori att en koncentrerad av dem till en enda förvaltningsdomstol inte skulle strida mot målsättningen att jämbördigt utveckla de regionala förvaltningsdomstolarna, eftersom en sådan lösning sannolikt inte skulle ha betydande inverkan på det antal ärenden som behandlas i dessa domstolar. När besvär dock anförts årligen, kunde en koncentrerad i någon mån bidra till bibehållen sakkunskap. För närvarande kan man inte heller anta att antalet ärenden i denna ärendekategori kommer att öka avsevärt i framtiden.

Social- och hälsovårdsministeriet anser att en koncentrerad av ärendena till en enda förvaltningsdomstol är en motiverad lösning. Antalet besvär i denna ärendekategori är på årsnivå lågt. Dessutom har besvären hittills alla avgjorts av högsta förvaltningsdomstolen, det vill säga koncentrerats till en enda instans, och behandlingen av besvär som anförts över läkemedelsprisnämndens beslut förutsätter förtrogenhet med nämndens verksamhet.

6 Remissvar och fortsatt beredning

Justitieministeriet har begärt yttranden om propositionen av statsrådets kansli, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, republikens presidents kansli, riksdagens justitieombudsman, justitiekanslern i statsrådet, högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen, de regionala förvaltningsdomstolarna, Ålands förvaltningsdomstol, marknadsdom-

stolen, försäkringsdomstolen, arbetsdomstolen, besvärsnämnden för social trygghet, besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, besvärsnämnden för olycksfallsärenden, besvärsnämnden för studiestöd, Domstolsverket, bildprogramsnämnden, Energimyndigheten, läkemedelsprisnämnden, Nationella Audiovisuella Institutet, Tjänstemannaföreningen vid republikens presidents kansli, Finlands näringsliv rf, Finsk Energiindustri rf, Skogsindustrin rf, Teknologindustri rf, Läketeollisuus rf, Rinnakkaislääketeollisuus rf, Parallellimportörer av Läkemedel i Finland rf och Finlands Kommunförbund. Även intressentgrupper som inte uttryckligen har anmodats att lämna yttrande har haft möjlighet att göra det.

Sammanlagt 21 remissvar lämnades. Svar lämnade finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, republikens presidents kansli, riksdagens justitieombudsman, justitiekanslern i statsrådet, högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen, Helsingfors förvaltningsdomstol, Tavastehus förvaltningsdomstol, Östra Finlands förvaltningsdomstol, Åbo förvaltningsdomstol, marknadsdomstolen, försäkringsdomstolen, Domstolsverket, läkemedelsprisnämnden, Nationella Audiovisuella Institutet, Finlands näringsliv rf, Läketeollisuus rf och Finlands Kommunförbund. Undervisnings- och kulturministeriet och Norra Finlands förvaltningsdomstol meddelade att de inte hade något att anföra med anledning av utkastet till proposition.

I remissvaren förhöll man sig huvudsakligen positivt till propositionens mål och de föreslagna ändringarna.

Riksdagens ombudsman, högsta förvaltningsdomstolen och Östra Finlands förvaltningsdomstol kritiserade den omständigheten att när det gäller 345 § 2 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, 114 § 4 mom. i elmarknadslagen och 96 § 4 mom. i naturgasmarknadslagen skulle besvärinstansen inte ändras genom reformen, varför ändring i förvaltningsbeslut som fattats av de myndigheter som avses i dessa lagrum fortfarande skulle få sökas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen eller ändring i marknadsdomstolens beslut utan krav på besvärstillstånd skulle få sökas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Högsta förvaltningsdomstolen, marknadsdomstolen, försäkringsdomstolen och Domstolsverket som vid beredningen av sitt remissvar även inhämtade synpunkter från tings- och hovrätterna kritiserade särskilt den förslag om ändring av domstolslagen och lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar som innebär att besvärinstansen för domstolarnas förvaltningsbeslut ändras, så att ändring i sådana beslut häfter ska sökas hos den regionala förvaltningsdomstolen. Riksdagens ombudsman och justitiekanslern i statsrådet samt Åbo förvaltningsdomstol ansåg det från jävssynpunkt vara problematiskt om ändring i ett förvaltningsbeslut som har fattats av en förvaltningsdomstol ska sökas hos samma förvaltningsdomstol som har fattat beslutet.

Högsta förvaltningsdomstolen, Helsingfors och Östra Finlands förvaltningsdomstolar, marknadsdomstolen och försäkringsdomstolen kritiserade särskilt det förslag om ändring av lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar som innebär att besvärinstansen för besvärsnämndens och domstolarnas förvaltningsbeslut ändras, så att ändring i sådana beslut häfter ska sökas hos den regionala förvaltningsdomstolen.

Riksdagens ombudsman, Helsingfors, Tavastehus, Östra Finlands och Åbo förvaltningsdomstolar samt Domstolsverket uttryckte vissa förbehåll med anledning av att de ärendekategorier som föreslås bli överförda till förvaltningsdomstolarna ska behandlas skyndsamt och betonade att det i samband med reformen ska ses till att förvaltningsdomstolarna har tillräckliga resurser när deras arbetsbörda växer.

RP 93/2022 rd

Social- och hälsovårdsministeriet, läkemedelsprisnämnden, Finlands näringsliv rf, Lääketeollisuus rf och Nationella Audiovisuella Institutet understödde förslaget om att samma förvaltningsdomstol ska behandla alla besvär över beslut av läkemedelsprisnämnden och bildprogramnämnden, medan Helsingfors, Tavastehus, Östra Finlands och Åbo förvaltningsdomstolar samt Domstolsverket motsatte sig en sådan koncentrerings av besvären.

Vissa förslag till ändring och precisering av detaljerna i ändringsförslagen framfördes i flera av svaren. Synpunkterna i remissvaren har i mån av möjlighet beaktats i lagförslagen och den specialmotiveringen.

Det har gjorts ett sammandrag av remissvaren. Remissvaren och sammandraget finns i sin helhet på finska i den offentliga tjänsten <https://oikeusministerio.fi/lakihankkeet> under numret OM086:00/2020.

Efter remisstiden fortsatte beredningen av propositionen i justitieministeriet.

Med anledning av remissvaren begärde justitieministeriet tilläggsutredning av kommunikationsministeriet om den omständigheten att ändring i Transport- och kommunikationsverkets beslut enligt 345 § 2 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation får sökas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Kommunikationsministeriet konstaterade att en ändring av 345 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation förutsätter en noggrannare bedömning av frågan, något som kommunikationsministeriet inte hinner göra i anslutning till den proposition som nu är under beredning. Kommunikationsministeriet kommer våren 2022 att inleda en egen preliminär beredning av en proposition till riksdagen, i vilken kommunikationsministeriet efter att ha hört Transport- och kommunikationsverket, domstolar och andra intressentgrupper kommer att bedöma behovet av en lagändring och konsekvenserna av en sådan. I den beredningen kommer ministeriet att beakta behovet av tjänster inom elektronisk kommunikation samt det allmänna syftet med ett huvudsakligt och heltäckande system med besvärstillstånd.

Med anledning av remissvaren begärde justitieministeriet tilläggsutredning av arbets- och näringsministeriet om den omständigheten att enligt 114 § 4 mom. i elmarknadslagen och 96 § 4 mom. i naturgasmarknadslagen får ändring i arbets- och näringsministeriets beslut sökas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen och marknadsdomstolens beslut får överklagas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Arbets- och näringsministeriet konstaterade att tillståndsförfarandet hör samman med att EU:s medlemsländer enligt art. 194 i det grundläggande fördraget garanteras har rätt att själva välja sina energikällor samt med behovet att trygga de nationella energisystemens leveranssäkerhet och kostnadseffektivitet. Arbets- och näringsministeriet kommer vid en senare lagberedning att ta ställning till om det med hänsyn till tillståndsbeslutens stora samhälleliga konsekvenser är motiverat att rätten att besluta om tillstånden överförs från ministeriet till statsrådet. Om så inte sker, kommer ministeriet att i stället bereda en ändring av bestämmelserna om ändringssökande, så att ändring söks i två besvärinstanser. Arbets- och näringsministeriet meddelade också att ministeriet motsätter sig att ett krav på besvärstillstånd införas för sökande av ändring i marknadsdomstolens beslut i energimarknadsfrågor. Till stöd för detta har ministeriet anfört bland annat att enligt 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden är ett sådant krav inte huvudregeln när det är ett beslut av marknadsdomstolen som överklagas. Även en jämlik tillsyn kräver att konkurrens- och energimarknadslagstiftningens bestämmelser om sökande av ändring genomgående är desamma. Förfarandet med förhandsavgörande av Europeiska unionen domstol måste vid behov stå till buds när ändring söks i den nationella energitillsynsmyndighetens beslut. Enligt arbets- och näringsministeriet blir detta krav eventuellt inte tillgodosett om Energimyndighetens rätt att söka ändring hos högsta förvaltningsdomstolen begränsas genom ett besvärstillståndsförfarande.

Med anledning av remissvaren begärde justitieministeriet tilläggsutredning av undervisnings- och kulturministeriet om huruvida det är motiverat att samma förvaltningsdomstol behandlar alla besvär över beslut som bildprogramnämnden fattar med stöd av 33 § i lagen om bildprogram. Undervisnings- och kulturministeriet konstaterade att besvären över bildprogramnämndens beslut kan behandlas av flera regionala förvaltningsdomstolar, inte bara av en enda.

Med anledning av remissvaren begärde justitieministeriet tilläggsutredning av social- och hälsovårdsministeriet om huruvida det är motiverat att samma förvaltningsdomstol behandlar alla besvär över beslut som läkemedelsprismyndigheten fattar med stöd av 6 kap. 26 § i sjukförsäkringslagen. Social- och hälsovårdsministeriet konstaterade att det anser det vara nödvändigt att dessa besvär fortfarande behandlas av samma förvaltningsdomstol.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om republikens presidents kansli

42 §. Genom lagen om ändring av lagen om republikens presidents kansli (884/2018) har 9 kap. i lagen om republikens presidents kansli uppdaterats när det gäller besvärinstansen. I lagens 42 § föreskrivs att om ett beslut om uppsägning av en tjänsteman inte har vunnit laga kraft när uppsägningstiden löper ut, ska tjänstemannen avstängas från tjänsteutövning, om inte högsta förvaltningsdomstolen av särskilda skäl beslutar något annat. I lagförslaget föreslås att bestämmelsen ska ändras så att den motsvarar vad som i gällande lag föreskrivs om besvärinstans. Efter ändringen kan en förvaltningsdomstol, inte bara högsta förvaltningsdomstolen, besluta något annat om avstängning från tjänsteutövning.

63 §. I 63 § i lagen om republikens presidents kansli föreskrivs om möjlighet att begära omprövning av ett beslut om ekonomisk förmån på grundval av anställningen. Enligt paragrafens 1 mom. får ett beslut i vilket omprövning får begäras inte överklagas genom besvär. Bestämmelsen överlappar bestämmelsen i 49 b § 1 mom. i förvaltningslagen (434/2003). Det är onödigt att det finns en bestämmelse som överlappar bestämmelsen i den allmänna lagen. Därför föreslås det att denna mening ska strykas ur momentet.

64 §. I lagens 64 § föreskrivs om hur ändring får sökas i ett beslut som kansliet har fattat om en tjänsteman. I paragrafens 1 mom. hänvisas till den upphävda förvaltningsprocesslagen. I lagförslaget föreslås att denna föråldrade hänvisning ska uppdateras till en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Enligt paragrafens 1 mom. får en tjänsteman söka ändring i beslutet. I 7 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden finns en allmän bestämmelse om rätt att överklaga ett förvaltningsbeslut, varför det inte behövs någon bestämmelse därom i en speciallag. I lagförslaget föreslås därför att den överlappande bestämmelsen om besvär rätt ska strykas ur momentet.

I momentet finns också en bestämmelse om att ändring i förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär bara om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Bestämmelsen är överflödigt, då den överlappar bestämmelsen i 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Därför föreslås det att den ska upphävas.

I paragrafens 2 mom. föreslås att termen ”förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen” ska ändras till den numera använda termen ”en förvaltningsdomstol”.

I paragrafens 3 *mom.* finns en bestämmelse om att en myndighet som har fattat beslutet, det vill säga kansliet, har rätt att fortsätta ändringssökandet genom att anföra besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Bestämmelsen överlappar onödigtvis bestämmelsen i 109 § 2 *mom.* i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Enligt denna allmänna lag har den myndighet som har fattat beslutet rätt att fortsätta ändringssökandet i högsta förvaltningsdomstolen. Detta behöver inte särskilt nämnas i en speciallag. Därför föreslås det att bestämmelsen ska upphävas.

65 §. I lagens 65 § föreskrivs om sådana beslut berörande en tjänsteman som inte får överklagas genom besvär. I lagförslaget föreslås det att paragrafens 1 *mom.* ska förtydligas så att i detta ska samlas alla bestämmelser om när ändring genom besvär inte får sökas i ett beslut som republikens president har fattat om att utnämna en person till en tjänst eller ett tjänsteförhållande. Enligt grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 23/2011 rd s. 2) ser grundlagsutskottet ett sådant förbud mot överklagande inte som något författningsrättsligt problem, med hänsyn till att de personer som det handlar om här tjänstgör i sakkunniguppgifter av särskilt slag och att deras tjänsteförhållande i allt väsentligt bygger på ömsesidigt förtroende mellan dem och uppdragsgivaren och på uppdragsgivarens statliga ställning. De tidigare omfattade kriterierna för grundlagsenligheten av ett besvärshänsyns förbud omvärderas inte i denna proposition.

I paragrafens 3 *mom.* i lagen hänvisas till den upphävda förvaltningsprocesslagen. I lagförslaget föreslås att denna föråldrade hänvisning ska uppdateras till en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

65 a §. I lagens 65 a § föreskrivs om sökande av ändring i ett beslut som gäller utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande. I lagförslaget föreslås att paragrafen ska förtydligas så att i detta ska samlas alla bestämmelser om sökande av ändring i ett beslut som republikens presidents kansli har fattat om utnämning till tjänst eller tjänsteförhållande.

Enligt paragrafens 1 *mom.* får en tjänsteinnehavare söka ändring i beslutet. I 7 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden finns en allmän bestämmelse om rätt att överklaga ett förvaltningsbeslut, varför det inte behövs någon bestämmelse därom i en speciallag. I lagförslaget föreslås därför att den överlappande bestämmelsen om besvärshänsyn ska strykas ur momentet.

I paragrafens 1 *mom.* finns en hänvisning till den upphävda förvaltningsprocesslagen. I lagförslaget föreslås att denna föråldrade hänvisning ska uppdateras till en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden och att den ska flyttas till paragrafens 2 *mom.*, där det är lämpligare att placera den efter omformuleringen av 1 *mom.* Efter ändringen kommer 1 *mom.* att innehålla bestämmelser om de situationer i vilka besvär inte får anföras över beslut som kansliet har fattat om utnämning till tjänst eller tjänsteförhållande.

I paragrafens 2 *mom.* finns en bestämmelse om att ändring kan sökas vidare hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Bestämmelsen är överflödig, då den överlappar bestämmelsen i 107 § 1 *mom.* i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Därför föreslås det att den ska upphävas.

I 2 *mom.* föreslås att termen ”förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen” ska ändras till den numera använda termen ”en förvaltningsdomstol”.

I paragrafens 2 *mom.* finns en bestämmelse om behörig domstol. Enligt bestämmelsen anför besvär över beslut om utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande hos Helsingfors förvaltningsdomstol. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av statstjänstemannalagen och till vissa lagar som har samband med den (RP 77/2017 rd s. 33) har forumbestämmelsen motiverats med att alla besvär över en enskild utnämning till en tjänst eller

ett tjänsteförhållande hänvisas till Helsingfors förvaltningsdomstol, eftersom republikens presidents kansli finns i Helsingfors. När bestämmelsen stiftades var den nödvändig för att hindra en spridning av besvären till olika förvaltningsdomstolar, då det i 12 § 2 mom. i den då gällande förvaltningsprocesslagen föreskrevs att besvär över beslut av en sådan myndighet vars verksamhetsområde omfattar hela landet skulle anföras hos den förvaltningsdomstol vars domkrets beslutet huvudsakligen hänförde sig till på grund av att den person som beslutet huvudsakligen gällde hade hemkommun där.

I nu gällande 10 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreskrivs om behörig domstol på ett annat sätt än i förvaltningsprocesslagen. I 10 § 4 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreskrivs att om verksamhetsområdet för den myndighet som fattat beslutet omfattar hela landet och beslutet gäller flera personer vars hemort finns inom olika regionala förvaltningsdomstolars domkretsar, är den regionala förvaltningsdomstol behörig inom vars domkrets myndighetens huvudsakliga verksamhetsområde finns. Om denna grund inte kan tillämpas, är den regionala förvaltningsdomstol behörig inom vars domkrets beslutet har fattats.

Efter att lagen om rättegång i förvaltningsärenden har trätt i kraft, det vill säga från början av 2020, behövs det alltså inte längre någon separat forumbestämmelse om att besvären ska koncentreras till en viss förvaltningsdomstol i syfte att garanteras att besvär över samma beslut styrs till samma förvaltningsdomstol. Därför föreslås det att bestämmelsen i lagens 65 a § 2 mom. om att ändringssökandet ska koncentreras till Helsingfors förvaltningsdomstol ska upphävas. När detta har skett, motsvarar bestämmelserna om de instanser hos vilka besvär får anföras över sådana beslut genom vilka republikens kansli har utnämnt någon till en tjänst eller ett tjänsteförhållande huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, vilket innebär att ändring genom besvär får sökas hos den förvaltningsdomstol som i varje enskilt fall är behörig att behandla ärendet.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om att ett utnämningsbeslut delges genom vanlig delgivning. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av statstjänstemannalagen och vissa lagar som har samband med den (s. 33) har lagrummet motiverats på följande sätt: ”Den gällande kanslilagen innehåller inga bestämmelser om delgivning av utnämningsbeslut. För tydlighetens skull föreslås i 3 mom. hänvisningar till 59 § i förvaltningslagen och till 19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet.” Bestämmelsen är överflödiga, då den överlappar förvaltningslagen och innehåller överflödiga hänvisningar till sådana allmänna lagar i förvaltningen som även annars blir tillämpliga. Därför föreslås det att bestämmelsen ska upphävas.

83 §. I lagens 83 § föreskrivs om beslut som gäller offentligheten av en handling. Enligt paragrafens 2 mom. får kansliets beslut om en handlingens offentlighet överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Varför ändring ska få sökas på detta sätt har inte behandlats särskilt i detaljmotiveringen till denna bestämmelse i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om presidentens kansli och lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den (RP 91/2011 rd s. 34–36). Bestämmelsen motsvarade dock den besvärinstans som vid den tiden anvisades i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Genom lagen om ändring av 33 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (907/2015) har besvärinstansen senare ändrats från högsta förvaltningsdomstolen till förvaltningsdomstolen (se regeringens proposition till riksdagen med förslag till granskning av bestämmelserna om sökande av ändring i vissa förvaltningsärenden s. 62). I propositionen föreslås att momentet ska uppdateras till att motsvara den gällande lydelsen i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, det vill säga så att ändring ska sökas hos förvaltningsdomstolen.

I paragrafens 2 mom. finns också en hänvisning till den upphävda förvaltningsprocesslagen. I propositionen föreslås att denna föråldrade hänvisning ska uppdateras så att den hänvisar till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

7.2 Vallagen

66 h §. Förbud att söka ändring i ett ärende som gäller brevröstning. I propositionen föreslås att till 5 a kap. i vallagen, som gäller brevröstning, ska fogas en ny 66 h §. Den nya paragrafen föreslås innehålla ett besvärshänsyn för ärenden som gäller brevröstning och innehålla en bestämmelse om att ändring inte får sökas i ett beslut av en valmyndighet som avses i detta kapitel.

Paragrafen föreslås få samma sakinnehåll som 66 § i vallagens 5 kap., som gäller förhandsröstning, och 83 § i vallagens 6 kap., som gäller röstning på valdagen. Ändring ska inte få sökas genom besvär eller extraordinära rättsmedel.

Paragrafen behövs, eftersom de beslut som avses i den måste träda i kraft omedelbart för att valet ska kunna förrättas enligt den tidtabell som annars föreskrivs i lagen. Det gäller att märka att det förbud att söka ändring som för tydlighetens skull föreslås fogas till lagen endast gäller möjligheten att separat söka ändring i beslutet genom besvär. Lagligheten av de beslut som avses i kapitlet kan göras föremål för prövning genom att besvär efter valet anförs över beslutet att fastställa valresultatet. I praktiken har beslut som har gällt brevröstning inte heller hittills kunnat överklagas förrän i samband med besvär över beslutet att fastställa valresultatet. Förfarandet skulle alltså vara detsamma även efter att den föreslagna paragrafen har fogats till lagen.

102 §. Anförande och behandling av besvär. I paragrafens 1 mom. föreskrivs om behörig domstol och besvärstid. Enligt paragrafens 2 mom. tillämpas på besvärshänsynen och behandlingen av besvär i övrigt lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I propositionen föreslås att denna hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska ändras så att den gäller besvärshänsynen i dess helhet. Vidare föreslås att hänvisningen får en materiell lydelse.

Även den i paragrafens 3 mom. föreskrivna förpliktelsen att besvären ska behandlas skyndsamt föreslås ändras så att den är formulerad på ett sätt som förpliktar förvaltningsdomstolarna, så att det inte kan uppstå oklarhet om att den är tillämplig också på högsta förvaltningsdomstolen.

104 §. Delgivning av beslut. Termen ”förvaltningsdomstolen” i paragrafens 1–3 mom. föreslås ändras till den numera använda termen ”en förvaltningsdomstol”, så att även högsta förvaltningsdomstolen omfattas av bestämmelsen. På detta sätt blir det i fortsättningen inte nödvändigt att när det gäller delgivning av högsta förvaltningsdomstolens beslut separat hänvisa till denna bestämmelse, utan bestämmelsen täcker redan i sig även delgivning av högsta förvaltningsdomstolens beslut.

105 §. Fortsatta besvär. Enligt paragrafens 1 mom. får besvär över förvaltningsdomstolens beslut anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. Lagrummet är överflödigt, eftersom det överlappar bestämmelsen om besvärstid i 13 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Det behövs inte heller någon separat bestämmelse i en speciallag om att fortsatta besvär får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen, eftersom det redan finns bestämmelser om detta i 12 kap. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Lagen om rättegång i förvaltningsärenden tillämpas vid sökande av ändring enligt vallagen och en bestämmelse som hänvisar till lagen om rättegång i förvaltningsärenden finns i 102 § i vallagen. Därför föreslås det att bestämmelsen stryks ur 105 § 1 mom. i vallagen.

Enligt 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får besvär över en regional förvaltningsdomstols beslut överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Denna bestämmelse tillämpas redan nu även när besvär med stöd av vallagen anförs över förvaltningsdomstolens beslut, trots att detta inte direkt sägs ut i 105 § 1 mom. i vallagen (se härom HFD 2022:26).

Enligt 122 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden kan ett beslut som får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd verkställas trots att besvär över beslutet anförs hos högsta förvaltningsdomstolen. Om det skulle vara möjligt att verkställa ett beslut trots att besvärstillstånd söks hos högsta förvaltningsdomstolen, skulle det till följd av valärendenas karaktär bli meningslöst att söka ändring. Därför föreslås det att till 1 mom. i 105 § i vallagen ska fogas en bestämmelse om att förvaltningsdomstolens beslut inte ska få verkställas förrän ansökan om besvärstillstånd har avgjorts genom ett beslut som har vunnit laga kraft, såvida inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Till följd av de preciseringar av ordalydelserna som föreslås i 104 § i vallagen blir hänvisningen i 105 § 3 mom. i vallagen till bestämmelsen i 104 § i samma lag om delgivning och kungörande av högsta förvaltningsdomstolens beslut överflödig. Därför föreslås det att 3 mom. i 105 § upphävs.

7.3 Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

33 §. Ändringssökande. I 33 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs som följer: ”Vid sökande av ändring i andra beslut och beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).” Bestämmelsen fick denna lydelse genom lagen om ändring av 33 och 34 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (853/2020). Syftet med ändringen var att uppdatera den tidigare hänvisningen till förvaltningsprocesslagen så att den nu skulle gälla lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Tidigare lydde momentet enligt lagen om ändring av 33 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (907/2015) på följande sätt: ”Andra beslut och beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).” Denna tidigare ordalydelse motiverades i regeringens proposition till riksdagen med förslag till granskning av bestämmelserna om sökande av ändring i vissa förvaltningsärenden (s. 62) på följande sätt: ”Enligt 2 mom. får andra beslut som fattats med stöd av denna lag och beslut som har meddelats med anledning av begäran om omprövning överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Det kan vara fråga om beslut av statsrådet och av myndigheter som hör till en organisation som är underställd statsrådet, beslut av andra myndigheter samt beslut av privata aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter och på vilka bestämmelserna om myndigheter tillämpas enligt lagens 4 §. Hos förvaltningsdomstolen anförs också besvär över beslut som fattats av statsrådets allmänna sammanträde, eftersom dessa beslut på basis av ärendets karaktär kan jämföras med motsvarande beslut som fattats av andra myndigheter. Till denna del avviker förslaget från den allmänna bestämmelsen i förvaltningsprocesslagen, enligt vilken besvär över ett beslut som fattats av statsrådets allmänna sammanträde får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.”

Enligt gällande paragrafens 2 mom. bestäms besvärstansen enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I fråga om beslut av statsrådets allmänna sammanträde motsvarar bestämmelsen således inte längre syftet i lagen 907/2015, enligt vilket även beslut av statsrådets allmänna sammanträde skulle överklagas hos förvaltningsdomstolen. De beslut som statsrådets allmänna

sammanträde fattar med stöd av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet hänför sig inte till utövningen av regeringsmakten på ett sådant sätt att det kunde anses motiverat att ändring i dessa beslut ska sökas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Beslut som avses i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet är beslut som alla myndigheter har att fatta med anledning av begäran om utlämning av innehållet i de handlingar som myndigheten har i sin besittning, utan någon särskild bestämmelse om saken. Dessa beslut är således av annan karaktär än andra beslut som uttryckligen statsrådets sammanträde ska fatta och som gäller utövning av regeringsmakt.

När statsrådets allmänna sammanträde fattar beslut som avses i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, motsvarar dessa förvaltningsbeslut av sammanträdet till sin karaktär, omfattning och den prövningsrätt som ingår i besluten de beslut som andra myndigheter fattar med stöd av samma lag och även frågeställningarna är desamma. Därför är det inte ändamålsenligt att besvärinstansen för förvaltningsbeslut som statsrådets sammanträde fattar med stöd av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet skiljer sig från besvärinstansen för beslut som andra myndigheter fattar med stöd av samma lag. Det är således motiverat att göra ett undantag från huvudregeln i 8 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden när det gäller överklagande av beslut som fattats av statsrådets allmänna sammanträde, särskilt med beaktande av de ändringar som i denna proposition föreslås i bestämmelsen i 83 § 2 mom. i lagen om republikens presidents kansli om besvärinstansen för sökande av ändring i beslut som republikens presidents kansli har fattat om offentligheten av en handling och i bestämmelsen i 20 § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar om besvärinstansen för sökande av ändring i ett förvaltningsbeslut som har fattats av en förvaltningsdomstol. Av dessa orsaker föreslås det att till 33 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet som ett undantag från bestämmelsen i 8 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska fogas en bestämmelse om att ändring även i beslut av statsrådets allmänna sammanträde ska sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

7.4 Lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar

10 §. Offentlighet vid muntlig förhandling. Enligt 10 § 1 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar har var och en rätt att närvara vid en muntlig förhandling i ett ärende, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag. Enligt 3 mom. i samma paragraf tillämpas på syn som förrättas av förvaltningsdomstolen vad som i denna lag föreskrivs om muntlig förhandling. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar samt vissa lagar som har samband med den (RP 12/2006 rd s. 34–35) motiverades bestämmelsen med att en form av muntlig förhandling är synförrättningar, som förekommer i synnerhet i miljöärenden.

I nuläget innehåller lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar inte några bestämmelser om på vilka grunder det är möjligt att vid muntlig förberedelse enligt 47 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden eller inspektion enligt 49 § i samma lag begränsa offentligheten, allmänhetens närvaro eller upptagning av den muntliga förberedelsen eller synen. Det är motiverat att de lagstadgade grunder på vilka en förvaltningsdomstol kan begränsa offentligheten vid handläggningen är desamma för alla olika sätt att muntligt handlägga och utreda ett ärende oberoende av vilken form av muntlig handläggning som det är frågan om. Muntlig förberedelse och inspektion är nya former av muntlig handläggning, som togs in i lagstiftningen i samband med att lagen om rättegång i förvaltningsärenden stiftades.

Tillämpningsområdet för bestämmelserna om offentlighet vid muntlig förhandling i 4 kap. i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar behöver utsträckas till att utöver muntlig förhandling och syn även gälla de nya sätten att handlägga och utreda ärenden om vilka

föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, det vill säga muntlig förberedelse enligt lagens 47 § och inspektion enligt lagens 49 §. Vidare föreslås att även muntlig förberedelse och inspektion ska vara sådana sätt utreda ärenden på vilka enligt 10 § 3 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar ska tillämpas vad i den lagen föreskrivs om muntlig förhandling. Efter ändringen kommer t.ex. hänvisningen i lagens 4 § till tidpunkten för en muntlig förhandling att gälla även tidpunkten för muntlig förberedelse och inspektion.

Trots att muntlig förberedelse och granskning till sin karaktär är något olika sätt att utreda ett ärende än muntlig förhandling, är det ändamålsenligt att offentlighets- och sekretess-frågorna i anslutning till dem kan avgöras enligt samma regler som andra offentlighetsfrågor som kommer till avgörande i förvaltningsrättskipningen. Enligt regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rättegång i förvaltningsärenden och till vissa lagar som har samband med den (RP 29/2018 rd s. 55) är inspektion avsedd att vara ett lättare förfarande för klarläggning av ärendet än en syn.

Enligt t.ex. 84 § 1 mom. i barnskyddslagen (417/2007) kan förvaltningsdomstolen när ett ärende som gäller omhändertagande har inletts utöver den skriftliga beredningen av ärendet ordna muntlig förberedelse enligt 47 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden för att klarlägga parternas yrkanden och grunderna för dem. Syftet med förberedelsen är att i synnerhet klarlägga vad parterna och den myndighet som gjort ansökan eller fattat beslutet är oeniga om och vilka bevis som kan läggas fram till stöd för yrkandena. I regeringens proposition i en lag om ändring av barnskyddslagen (RP 71/2019 rd s. 7–8), som ledde till ändring av 84 § i barnskyddslagen, motiverades förslaget till ett nytt 1 mom. med att även om lagen om rättegång i förvaltningsärenden i likhet med den upphävda förvaltningsprocesslagen också innehåller en bestämmelse om begränsad muntlig förhandling, är det ändamålsenligt att ändra hänvisningsbestämmelsen i 84 § i barnskyddslagen så att den gäller den nya 47 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, som gäller muntlig förberedelse. Barnskyddslagens 84 § motsvarar således till innehållet den gällande lagen, men det föreslås att hänvisningarna ändras till att motsvara den nya lagstiftningen.

Enligt 10 § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar har var och en rätt att närvara vid en muntlig förhandling i ett ärende, om inte något annat föreskrivs. I lagens 11 § finns bestämmelser om förhandling inom stängda dörrar. Enligt bestämmelsen hålls muntlig förhandling helt eller till behövliga delar utan att allmänheten är närvarande, om det vid den muntliga förhandlingen läggs fram uppgifter eller handlingar som är sekretessbelagda enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller enligt någon annan lag. En förvaltningsdomstol kan dock bestämma att den muntliga förhandlingen även i dessa fall ska vara offentlig, om detta behövs för att säkerställa en rättvis rättegång. Dessutom kan en förvaltningsdomstol, om inte något viktigt allmänt eller enskilt intresse förutsätter offentlig förhandling, på begäran av en enskild rättegångspart ordna muntlig förhandling utan att allmänheten är närvarande, om offentlig förhandling skulle medföra särskild olägenhet för parten och förhandling inom stängda dörrar främjar förvaltningsdomstolens möjlighet att få upplysningar i ärendet. I lagens 12 § finns bestämmelser om närvaro vid förhandling inom stängda dörrar. Vid en sådan förhandling har enligt denna paragraf förutom rättegångsparterna och deras ombud och biträden samt ombud och deras biträden för den förvaltningsmyndighet som fattat avgörandet, de personer rätt att närvara vilkas närvaro förvaltningsdomstolen anser vara nödvändig. I lagens 13 § finns bestämmelser om begränsning av allmänhetens närvarorätt och i lagens 14 § bland annat bestämmelser om möjlighet att göra en upptagning av den muntliga förhandlingen.

Enligt de föreslagna bestämmelserna ska en förvaltningsdomstol enligt bestämmelserna i 4 kap. i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar pröva och avgöra om det finns förutsättningar för en offentlig muntlig förberedelse eller granskning, så att kravet på rättvis

rättegång även med hänsyn till offentlighetssynpunkter blir helt tillgodosett även vid dessa former av muntlig handläggning av ett ärende.

13 §. Begränsning av allmänhetens närvarorätt. I paragrafen föreskrivs om begränsning av allmänhetens närvarorätt vid offentlig förhandling. Enligt den sista meningen i *1 mom.* kan förvaltningsdomstol begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling också om det behövs för att undvika trängsel eller av orsaker som beror på föremålet för en syneförrättning. I regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar samt vissa lagar som har samband med den (s. 37) motiverades bestämmelsen med att omständigheterna på förrättningsplatsen kan vara sådana att det av t.ex. säkerhetsskäl kan tillåtas att bara ett begränsat antal personer får tillträde till en viss plats eller ett visst utrymme. I dessa fall är det nödvändigt att se till att de personer som är delaktiga i rättegången får tillträde till förrättningsplatsen.

Omständigheterna och de orsaker som leder till begränsning av allmänhetens närvaro är ofta mycket liknande vid syn och inspektion. Därför föreslås det att till meningen för tydlighetens skull ska fogas orsaker som beror på föremålet för inspektionen.

20 §. Ändringssökande i beslut i förvaltningsärenden. I 20 § *1 mom.* i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar föreskrivs att ett förvaltningsbeslut som en förvaltningsdomstol, försäkringsdomstolen eller marknadsdomstolen har fattat får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt paragrafens *2 mom.* får ett i denna lag avsett förvaltningsbeslut som har fattats av en besvärsnämnd som omfattas av besvärssystemet under försäkringsdomstolen överklagas genom besvär hos försäkringsdomstolen. Förvaltningsbeslut som andra besvärsnämnder har fattat får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Över försäkringsdomstolens och förvaltningsdomstolens beslut med anledning av besvaren får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Enligt paragrafens *3 mom.* gäller i fråga om ändringssökande i övrigt det som bestäms i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar samt vissa lagar som har samband med den (s. 45) har paragrafen motiverats med att detta i stora drag motsvarar besvärgången också i andra förvaltningsrättskipningsärenden eller ärendekategorier.

I de ärenden som det nu gäller är det emellertid inte frågan om att ändring söks i ett förvaltningsrättskipningsärende, utan om att ändring söks i ett förvaltningsbeslut. Enligt huvudregeln, det vill säga 8 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, får beslut av myndigheter överklagas hos förvaltningsdomstolen. I dessa ärenden, där en besvärsnämnd eller en förvaltningsdomstol avgör ett förvaltningsärende som gäller offentligheten av en uppgift som begärs utlämnad, är det inte motiverat att ändring i beslutet söks på ett annat sätt än vad som föreskrivs i den allmänna lagen. Att ändra bestämmelserna så att de motsvarar huvudregeln stämmer också överens med bestämmelsen i 33 § *2 mom.* i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, som gäller sökande av ändring i beslut som myndigheter meddelat om offentligheten av en uppgift.

Även om avgörandet av besvär över beslut som gäller offentligheten av en handling i viss mån förutsätter kunskap även om substansen i huvudsaken, är ändå insikterna om de bestämmelser

som reglerar handlingens offentlighet av större betydelse i sammanhanget. Förvaltningsdomstolarna har bättre förutsättningar än specialdomstolarna att avgöra besvär över beslut som gäller offentligheten av en handling eftersom de avgör även alla andra myndigheters besvär över sådana beslut. Kännedom om substansen i huvudsaken behövs också när förvaltningsdomstolarna avgör besvär över andra myndigheters beslut om offentligheten av en handling. En enhetlig besvärinstans för alla beslut som gäller offentligheten av en handling ger också en enhetligare rättspraxis.

På dessa grunder föreslås att bestämmelsen i lagens 20 § 1 och 2 mom., som gäller besvärinstansen när ändring söks i förvaltningsbeslut, ska ändras så att den motsvarar huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, det vill säga så att ändring ska sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

Om bestämmelserna ändras till att motsvara huvudregeln, innebär detta att förvaltningsdomstolen härfter ska vara besvärinstansen även för beslut genom vilka förvaltningsdomstolen som förvaltningsärende har avgjort ett ärende gällande offentligheten av en handling eller uppgift. Även andra förvaltningsbeslut som en förvaltningsdomstol fattar, t.ex. beslut som avses i stats-tjänstemannalagen söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen. I förvaltningsdomstolen avgörs besvär som rättskipningsärenden i en ojävig sammansättning av domstolen. De föreslagna bestämmelserna innebär att förvaltningsdomstolarna kunde komma att avgöra också besvär där ändring söks i förvaltningsbeslut som har fattats av samma förvaltningsdomstol eller eventuellt av förvaltningsdomstolens överdomare. När det överklagade förvaltningsbeslutet har fattats av överdomaren, ska förvaltningsdomstolen enligt 14 § kap. 1 § 1 mom. i domstolslagen begära att högsta förvaltningsdomstolen förordnar en ojävig sammansättning att behandla överklagandet.

Efter ändringen är det inte längre nödvändigt att i 20 § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar räkna upp olika besvärsnämnder och förvaltningsdomstolar som fattar beslut i förvaltningsärenden, eftersom ändring söks på samma sätt i alla besvärsnämnders och förvaltningsdomstolars beslut i förvaltningsärenden som gäller offentligheten av uppgifter eller handlingar som begärs utlämnade. Därför finns det inte längre anledning att dela upp bestämmelserna i 1 och 2 mom., såsom i den gällande paragrafen, eftersom reglerna är desamma i alla fall. Följaktligen föreslås det i propositionen att bestämmelserna i 1 och 2 mom. ska sammanföras till ett enda moment.

Ett beslut som högsta förvaltningsdomstolen har fattat om offentligheten i en rättegång ska fortfarande inte få överklagas, eftersom ett sådant ärende med stöd av lagens 18 § 1 mom. alltid behandlas som ett rättskipningsärende och det inte är möjligt att genom ordinarie rättsmedel söka ändring i beslut som högsta förvaltningsdomstolen i egenskap av högsta rättsinstans fattar i rättskipningsärenden.

Den föreslagna ändringen påverkar inte heller sökandet av ändring i beslut om utlämnande av en uppgift eller handling när frågan måste avgöras i en anhängig rättegång. Förvaltningsdomstolarnas roll när det gäller avgörandet av offentlighetsfrågor i ärenden som avgörs i förvaltningsprocessuell ordning ändras inte genom reformen, inte heller reglerna om ändringssökande i sådana fall. Enligt lagens 18 § 2 mom. fattas beslut om utlämnande av en uppgift eller rättegångshandling i ett förfarande enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om det gäller utlämnande av en uppgift eller handling till en rättegångspart och saken måste avgöras i den anhängiga rättegången. Även frågor som gäller offentligheten vid muntlig förhandling och syn samt – efter den föreslagna ändringen av lagens 10 § 3 mom. – även muntlig förberedelse och inspektion avgörs i ett förfarande enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Enligt lagens 19 § 2 mom. avgörs en i lagens 18 § 2 mom. avsedd fråga i en sammansättning som är domföret att fatta avgörande om behandlingen av huvudsaken.

Den förslagna ändringen innebär att om en part under en anhängig rättegång begär att en uppgift eller rättegångshandling ska lämnas ut till honom eller henne och sedan söker ändring i beslutet, kommer denna ändringsansökan att behandlas av en annan domstol än en ändringsansökan som en utomstående eventuellt gör efter att ha meddelats ett beslut med anledning av sin begäran om utlämnande av en uppgift eller handling om samma sak. När en part i en anhängig rättegång framställer en begäran om utlämning av en uppgift eller handling i anslutning till ett rättskipningsärende, avgörs begäran även i första instans i den sammansättning som avgör rättskipningsärendet, medan en begäran om utlämning av en uppgift eller handling från en utomstående i första instans avgörs som ett förvaltningsärende. Enligt lagens 19 § avgörs en begäran som ska handläggas i anslutning till behandlingen av ett rättskipningsärende således i en annan sammansättning av domstolen än en begäran som ska behandlas som ett förvaltningsärende.

En rättegångsparts rätt att ta del av den begärda uppgiften eller rättegångshandlingen avgörs även delvis enligt andra bestämmelser än en utomståendes motsvarande begäran. Ändring i avgörandena söks likaså enligt gällande lag vid olika tidpunkter, eftersom en rättegångspart söker ändring i avgörandet i samband med att parten söker ändring i avgörandet i rättskipningsärendet, medan en utomstående söker ändring i avgörandet efter att ha fått del av förvaltningsbeslutet.

Rättegångspartens och en utomstående begäran om utlämning av en uppgift eller rättegångshandling, vilka i första instans avgörs på olika sätt, har således inte en sådan fast anknytning till varandra att det vore befogat att föreskriva att ändring i besluten ska sökas hos samma instans. En begäran om att få ta del av en uppgift eller rättegångshandling som en rättegångspart framställer under en anhängig rättegång behöver såsom hittills avgöras under rättegången, så att saken inte fördröjs mer än nödvändigt, medan det däremot inte finns anledning att ändra bestämmelserna om utlämning av en uppgift eller rättegångshandling till en utomstående så att begäran måste avgöras i anslutning till en eventuellt samtidigt anhängig rättegång.

Enligt huvudregeln i 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får ändring i förvaltningsdomstolens beslut sökas hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Efter den ändring av 20 § i lagen om offentlighet i rättegång i förvaltningsdomstolar som föreslås i propositionen är förvaltningsdomstolen den första besvärinstansen för alla de förvaltningsbeslut som fattas med stöd av den lag. Bestämmelsen i nu gällande 2 mom. om att ändring får sökas hos högsta förvaltningsdomstolen om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd blir således överflödigt, varför det föreslås att den ska utgå.

Hänvisningen till lagen om rättegång i förvaltningsdomstolar i paragrafens 3 mom. föreslås ändras så att den får en informativ lydelse, eftersom undantag från den inte längre skulle förekomma. Samtidigt föreslås att bestämmelsen överförs till paragrafens första, det vill säga enda moment.

7.5 Beredskapslagen

130 §. Ändringssökande. Enligt 130 § 1 mom. i beredskapslagen får beslut som fattats av statsrådet, ett ministerium eller Finlands Bank överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Övriga beslut som fattas enligt beredskapslagen får överklagas hos förvaltningsdomstolen. Enligt regeringens proposition till riksdagen med förslag till beredskapslag samt vissa lagar som har samband med den (RP 3/2008 rd s. 96) motsvarar denna ordning i fråga om besvärinstanserna i bestämmelserna i 48 § i den tidigare beredskapslagen (1080/1991). I denna proposition föreslås att momentet ska ändras så att bestämmelsen i fråga om ändringssökande informativt hänvisar till lagen om rättegång i förvaltningsärenden. För beslut som fattas av ett ministerium eller Finlands Bank skulle besvärinstansen således ändras till att motsvara den gällande huvudregeln i

den allmänna lagen, enligt vilken beslut av andra myndigheter än statsrådets allmänna sammanträde får överklagas hos förvaltningsdomstolen.

När den informativa hänvisningen till den allmänna lagen om ändringssökande fogas till paragrafens 1 mom., behövs den inte längre i 2 mom. Därför föreslås det att hänvisningen stryks ur 2 mom.

I propositionen föreslås också att termen ”besvär” ändras till den numera använda termen ”ändringssökande” och termen ”besvärmyndigheten” ändras till den numera använda termen ”en förvaltningsdomstol”.

7.6 Dataskyddslagen

23 §. Beslut av kommissionen. Enligt 23 § 2 mom. i dataskyddslagen får ändring i förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som enligt 23 § 1 mom. i dataskyddslagen gäller begäran om förhandsavgörande sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Bestämmelsen överlappar 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Enligt regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rättegång i förvaltningsärenden och till vissa lagar som har samband med den (s. 177) gäller lagens bestämmelse om besvärstillstånd besvär hos högsta förvaltningsdomstolen över förvaltningsdomstolens beslut oavsett om ärendet inletts vid förvaltningsdomstolen som besvär eller förvaltningstvistemål eller annat förvaltningsprocessuellt ärende. De andra förvaltningsprocessuella ärenden som avses i lagen är olika ärenden som blir anhängiga i förvaltningsdomstolen genom ansökan eller framställning.

Eftersom bestämmelsen om besvärstillstånd i lagen om rättegång i förvaltningsärenden gäller även ärenden som blir anhängiga genom ansökan i en förvaltningsdomstol, överlappar bestämmelsen till denna del bestämmelsen i den allmänna lagen och är således överflödig. Därför föreslås det att 23 § 2 mom. ska upphävas. Lagens innehåll ändras inte genom att momentet upphävs, varför ingen övergångsbestämmelse föreslås fogas till denna lag.

7.7 Domstolslagen

17 kap. Sakkunnigledamöter

15 §. Förslag till förordnande av de av försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter som ska vara insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten eller i militärskadeärenden. I 17 kap. 15 § i domstolslagen föreskrivs om förslag till förordnande av de av försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter som är insatta i förhållanden inom arbetslivet eller företagsverksamheten eller i militärskadeärenden.

Enligt 1 punkten underpunkt b i 1 mom. i paragrafen förordnas de ledamöter i försäkringsdomstolen som är insatta i förhållanden i arbetslivet och på arbetsmarknaden eller i företagsverksamhet på förslag av kommunala arbetsmarknadsverket och huvudavtalsorganisationer som representerar kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare. Lagrummet föreslås ändras med anledning av att välfärdsområden inrättas samt social- och hälsovården och räddningsväsendet reformeras. I samband med reformen har genom lagen om ändring av lagen om kommunala arbetskolektivavtal (628/2021) kommunala arbetsmarknadsverket ersatts med Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT. Hänvisningen till kommunala arbetsmarknadsverket före-

slås därför ändras till en hänvisning till Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT. Dessutom behöver lagrummet kompletteras så att i det förutom huvudavtalsorganisationer som representerar kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare nämns också huvudavtalsorganisationer som representerar välfärdsområdenas tjänsteinnehavare och arbetstagare.

Enligt *1 punkten underpunkt f i samma moment* förordnas de ledamöter i försäkringsdomstolen som är insatta i förhållanden i arbetslivet och på arbetsmarknaden eller i företagsverksamhet på förslag av försvarsministeriet och de mest representativa av de organisationer som är insatta i ersättningstagarnas förhållanden, när det är fråga om ärenden som gäller olycksfall i militärtjänst. Lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) trädde i kraft 1.1.2017 och därefter har man i försäkringsdomstolen som en ny ärendekategori behandlat besvär som gäller ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag. Uttrycket ”olycksfall i militärtjänst” i 1 punkten underpunkt f i 17 kap. 15 § 1 mom. i domstolslagen täcker inte olycksfall och sjukdomar som har drabbat civila personer i krishanteringsuppdrag. Därför är det behövligt att uppdatera lagrummet så att i det nämns även olycksfall i krishanteringsuppdrag, på motsvarande sätt som det nedan föreslås att en sådan bestämmelse ska fogas till 8 punkten i 6 § 1 mom. i lagen om rättegång i försäkringsdomstolen.

19 a kap. Domstolsverket

7 §. Tillsättning av direktion och direktionens sammansättning. I paragrafens 4 mom. föreskrivs att en riksdagsledamot eller en ledamot av Ålands landsting, en medlem av statsrådet eller en ledamot av Ålands landskapsregering, ett kommunfullmäktige eller en kommunstyrelse inte får ingå i Domstolsverkets direktion.

Enligt lagen om välfärdsområden (611/2021) är välfärdsområdenas organ välfärdsområdesfullmäktige och välfärdsområdesstyrelsen. Uppdraget att vara ledamot av välfärdsområdesfullmäktige och välfärdsområdesstyrelsen är politiska uppdrag på samma sätt som övriga i 19 a kap. 7 § 4 mom. i domstolslagen avsedda uppdrag och en ledamot av välfärdsområdesfullmäktige eller välfärdsområdesstyrelsen borde inte heller vara ledamot av Domstolsverkets direktion. Därför föreslås det att till förteckningen i 19 a kap. 7 § 4 mom. i domstolslagen ska fogas ett omnämnande om ledamöterna i välfärdsområdesfullmäktige och välfärdsområdesstyrelsen.

23 kap. Ändringssökande

1 §. Sökande av ändring i beslut om tillstånd för bisyssla. I 23 kap. 1 § i domstolslagen föreskrivs om sökande av ändring i förvaltningsbeslut om tillstånd för bisyssla för en domare. Enligt paragrafens 1 mom. får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, men besvär över ett beslut av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen anförs dock hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till domstolslag och lagstiftning som har samband med den (RP 7/2016 rd s. 118) motiveras lagrummet på följande sätt: ”Enligt 1 mom. får beslut som gäller bisysslotillstånd överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, vilket motsvarar bestämmelsen i 57 § i tjänstemannalagen. Högsta domstolens och högsta förvaltningsdomstolens beslut om bisysslotillstånd får överklagas genom besvär hos domstolen i fråga, där ärendet behandlas i plenum. De domstolarna är behöriga att avgöra bisyssloärenden både i fråga om sina egna domare och föredragande och chefsdomare vid lägre domstolar.”

I gällande 57 § 1 mom. (34/2020) i statstjänstemannalagen hänvisas i fråga om ändringssökande till lagen om rättegång i förvaltningsärenden och i fråga om ändring i ett beslut som en domstol

RP 93/2022 rd

har fattat om en domares eller föredragandes bisyssla till domstolslagen. Momentet hade tidigare en annan lydelse (387/2001), där det i fråga om domstolar föreskrevs att i ett beslut som en domstol fattat om en bisyssla skulle ändring dock sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Denna bestämmelse fogades till statstjänstemannalagen med anledning av lagutskottets betänkande (LaUB 5/2001 rd s. 3), där tillägget motiverades på följande sätt: ”Domstolarna är inte myndigheter under statsrådet, trots att de budgetekonomiskt sett inordnas under justitieministeriets förvaltningsområde. Därför måste 57 § 1 mom. kompletteras med en bestämmelse om ändringsökande i beslut om bisyssla som fattas av en domstol. Utskottet föreslår att beslut om bisyssla som en domstol fattar ska överklagas genom besvär till högsta förvaltningsdomstolen, som är den högsta domstolsinstansen i förvaltningsbeslut i enlighet med tjänstemannalagen.”

Enligt huvudregeln, det vill säga 8 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, ska myndigheters beslut överklagas hos förvaltningsdomstolen. I motsats till vad som var fallet enligt den tidigare förvaltningsprocesslagen, gäller huvudregeln i 8 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden samtliga myndigheter som avses i lagens 4 §, inte bara de som lyder under statsrådet. Ett ärende som gäller tillstånd för bisyssla avgörs i domstolarna som ett förvaltningsärende. Ett förfarande där ändringsökandet i sådana beslut koncentreras till högsta förvaltningsdomstolen är således inte förenligt med huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Av ovan nämnda skäl förefaller bestämmelsen i 23 kap. 1 § 1 mom. i domstolslagen om besvärinstansen när ändring söks i beslut om tillstånd för bisyssla inte längre motiverad och föreslås därför ändras i fråga om andra än de högsta domstolarna, så att ändring i enlighet med huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får sökas hos förvaltningsdomstolen.

Rättsinstanssystematiken motiverar dock fortfarande särskilda bestämmelser om ändringsökande för de högsta domstolarnas del.

Att bestämmelserna ändras till att motsvara huvudregeln innebär att även beslut som en förvaltningsdomstol med stöd av denna lag fattar om tillstånd för bisyssla härefter överklagas hos förvaltningsdomstolen. Även andra förvaltningsbeslut som förvaltningsdomstolen fattar, t.ex. med stöd av statstjänstemannalagen överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen, där ärendet avgörs i en ojävig sammansättning. De föreslagna bestämmelserna innebär att förvaltningsdomstolarna kunde komma att avgöra också besvär där ändring söks i förvaltningsbeslut som har fattats av samma förvaltningsdomstol eller eventuellt av förvaltningsdomstolens överdomare i tjänstemannarättsliga ärenden som berör deras domarkolleger. För att säkerställa att besvären i sådana situationer behandlas i ojävig sammansättning av domstolen, ska förvaltningsdomstolen med stöd av 14 § kap. 1 § 1 mom. i domstolslagen begära att högsta förvaltningsdomstolen förordnar en ojävig sammansättning att behandla besvären.

Efter denna lagändring ska ändring i ett beslut om tillstånd för bisyssla för en domare i första instans sökas hos förvaltningsdomstolen, om beslutet inte gäller en domare i de högsta domstolarna. Enligt huvudregeln i 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska ändring i den regionala förvaltningsdomstolens beslut få sökas hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

2 §. Sökande av ändring i beslut om skriftlig varning. I 23 kap. 2 § i domstolslagen föreskrivs om sökande av ändring i ett förvaltningsbeslut om en skriftlig varning till en domare. Enligt paragrafens 1 mom. får ändring i beslutet sökas genom besvär. Ärendet ska behandlas skyndsamt som ett rättskipningsärende vid fullföljdsdomstolen.

I propositionen föreslås att den första meningen i 1 mom. ska överföras till paragrafens 2 mom. Den andra meningen i 1 mom. om att ärendet ska behandlas som ett rättsskipningsärende vid fullföljdsdomstolen är obehövlig, eftersom ärendena alltid behandlas som rättsskipningsärenden när ändring söks. Efter de föreslagna ändringarna föreskrivs i momentet endast att fullföljdsdomstolen är skyldig att behandla ärendet skyndsamt. Därför föreslås det att nuvarande 2 mom. ska bli 1 mom. och 1 mom. ska bli 2 mom.

Enligt paragrafens 2 mom. i gällande lag ska ändring sökas hos en högre domstol i respektive domstolslinje, dock så att ändring i högsta domstolens och högsta förvaltningsdomstolens beslut söks hos respektive domstol, som behandlar ärendet i plenum.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till domstolslag och lagstiftning som har samband med den (s. 118) har paragrafen motiverats på följande sätt: ”Paragrafen motsvarar 53 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen.” Förslaget att 53 a och 54 a § i statstjänstemannalagen skulle upphävas motiverades i samma proposition (s. 146) på följande sätt: ”Paragraferna gäller ändringsökande i beslut om skriftlig varning för domare eller entledigande på grund av förlorad arbetsförmåga. Eftersom bestämmelser om ändringsökande tas in i 23 kap. i domstolslagen, kan de aktuella paragraferna upphävas. De behöriga myndigheterna ändras inte i fråga om domare. Däremot ska bestämmelserna om domare också till denna del tillämpas på föredragande vid högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen.”

Den tidigare lydelsen av 53 a § i statstjänstemannalagen hade i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 2 kap. 7 och 10 § i strafflagen och av statstjänstemannalagen (RP 33/2008 rd s. 14) i det avsnitt av motiveringen som gäller lagstiftningsordningen motiverats på följande sätt: ”En varning enligt statstjänstemannalagen som ges en domare kan inte leda till förlust av tjänst. En varning som chefsdomaren ger är i juridiskt hänseende ett förvaltningsbeslut. Överklagande i förvaltningsärenden som utgör förvaltningsförfarande är förvaltningsprocess. Enligt 99 § 1 mom. i grundlagen utövas den högsta domsrätten i förvaltningsmål av högsta förvaltningsdomstolen. Riksdagens grundlagsutskott har ansett att styrning av överklagande från ett förvaltningsavgörande till allmän domstol är ett exceptionellt arrangemang, som förutsätter särskilda grunder (GrUU 4/2005, 32/2005, 54/2001, 12/2001 och 9/2001 rd). Därför föreslås som rättsmedel vid varning rättelse hos tjänstemannanämnden, vars beslut kan överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.”

I grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 36/2008 rd s. 2) har saken behandlats på följande sätt: ”Vidare uppmärksammar utskottet att ett rättelseyrkande med anledning av varningen primärt ska göras hos tjänstemannanämnden. Med hänsyn framför allt till domarnas oberoende är det ett problem, om rättsinstansen ligger utanför domstolsväsendet. Därför är det nödvändigt att en varning till en domare ska kunna överklagas inom den berörda domstolslinjen. Att lagförslaget justeras på denna punkt är ett villkor för att det ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.”

Med anledning av lagutskottets betänkande (LaUB 1/2009 rd s. 4) har besvärinstansen ändrats så att omprövningsförfarandet har slopats. Lagutskottet har motiverat sin ståndpunkt på följande sätt: ”Lagutskottet föreslår därför i lagen en ny 53 a § om överklagande av beslut om skriftlig varning till en domare. Enligt paragrafen överklagas beslutet genom besvär. Ändringsökandet sker inom domstolslinjen. Beslut av lagmannen i en tingsrätt får överklagas till hovrätten. Beslut av presidenten i en hovrätt eller vid arbetsdomstolen får överklagas till högsta domstolen. När beslutet fattats av en överdomare vid en förvaltningsdomstol, marknadsdomstolen eller försäkringsdomstolen är högsta förvaltningsdomstolen fullföljdsinstans. Beslut av presidenten i högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen överklagas till respektive domstol och överklagandet behandlas i plenum.”

Enligt huvudregeln i 8 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får myndigheternas beslut överklagas hos förvaltningsdomstolen. Ett ärende som gäller en skriftlig varning avgörs i domstolarna som ett förvaltningsärende. Ett förfarande där ändring i sådana beslut söks hos en högre rättsinstans är således inte förenligt med huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I propositionen föreslås att bestämmelsen i 23 kap. 2 § 2 mom. i domstolslagen om besvärinstansen för beslut som gäller skriftliga varningar ska ändras i fråga om andra än de högsta domstolarna så att i enlighet med huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får ändring sökas hos förvaltningsdomstolen. De allmänna domstolarna behandlar inte heller annars besvär över beslut i förvaltningsärenden, varför det inte längre är motiverat att de gör det när det gäller skriftliga varningar till domare. Enligt vilka processregler saken ska behandlas i de allmänna domstolarna är en öppen fråga, då den inte regleras i de gällande bestämmelserna. Dessutom är det förvaltningsdomstolarna som behandlar också alla andra tjänstemannarättsliga besvärärenden. Enhetliga bestämmelser om besvärinstansen för beslut som gäller skriftliga varningar bidrar också till att rättegångsavgifterna och -kostnaderna förenhetligas, så att de kommer att bestämmas enligt samma principer i dessa besvärärenden, oberoende av om arbetsgivaren är en allmän domstol eller en förvaltningsdomstol. Ändring ska fortfarande sökas inom domstolsväsendets ram, vilket grundlagsutskottet (GrUU 36/2008 rd s. 2) och lagutskottet (LaUB 1/2009 rd s. 4–5) ansåg viktigt.

Rättsinstanssystematiken motiverar fortfarande särskilda bestämmelser om ändringsökande för de högsta domstolarnas del.

Att bestämmelserna ändras till att motsvara huvudregeln innebär att även beslut som en förvaltningsdomstol med stöd av denna lag fattar om en skriftlig varning härefter överklagas hos förvaltningsdomstolen. Även andra förvaltningsbeslut som förvaltningsdomstolen fattar, t.ex. med stöd av statstjänstemannalagen överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen, där ärendet avgörs i en ojävig sammansättning. De föreslagna bestämmelserna innebär att förvaltningsdomstolarna kunde komma att avgöra också besvär där ändring söks i förvaltningsbeslut som har fattats av förvaltningsdomstolens överdomare i tjänstemannarättsliga ärenden som berör deras domarkolleger. För att säkerställa att besvären i en sådan situation behandlas i ojävig sammansättning av domstolen, ska förvaltningsdomstolen med stöd av 14 § kap. 1 § 1 mom. i domstolslagen begära att högsta förvaltningsdomstolen förordnar en ojävig sammansättning att behandla besvären.

Efter denna ändring ska ett beslut om skriftlig varning till en domare i första instans sökas hos förvaltningsdomstolen, om beslutet inte gäller en domare i de högsta domstolarna. Enligt huvudregeln i 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska ändring i den regionala förvaltningsdomstolens beslut få sökas hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

3 §. Sökande av ändring i beslut om avstängning från tjänsteutövning. I 23 kap. 3 § i domstolslagen föreskrivs om sökande av ändring i ett beslut om avstängning av en domare från tjänsteutövning. Enligt paragrafens 1 mom. får ändring i beslutet sökas genom besvär. Ärendet ska behandlas skyndsamt som ett rättskipningsärende vid fullföljdsdomstolen.

I propositionen föreslås att den första meningen i 1 mom. ska överföras till paragrafens 2 mom. Den andra meningen i 1 mom. om att ärendet ska behandlas som ett rättsskipningsärende vid fullföljdsdomstolen är obehövlig, eftersom ärendena alltid behandlas som rättskipningsärenden

när ändring söks. Efter de föreslagna ändringarna föreskrivs i momentet endast att fullföljdsdomstolen är skyldig att behandla ärendet skyndsamt. Därför föreslås det att nuvarande 2 mom. ska bli 1 mom. och 1 mom. ska bli 2 mom.

Enligt paragrafens 2 mom. i gällande lag ska ändring sökas hos en högre domstol i respektive domstolslinje, dock så att ändring i högsta domstolens och högsta förvaltningsdomstolens beslut söks hos respektive domstol, som behandlar ärendet i plenum.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till domstolslag och lagstiftning som har samband med den (s. 118) har 23 kap. 3 § motiverats på följande sätt: ”Enligt 53 § 2 mom. i statstjänstemannalagen får ett beslut genom vilket en domare avstängts från tjänsteutövning överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Det föreslås att bestämmelserna om ändringssökande ändras. Enligt 1–2 mom. ska ändring sökas hos en högre domstol inom respektive domstolslinje. Ändringssökandet ordnas alltså enligt samma princip som vid sökande av ändring i beslut om skriftlig varning för domare.”

Lagrummet har i det avsnitt i propositionen som behandlar lagstiftningsordningen motiverats på följande sätt (s. 154): ”Ändring i beslut i första instans kan på det sätt som domarnas rätt att kvarstå i tjänsten förutsätter sökas hos en högre domstol, och i de högsta domstolarnas beslut hos plenum. Ärendet ska behandlas som ett rättskipningsärende hos besvärsinstansen. Bestämmelserna motsvarar grundlagsutskottets ställningstagande, enligt vilket domarnas oberoende och den rätt att kvarstå i tjänsten som utgör en garanti för det förutsätter att ingrepp i dem endast kan göra genom rättskipningsbeslut av en domstol eller i sista hand genom en domstols beslut med anledning av besvär (GrUU 36/2008 rd).”

Enligt huvudregeln, det vill säga 8 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, får myndigheternas beslut överklagas hos förvaltningsdomstolen. Ett ärende som gäller avstängning från tjänsteutövning avgörs i domstolarna som ett förvaltningsärende. Ett förfarande där ändring i sådana beslut söks hos en högre rättsinstans är således inte förenligt med huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I propositionen föreslås att bestämmelsen i 23 kap. 3 § 2 mom. i domstolslagen om besvärsinstansen för beslut som gäller avstängning från tjänsteutövning ska ändras i fråga om andra än de högsta domstolarna så att ändring i enlighet med huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får sökas hos förvaltningsdomstolen. De allmänna domstolarna behandlar inte heller annars besvär över beslut i förvaltningsärenden, varför det inte är motiverat att de gör det när det gäller avstängning av domare från tjänsteutövning heller. Enligt vilka processregler saken ska behandlas i de allmänna domstolarna är en öppen fråga, då den inte regleras i de gällande bestämmelserna. Dessutom är det förvaltningsdomstolarna som behandlar också alla andra tjänstemannarättsliga besvärsärenden. Enhetliga bestämmelser om besvärsinstansen för beslut som gäller avstängning från tjänsteutövning bidrar också till att rättegångsavgifterna och -kostnaderna förenhetligas, så att de kommer att bestämmas enligt samma principer i dessa besvärsärenden, oberoende av om arbetsgivaren är en allmän domstol eller en förvaltningsdomstol. Ändringen motsvarar också den ändring som föreslås i 23 kap. 2 § i samma lag.

Rättsinstanssystematiken motiverar fortfarande särskilda bestämmelser om ändringssökande för de högsta domstolarnas del.

Att bestämmelserna ändras till att motsvara huvudregeln innebär att även beslut som förvaltningsdomstolen med stöd av denna lag fattar om avstängning från tjänsteutövning överklagas hos förvaltningsdomstolen. Även andra förvaltningsbeslut som förvaltningsdomstolen fattar, t.ex. med stöd av statstjänstemannalagen, överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen,

där ärendet avgörs i en ojävig sammansättning. De föreslagna bestämmelserna innebär att förvaltningsdomstolarna kunde komma att avgöra också besvär där ändring söks i förvaltningsbeslut som har fattats av samma förvaltningsdomstol eller eventuellt av förvaltningsdomstolens överdomare i tjänstemannarättsliga ärenden som berör deras domarkolleger. För att säkerställa att besvären i en sådan situation behandlas i ojävig sammansättning av domstolen, ska förvaltningsdomstolen med stöd av 14 § kap. 1 § 1 mom. i domstolslagen begära att högsta förvaltningsdomstolen förordnar en ojävig sammansättning att behandla besvären.

Efter denna ändring ska ändring i ett beslut om avstängning av en domare från tjänsteutövning i första instans sökas hos förvaltningsdomstolen, om beslutet inte gäller en domare i de högsta domstolarna. Enligt huvudregeln i 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska ändring i den regionala förvaltningsdomstolens beslut få sökas hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

5 §. *Sökande av ändring i beslut om befrielse av sakkunnigledamöter från uppdraget.* I 23 kap. 5 § i domstolslagen föreskrivs om sökande av ändring i förvaltningsbeslut om befrielse av en sakkunnigledamot från sitt uppdrag i en situation där sakkunnigledamoten inte längre har rätt att utöva yrket som legitimerad läkare eller rätten har begränsats i enlighet med lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994). Enligt paragrafens 1 mom. får beslutet överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Sakkunnigledamöter som avses i 17 kap. 21 § finns endast i de regionala förvaltningsdomstolarna och försäkringsdomstolarna. Behörighetsvillkoret för en sakkunnigledamot är att han eller hon är en legitimerad läkare eller specialläkare. Därför kan uppgiften att befria en sakkunnigledamot från uppdraget i första instans komma att avgöras endast av dessa domstolar, när förvaltningsbeslutet i första instans fattas av ifrågavarande domstol.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till domstolslag och lagstiftning som har samband med den (s. 119) har paragrafen motiverats på följande sätt: ”Som konstateras i motiveringen till 17 kap. 21 §, ska en sakkunnigledamot som befriats från sitt uppdrag ha rätt att överklaga beslutet genom besvär över förvaltningsdomstolens eller försäkringsdomstolens beslut. Om det föreskrivs i 1 mom. Ändring söks genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, där ärendet ska behandlas skyndsamt.”

Enligt 17 kap. 2 § 1 mom. i domstolslagen tillämpas på sakkunnigledamöters rätt att kvarstå i uppdraget till utgången av mandattiden, med i 18–21 § föreskrivna undantag, vad som föreskrivs om rätten för innehavare av domartjänst att kvarstå i tjänsten. Det förfarande genom vilket en sakkunnigledamot i de fall som avses i 17 kap. 21 § befrias från uppdraget utgör således ett undantag från domares rätt att kvarstå i tjänsten, och ärenden av detta slag avgörs som förvaltningsbeslut och inte som rättskipningsbeslut i förvaltningsdomstolen och försäkringsdomstolen.

Enligt huvudregeln i 8 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får myndigheternas beslut överklagas hos förvaltningsdomstolen. Ett ärende som gäller befrielse av en sakkunnig från uppdraget avgörs i domstolarna som ett förvaltningsärende. Det är inte förenligt med huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden att ändring i ett sådant beslut alltid ska sökas hos högsta förvaltningsdomstolen.

I propositionen föreslås att bestämmelsen i 23 kap. 5 § 1 mom. i domstolslagen om besvärinstansen för beslut som gäller befrielse av en sakkunnigledamot från uppdraget ska ändras så att den stämmer överens med huvudregeln, det vill säga så att ändring ska sökas hos förvaltningsdomstolen.

Att bestämmelserna ändras till att motsvara huvudregeln innebär att även beslut som förvaltningsdomstolen med stöd av denna lag fattar om befrielse av en sakkunnigledamot från uppdraget härefter överklagas hos förvaltningsdomstolen. Även andra förvaltningsbeslut som förvaltningsdomstolen fattar i förvaltningsärenden, t.ex. med stöd av statstjänstemannalagen överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen, där ärendet avgörs i en ojävig sammansättning. De föreslagna bestämmelserna innebär att förvaltningsdomstolarna kunde komma att avgöra också besvär där ändring söks i förvaltningsbeslut som har fattats av samma förvaltningsdomstol eller eventuellt av förvaltningsdomstolens överdomare i tjänstemannarättsliga ärenden som berör sådana kolleger som fungerar som sakkunnigledamöter i förvaltningsdomstolen. För att säkerställa att besvären i en sådan situation behandlas i ojävig sammansättning av domstolen, ska förvaltningsdomstolen med stöd av 14 § kap. 1 § 1 mom. i domstolslagen begära att högsta förvaltningsdomstolen förordnar en ojävig sammansättning att behandla besvären.

Efter denna ändring ska ändring i ett beslut om befrielse av en sakkunnigledamot från uppdraget i första instans sökas hos förvaltningsdomstolen, om beslutet inte gäller en domare i de högsta domstolarna. Enligt huvudregeln i 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska ändring i den regionala förvaltningsdomstolens beslut få sökas hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

6 §. *Sökande av ändring i domarutbildningsnämndens beslut.* I 23 kap. 6 § föreskrivs om sökande av ändring i domarutbildningsnämndens beslut.

I paragrafens 1 mom. finns en bestämmelse om besvärstid som inte motsvarar den allmänna lagen. Därför föreslås att hänvisningen till förvaltningslagen vid begäran om omprövning ändras så att den får en materiell lydelse.

I paragrafens 3 mom. hänvisas till lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Det föreslås att denna hänvisning ska strykas. Det föreslås också att till 23 kap. i domstolslagen ska fogas en ny 9 §, där det hänvisas till att lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska tillämpas. Hänvisningen föreslås omfatta alla de paragrafer i 23 kap. i domstolslagen som behandlar ändringssökande i förvaltningsärenden, varför hänvisningen i 6 § till den allmänna lag som ska tillämpas blir överflödig.

8 §. *Sökande av ändring i Domstolsverkets beslut.* I 23 kap. 8 § i domstolslagen föreskrivs om sökande av ändring i Domstolsverkets beslut. Enligt paragrafens 2 mom. söks ändring i Domstolsverkets beslut hos den förvaltningsdomstol som bestäms enligt verkets placeringsort.

När 8 § i 23 kap. i domstolslagen stiftades (genom lagen om ändring av domstolslagen 209/2019) var fortfarande förvaltningsprocesslagen i kraft och enligt dess 12 § 2 mom. skulle besvär över beslut av en sådan myndighet vars verksamhetsområde omfattade hela landet anföras hos den förvaltningsdomstol var domkrets beslutet huvudsakligen hänförde sig till på grund av att den person som beslutet huvudsakligen gällde hade hemkommun där. Beslutet att koncentrera alla ansökningar om ändring av Domstolsverkets beslut till en enda förvaltningsdomstol har i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om Domstolsverket (RP 136/2018 rd s. 68) motiverats på följande sätt: ”För att undvika en spridning av besvären föreskrivs i paragrafen att de alltid ska behandlas vid den förvaltningsdomstol som bestäms enligt Domstolsverkets placeringsort.”

Enligt 10 § i den gällande lagen om rättegång i förvaltningsärenden bestäms den behöriga domstolen på ett annat sätt än i förvaltningsprocesslagen. I 10 § 4 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden föreskrivs att om verksamhetsområdet för den myndighet som fattat beslutet omfattar hela landet och beslutet gäller flera personer vars hemort finns inom olika regionala

förvaltningsdomstolars domkretsar, är den regionala förvaltningsdomstol behörig inom vars domkrets myndighetens huvudsakliga verksamhetsställe finns. Om denna grund inte kan tillämpas, är den regionala förvaltningsdomstol behörig inom vars domkrets beslutet har fattats.

Efter att lagen om rättegång i förvaltningsärenden har trätt i kraft, det vill säga från början av år 2020, har det således anslutning till Domstolsverkets beslut inte längre funnits risk för att besvär som gäller samma ärende blir anhängiga i olika förvaltningsdomstolar. Därför behövs inte längre en särskild forumbestämmelse om att besvaren ska koncentreras till en bestämd förvaltningsdomstol för att säkerställa att besvär över samma beslut styrs till samma förvaltningsdomstol. Dessutom är en del av Domstolsverkets beslut sådana att de gäller endast en enskild individ, som är part i ärendet, såsom när det är frågan om ett tjänstemannarättsligt ärende. När ändring söks i sådana ärenden kan muntlig förberedelse eller muntlig handläggning behövas, varför det också av denna anledning är motiverat att följa huvudregeln, så att ändringssökandens hemort bestämmer vilken förvaltningsdomstol som ska avgöra ärendet. Av denna anledning föreslås att bestämmelsen i 23 kap. 8 § 2 mom. i domstolslagen ska slopas, när det i bestämmelsen föreskrivs att alla sådana ansökningar om ändring ska behandlas i den förvaltningsdomstol som bestäms enligt Domstolsverkets placeringsort. Härefter söks ändring i Domstolsverkets beslut enligt huvudregeln, det vill säga genom besvär hos den i varje enskilt fall behöriga förvaltningsdomstolen.

I paragrafens 2 mom. hänvisas till lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Det föreslås att denna hänvisning ska strykas. Det föreslås också att till 23 kap. i domstolslagen ska fogas en ny 9 §, där det hänvisas till att lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska tillämpas. Hänvisningen föreslås omfatta alla de paragrafer i 23 kap. i domstolslagen som behandlar ändringssökande i förvaltningsärenden, varför hänvisningen i 8 § till den allmänna lag som ska tillämpas blir överflödig.

9 §. Hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I detta sammanhang föreslås att till 23 kap. i domstolslagen ska fogas en ny 9 §, som ska innehålla en materiell hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Samtidigt föreslås att hänvisningarna till lagen om rättegång i förvaltningsärenden i 23 kap. 6 och 8 § i domstolslagen ska slopas. Detta är motiverat av den anledningen att efter att de föreslagna ändringarna har genomförts är alla de situationer där ändring söks i beslut som avses i 23 kap, utom när ändring söks i högsta domstolens beslut enligt 1–3 §, och i beslut om entledigande på grund av arbetsoförmåga enligt 4 §, situationer där ändring söks i förvaltningsärenden, och då ska lagen om rättegång i förvaltningsärenden iakttas. I fortsättningen skulle det inte vara särskilt informativt om bara vissa paragrafer i kapitlet skulle innehålla en särskild hänvisning till den allmänna lagen, och att upprepa hänvisningen i varje paragraf skulle i sin tur inte vara lagtekniskt ändamålsenligt.

7.8 Lagen om rättegång i försäkringsdomstolen

Ledamöter insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamhet i sammansättningen. Enligt 6 § 1 mom. 4 punkten i lagen om rättegång i försäkringsdomstolen ingår i försäkringsdomstolens sammansättning ledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och arbetsmarknaden eller med företagsverksamhet, om det är fråga om mål eller ärenden som gäller förvärvspension i kommunal anställning. Till följd av att välfärdsområden inrättas och social- och hälsovården samt räddningsväsendet reformeras är det behövligt att uppdatera lagrummet till att omfatta också mål och ärenden som gäller förvärvspension för personer i anställning hos ett välfärdsområde.

Enligt 6 § 1 mom. 8 punkten i lagen om rättegång i försäkringsdomstolen ingår i försäkringsdomstolens sammansättning ledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och arbetsmarknaden eller med företagsverksamhet, om det är fråga om mål eller ärenden som gäller olycksfall i militärtjänst. Lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) trädde i kraft 1.1.2017, varefter försäkringsdomstolen som en ny ärendegrupp har behandlat besvär som har gällt ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag. Uttrycket ”olycksfall i militärtjänst”, som används i 6 § 1 mom. 8 punkten i lagen om rättegång i försäkringsdomstolen täcker inte olycksfall och sjukdomar som civila kan drabbas av i krishanteringsuppdrag. Därför är det behövligt att uppdatera lagrummet så att i det nämns också olycksfall i krishanteringsuppdrag.

7.9 Lagen om rättegång i arbetsdomstolen

1 §. I 1 § i lagen om rättegång i arbetsdomstolen föreskrivs om arbetsdomstolens behörighet. I paragrafens 1 mom. hänvisas till bland annat lagen om kommunala tjänstekollektivavtal (669/1970). I samband med att välfärdsområdena inrättas och social- och hälsovården samt räddningsväsendet reformeras har lagen genom ändring av lagen om kommunala tjänstekollektivavtal (629/2021) ändrats till att omfatta även välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal. Lagens namn har också ändrats till lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal. Den hänvisning till lagen som finns i 1 § 1 mom. i lagen om rättegång i arbetsdomstolen föreslås uppdateras till att motsvara det nya namnet på lagen.

11 §. Även i lagens 11 § 1 mom. finns en hänvisning till lagen om kommunala tjänstekollektivavtal, som föreslås uppdateras på motsvarande sätt som hänvisningen i 1 § 1 mom.

13 §. I lagens 13 § föreskrivs om handläggningen av mål som gäller talan angående tjänstekollektivavtal. Med anledning av att välfärdsområdena inrättas och social- och hälsovården samt räddningsväsendet reformeras föreslås det att förteckningarna över aktörer i paragrafens 2 och 5 mom. ska kompletteras så att även välfärdsområdena nämns.

Dessutom föreslås att förteckningarna i paragrafens 3 och 5 mom. över parter i tjänstekollektivavtal ska uppdateras med anledning av att välfärdsområden inrättas och social- och hälsovården och räddningsväsendet reformeras. I samband med reformen har det kommunala arbetsmarknadsverket genom lagen om ändring av lagen om kommunala arbetskollektivavtal (628/2021) ersatts med nyinrättade Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT. Hänvisningarna till det kommunala arbetsmarknadsverket föreslås således uppdateras till en hänvisning till Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT.

Även i 4 och 5 mom. i paragrafen finns hänvisningar till lagen om kommunala tjänstekollektivavtal, vilka föreslås uppdateras på motsvarande sätt som hänvisningarna i 1 § 1 mom. och 11 § 1 mom.

46 §. Enligt paragrafen är statliga och kommunala samt övriga offentligrättsliga samfunds myndigheter skyldiga att på begäran ge uppgifter och annan handräckning åt arbetsdomstolen.

Med anledning av att välfärdsområden inrättas och social- och hälsovården och räddningsväsendet reformeras föreslås att skyldigheten ska gälla också välfärdsområdena.

7.10 Lagen om domstolsavgifter

8 §. Befrielse från avgifter för myndigheter och vissa andra. I 8 § i lagen om domstolsavgifter föreskrivs om befrielse av myndigheter och vissa andra från domstolsavgifter. I paragrafens 1

mom. 3 och 7 punkten finns det förteckningar som med anledning av att välfärdsområdena inrättas och social- och hälsovården och räddningsväsendet reformeras ska kompletteras så att även välfärdsområdena nämns.

7.11 Lagen om bildprogram

30 §. *Sökande av ändring i klassificeringsbeslut.* I 30 § 1 mom. i lagen om bildprogram föreskrivs om hur omprövning får begäras i ett beslut som en klassificerare har fattat om klassificering. I lagförslaget föreslås att hänvisningen till förvaltningslagen får en informativ lydelse.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs också att omprövning får begäras av en part. Bestämmelsen överlappar på ett onödigt sätt bestämmelsen i 49 b § 2 mom. i förvaltningslagen, där det föreskrivs om vem som har rätt att begära omprövning. Därför föreslås det att denna överlappande bestämmelse ska slopas ur lagen om bildprogram.

I paragrafens 2 mom. finns en hänvisning till den upphävda förvaltningsprocesslagen. I propositionen föreslås att hänvisningen ska uppdateras till en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

31 §. *Sökande av ändring i andra beslut av Nationella audiovisuella institutet.* I paragrafens 1 mom. finns en hänvisning till den upphävda förvaltningsprocesslagen. I lagförslaget föreslås att hänvisningen ska uppdateras till en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Hänvisningen i paragrafens 2 mom. om omprövning på det sätt som anges i förvaltningslagen föreslås få en informativ lydelse.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs också att omprövning får begäras av en part. Bestämmelsen överlappar onödigtvis bestämmelsen i 49 b § 2 mom. i förvaltningslagen, där det föreskrivs om vem som har rätt att begära omprövning. Därför föreslås det att denna överlappande bestämmelse ska slopas ur lagen om bildprogram.

Bestämmelsen i paragrafens 2 mom. om omprövningsyrkande föreslås bli 1 mom. i paragrafen och bestämmelsen i paragrafens 1 mom. om överklagande genom besvär bli 2 mom. i samma paragraf. Omprövningsförfarandet föregår förfarandet med överklagande genom besvär, varför det är mer logiskt att bestämmelserna kommer i denna ordning, såsom i lagens 30 § 1 och 2 mom.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om den allmänna lag som ska tillämpas när ändring söks i ett beslut som har meddelats med anledning av en omprövningsbegäran. Bestämmelsen överlappar den tidigare informativa hänvisningen i samma paragraf till den allmänna lag som ska tillämpas. Det föreslås därför att 3 mom. upphävs.

I paragrafens 4 mom. i lagen föreskrivs om sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut. Bestämmelsen överlappar bestämmelsen i 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden och är således överflödigt. Sedan lagen om rättegång i förvaltningsärenden har trätt i kraft har besvärstillstånd som villkor för att få anföra besvär hos högsta förvaltningsdomstolen varit gällande rätt i fråga om samtliga beslut som en förvaltningsdomstol fattar med stöd av denna lag. Enligt ikraftträdelsebestämmelsen i 127 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska hänvisningar i andra lagar till förvaltningsprocesslagen avse lagen om rättegång i förvaltningsärenden. En bestämmelse i en annan lag om att ändring i en förvaltningsdomstols beslut söks enligt förvaltningsprocesslagen innebär således efter att lagen om rättegång i förvaltningsärenden

den har trätt i kraft att även den nya allmänna lagens bestämmelser om besvärstillståndsförfarande blir tillämpliga. I en speciallag behövs därför inte längre bestämmelser om rätt att direkt anföra fortsatta besvär hos den högsta rättsinstansen eller om att besvär får anföras endast om besvärstillstånd beviljas. Således föreslås det att lagens 31 § 4 mom. ska upphävas.

33 §. Sökande av ändring i bildprogramsnämndens beslut. Enligt 33 § i lagen om bildprogram får beslut av bildprogramsnämnden överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. I regeringens proposition till riksdagen om en reform av lagstiftningen om bildprogram (RP 190/2010 rd s. 45) konstateras i paragrafens detaljmotivering följande: ”Det föreslagna förfarandet för sökande av ändring, i vilket ingår en separat bildprogramsnämnd, vars beslut överklagas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen, avviker från det allmänna regleringssätt som ska iakttas i förvaltningsärenden. I ändringssökande som gäller klassificering är föremålet ett bildprogram som i allmänhet tillhandahålls för första gången. En tidsmässigt minst några månader lång process för ändringssökande kan skjuta upp tillhandahållandet av programmet. Dessutom ska man anse att den ändringssökandes rättsskydd tillgodoses i enlighet med sitt syfte då det efter myndighetens beslut finns två besvärinstanser, varav den första består av medlemmar som är särskilt förtrogena med branschen.”

I denna proposition föreslås att besvärinstansen ska ändras till att motsvara huvudregeln i lagen om rättegång i besvärärenden, enligt vilken ändring i andra beslut av myndigheter än beslut av statsrådets allmänna sammanträde söks hos förvaltningsdomstol. Besvärinstansen ändras således så att ändring i bildprogramsnämndens beslut får sökas hos förvaltningsdomstolen.

Samtidigt föreslås att till paragrafen ska fogas en hänvisning till att lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska tillämpas vid ändringssökande, på motsvarande sätt som i 30 och 31 § i lagen om bildprogram.

Eftersom det efter att lagen om rättegång i förvaltningsärenden har trätt i kraft är möjligt att anföra fortsatta besvär hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd, kan ändringen inte bedömas förlänga besvärprocessen i någon väsentlig mån. Enligt 109 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden har även den myndighet som har fattat det ursprungliga förvaltningsbeslutet, i detta fall bildprogramsnämnden, rätt att anföra besvär över ett sådant beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket domstolen har upphävt myndighetens beslut eller ändrat det.

7.12 Naturgasmarknadslagen

96 §. Ändringssökande. Enligt 96 § 4 mom. i naturgasmarknadslagen får beslut som arbets- och näringsministeriet har meddelat med stöd av 12 § samt beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till naturgasmarknadslag och vissa lagar som har samband med den (RP 50/2017 rd s. 131) har bestämmelsen motiverats på följande sätt: ”Förfarandet utgör ett undantag från 7 § i förvaltningsprocesslagen enligt vilken ändring i ministeriets beslut ska sökas hos förvaltningsdomstolen. En förutsättning för att projektstillstånd ska beviljas är att byggandet av ett överföringsrör som överskrider landets gräns är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen och ömsesidigheten på naturgasmarknaden. Genom projektstillståndsförfarandet i samband med utlandsförbindelser ges arbets- och näringsministeriet, som ansvarar för energipolitiken, möjlighet att påverka hur landets gasimportförbindelser utvecklas. Vid bedömning av om projektet är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen på naturgasmarknaden gäller det att bedöma åtminstone de konsekvenser som projektet har för naturgassystemet

och naturgasnätet, för naturgasförsörjningen och för en säker energiförsörjning samt för tillgången och priset på naturgas. Vid bedömning av om ömsesidighetskriteriet uppfylls bör uppmärksamhet fästas vid åtminstone i hur hög grad naturgasmarknaden i det andra landet har öppnats och om det finns ömsesidiga förutsättningar för konkurrens. Ömsesidiga förutsättningar för konkurrens hänför sig till exempelvis tillträde på marknaden, infrastruktur, miljönormer och energisäkerhet. Dessutom bör EU:s gemensamma politik gentemot tredjeländer beaktas. Vid beviljandet av projekttillstånd ska dessutom projektets betydelse för den inre naturgasmarknaden beaktas. Eftersom ministeriets egen bestämmanderätt i frågor som rör projekttillstånd är ytterst omfattande och liknar ändamålsenlighetsprövning, är det motiverat att styra ändringssökandet i fråga om ministeriets beslut direkt till högsta förvaltningsdomstolen.”

Enligt arbets- och näringsministeriet är denna motivering fortfarande relevant, varför det inte föreslås att lagrummet ska ändras när det gäller den domstol hos vilken ändring ska sökas i beslut av arbets- och näringsministeriet.

Energimyndigheten är den nationella tillsynsmyndighet som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG samt i Europaparlamentets och rådets förordning nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005. Direktivet förutsätter att medlemsstaterna säkerställer att den nationella tillsynsmyndigheten kan utföra de uppgifter som unionens lagstiftning ålägger den på ett oberoende och effektivt sätt. Därför bör Energimyndigheten i tillsynsärenden som marknadsdomstolen behandlar i egenskap av fullföljdsdomstol enligt arbets- och näringsministeriet ha möjlighet att utan besvärstillståndsförfarande söka ändring i beslut genom vilka marknadsdomstolen i sådana ärenden har ändrat eller upphävt Energimyndighetens beslut. Följaktligen föreslås det inte att besvärstillståndsförfarandet ska fogas till sådana i naturgasmarknadslagen avsedda tillsynsbeslut i vilka marknadsdomstolen fungerar som besvärinstans för Energimyndighetens beslut.

Dock föreslås det att bestämmelsen i paragrafens 4 mom. om att ändring i beslut av förvaltningsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen ska slopas. Enligt 106 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får besvär anföras över beslut genom vilket en förvaltningsdomstol har avgjort eller avvisat ett ärende. Det föreslås att bestämmelsen i naturgasmarknadslagen ska slopas, eftersom den på ett onödigt sätt överlappar den allmänna lag som blir tillämplig. Enligt 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden tillämpas ett besvärstillståndsförfarande när ändring söks i beslut av förvaltningsdomstolen. När ändring söks i marknadsdomstolens beslut tillämpas inte reglerna om besvärstillstånd om det inte finns en särskild bestämmelse om att besvärstillstånd krävs.

I 96 § 4 mom. i naturgasmarknadslagen finns en bestämmelse om Energimyndighetens rätt att söka ändring i fullföljdsdomstolens beslut. Enligt 109 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden har den myndighet som har även fattat det ursprungliga förvaltningsbeslutet, det vill säga i detta fall Energimyndigheten, rätt att anföras besvär över ett sådant beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket domstolen har upphävt myndighetens beslut eller ändrat det. Denna bestämmelse i 96 § 4 mom. i naturgasmarknadslagen överlappar således onödigtvis bestämmelserna i den allmänna lagen. Energimyndighetens rätt att söka ändring förblir oförändrad, eftersom bestämmelserna i den allmänna lagen gäller också den situation som avses i naturgasmarknadslagen. Därför är det inte längre behövligt att i naturgasmarknadslagen uttryckligen konstatera att Energimyndigheten har rätt att söka ändring. Således föreslås det att lagrummet ska slopas.

I paragrafens 2–3 mom. i naturgasmarknadslagen finns hänvisningar till den upphävda förvaltningsprocesslagen och i 4 mom. finns en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Det föreslås att de överflödiga och föråldrade hänvisningarna ska strykas. Samtidigt föreslås att hänvisningen till lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska flyttas och bli ett separat nytt 5 mom.

97 §. Verkställbarhet av Energimyndighetens beslut. I paragrafen finns en föråldrad hänvisning till den upphävda förvaltningsprocesslagen. Den materiella hänvisningen i lagens 96 § till den allmänna lag som tillämpas i förvaltningsdomstolarna räcker för att täcka alla de situationer i lagens 96 och 97 § som gäller ändringsökande, utan att hänvisningen behöver upprepas. Därför föreslås att den föråldrade hänvisningen ska strykas ur lagens 97 §.

De ändringar som föreslås i naturgasmarknadslagen ändrar inte lagens innehåll, varför inga övergångsbestämmelser föreslås fogas till lagen.

7.13 Lagen om utsläppshandel

75 §. Sökande av ändring i utsläppshandelsmyndigheten beslut. I 75 § 1 mom. i lagen om utsläppshandel föreskrivs att ett beslut genom vilket utsläppshandelsmyndigheten med stöd av lagen om utsläppshandel har beviljat utsläppsrätter som tilldelas gratis eller ändrat deras antal får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Högsta förvaltningsdomstolen ska behandla besvär som gäller beviljande av utsläppsrätter och ändring av antalet utsläppsrätter skyndsamt.

Lagen har trätt i kraft i denna lydelse genom lagen om ändring av lagen om utsläppshandel (291/2019). I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utsläppshandel (RP 228/2018 rd s. 51) har paragrafen motiverats på följande sätt: ”Det föreslås att det i 1 mom. tas in bestämmelser om rätten att anföra besvär över utsläppshandelsmyndighetens beslut om beviljande och ändring av utsläppsrätter. Enligt lagen om utsläppshandel beviljar arbets- och näringsministeriet utsläppsrätter som tilldelas gratis och beslutar om ändring av antalet utsläppsrätter. Enligt det gällande 77 § 1 mom. får beslut om gratis tilldelning av utsläppsrätter som första instans överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen och enligt 77 § 2 mom. ska besvären behandlas skyndsamt. Eftersom det föreslås att ärenden som gäller gratis tilldelning av utsläppsrätter stegvis ska överföras till utsläppshandelsmyndigheten föreslås att det i 75 § 1 mom. ska föreskrivas om överklagande av utsläppshandelsmyndighetens beslut om gratis tilldelning av utsläppsrätter på motsvarande sätt som i gällande 77 § 1 och 2 mom.”

I lagförslaget i denna proposition föreslås att lagrummet ska ändras så att det i fråga om ändringsökande informativt hänvisas till lagen om rättegång i förvaltningsärenden, enligt vilken beslut av andra myndigheter än statsrådets allmänna sammanträde överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvärsinstans skulle således ändras så att utsläppshandelsmyndighetens beslut skulle överklagas hos förvaltningsdomstolen, det vill säga komma att motsvara huvudregeln enligt den allmänna lagen.

Enligt paragrafens 1 mom. ska högsta förvaltningsdomstolen behandla besvär som gäller beviljande av utsläppsrätter och ändring av antalet utsläppsrätter skyndsamt. Det föreslås att lagrummet även till denna del ändras till att motsvara de föreslagna bestämmelserna om besvärsinstansen så att härefter alla förvaltningsdomstolar, inte bara högsta förvaltningsdomstolen ska behandla dessa besvär skyndsamt. Kravet på skyndsamt behandling omfattar alla besvär som gäller beviljande av utsläppsrätter och ändring av antalet utsläppsrätter, även sådana där besvären avvisas.

RP 93/2022 rd

I 1 mom. finns en hänvisning till den upphävda förvaltningsprocesslagen. Denna föräldrade hänvisning föreslås uppdateras till en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I paragrafens 2 mom. finns en bestämmelse om att rätten att anföra fortsatta besvär hos högsta förvaltningsdomstolen är beroende av besvärstillstånd. Bestämmelsen överlappar onödigtvis bestämmelserna i 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Därför föreslås det att momentet upphävs.

I paragrafens 4 mom. föreslås att termen ”besvärsmyndigheten” ska ändras till den numera använda termen ”förvaltningsdomstolen”.

Hänvisningen i paragrafens 5 mom. till lagen om grunder för avgifter till staten föreslås få en informativ lydelse.

76 §. Sökande av ändring i ett beslut av en kontrollör. Hänvisningen i paragrafens 1 mom. till förvaltningslagen föreslås få en informativ lydelse.

I paragrafens 2 mom. finns en hänvisning till den upphävda förvaltningsprocesslagen. Denna föräldrade hänvisning föreslås uppdateras till en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden och på samma gång ändras så att den får en informativ lydelse.

I paragrafens 3 mom. finns en bestämmelse om att rätten att anföra besvär hos högsta förvaltningsdomstolen är beroende av besvärstillstånd. Bestämmelsen överlappar onödigtvis bestämmelserna i 107 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Därför föreslås det att momentet upphävs.

77 §. Överklagande av arbets- och näringsministeriets beslut. Enligt 77 § 1 mom. i lagen om utsläppshandel får beslut som arbets- och näringsministeriet har meddelat med stöd av denna lag överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om utsläppshandel (s. 66–67) har lagrummet inte motiverats särskilt i fråga om bestämmelserna om besvärinstans, vilka när lagrummet stiftades även motsvarade den huvudregel som då gällde.

I propositionen föreslås att lagrummet ska ändras så att det i fråga om ändringssökande i informativt syfte hänvisas till lagen om rättegång i förvaltningsärenden, enligt vilken beslut av andra myndigheter än statsrådets allmänna sammanträde får överklagas hos förvaltningsdomstolen. Det föreslås alltså att besvärinstansen i fråga om beslut av arbets- och näringsministeriet ska ändras så att dessa beslut överklagas hos förvaltningsdomstolen, vilket motsvarar huvudregeln i den allmänna lagen.

Enligt paragrafens 2 mom. ska högsta förvaltningsdomstolen behandla besvären skyndsamt. Det föreslås att lagrummet även till denna del ändras till att motsvara de föreslagna bestämmelserna om besvärinstans, så att härefter alla förvaltningsdomstolar, inte bara högsta förvaltningsdomstolen, ska behandla dessa besvär skyndsamt.

I paragrafens 3 mom. finns en hänvisning till den upphävda förvaltningsprocesslagen. Denna föräldrade hänvisning föreslås uppdateras till en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

7.14 Sjukförsäkringslagen

6 kap. Läkemedelspreparat som omfattas av ersättning och läkemedelspreparats partipris

26 §. Ändringssökande som gäller beslut av läkemedelsprisnämnden. Enligt 6 kap. 26 § i sjukförsäkringslagen får den som är missnöjd med läkemedelsprisnämndens beslut söka ändring i beslutet hos högsta förvaltningsdomstolen. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till sjukförsäkringslag (RP 50/2004 rd s. 40) har bestämmelsen om besvärinstans motiverats med att bestämmelserna huvudsakligen motsvarar de tidigare bestämmelserna, det vill säga den tidigare sjukförsäkringslagen (364/1963).

I lagförslaget föreslås att lagrummet ska ändras så att besvärinstansen kommer att motsvara huvudregeln i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, enligt vilken ändring i beslut av andra myndigheter än statsrådets allmänna sammanträde får överklagas hos förvaltningsdomstolen. Besvärinstansen föreslås således ändras så att läkemedelsprisnämndens beslut får överklagas hos förvaltningsdomstolen.

Enligt social- och hälsovårdsministeriet är det befogat att samma förvaltningsdomstol behandlar alla besvär i denna ärendekategori, där besvär anförs i endast 1–3 fall årligen. Dessutom har alla besvaren i denna ärendekategori hittills avgjorts i högsta förvaltningsdomstolen, och behandlingen av de besvär som anförs över nämndens beslut förutsätter förtrogenhet med dess verksamhet. Behandling av samtliga besvär i samma förvaltningsdomstol kan också bättre än en spridning av besvaren trygga bibehållen sakkunskap och enhetlig rättspraxis även i fortsättningen.

I detta sammanhang är det mest motiverat att koncentrera besvaren till Helsingfors förvaltningsdomstol, som av de regionala förvaltningsdomstolarna har det största antalet ärenden och den största personalen. I propositionen föreslås å andra sidan också att vissa ärendekategorier som hittills koncentrerats till Helsingfors förvaltningsdomstol ska få behandlas också av andra regionala förvaltningsdomstolar, varför koncentrationen av nyss nämnda besvär till denna förvaltningsdomstol inte i detta skede förväntas skapa resursbehov.

Samtidigt föreslås att hänvisningen till lagen om rättegång i förvaltningsärenden får en materiell lydelse.

Eftersom det efter att lagen om rättegång i förvaltningsärenden har trätt i kraft är möjligt att anföra fortsatta besvär hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd, kan ändringen inte bedömas förlänga besvärprocessen i någon väsentlig mån. Enligt 109 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden har även den myndighet som har fattat det ursprungliga förvaltningsbeslutet, det vill säga i detta fall läkemedelsprisnämnden, rätt att anföra besvär över ett sådant beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket domstolen har upphävt myndighetens beslut eller ändrat det.

8 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft i början av 2023.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

9.1 Allmänt

Propositionen är betydelsefull med hänsyn till 21 § i grundlagen, som reglerar rättsskyddet. Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att

bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning skall tryggas genom lag.

Propositionen förtydligar och förenhetligar reglerna om ändringssökande och förstärker på så sätt det rättsskydd som garanterar enligt 21 § i grundlagen. Med hänsyn till detta lagrum är det av central vikt att säkerställa att systemet för sökande av ändring som helhet tryggar såväl tillgången till rättsskydd och ett tillräckligt rättsskydd som en så snabb handläggning av ärendet som är möjlig inom ramen för rättsskyddskravet.

Genom lagförslagen i propositionen införs enhetligare bestämmelser om sökande av ändring i ärenden som gäller handlingars offentlighet och domares tjänstemannarättsliga angelägenheter. De enhetligare bestämmelserna om hur både andra tjänstemän än domare och de som tillhör domarkåren får söka ändring i tjänstemannarättsliga ärenden förbättrar jämlikheten mellan tjänstemännen. Domarnas oberoende ställning påverkas inte heller genom att ändring i tjänstemannarättsliga ärenden härefter får sökas hos en annan besvärinstans, eftersom beslutsfattandet i första instans förblir oförändrat och ändring i besluten fortfarande får sökas hos domstol.

Propositionen representerar en fortsättning på den utveckling som tidigare inlets för att stärka högsta förvaltningsdomstolens roll som den domstol som utövar den högsta domsrätten inom förvaltningsrättskipningen och genom sina avgöranden styr förvaltningen och förvaltningsdomstolarna (t.ex. t.ex. GrUU 32/2012 rd s. 3–4, GrUU 55/2014 rd s. 3–5, LaUB 26/2014 rd s. 5, GrUU 35/2016 rd s. 4, GrUU 29/2017 rd s. 2–3, GrUU 50/2018 rd s. 6, LaUB 18/2018 s. 5–6; RP 230/2014 rd s. 18, RP 29/2018 rd s. 63). Utvecklingen av högsta förvaltningsdomstolens roll i den riktningen att denna domstol blir den högsta rättsinstansen som genom sina principiella avgöranden styr förvaltningsrättskipningen förutsätter även att det system för sökande av ändring som föregår handläggningen i högsta förvaltningsdomstolen utvecklas på ett konsekvent sätt.

Propositionen förstärker den huvudregel om sökande av ändring i två instans som gäller för ändringssökande i förvaltningsärenden, så att högsta förvaltningsdomstolen härefter inte längre är den första och enda instansen hos vilken ändring kan sökas i de kategorier av ärenden som avses i propositionen.

Genom att bestämmelserna i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar kompletteras förtydligar propositionen det regelverk om offentlig handläggning som är en del av en rättvis rättegång.

Några av de förslag om ändrad besvärinstans som ingår i propositionen måste granskas ytterligare för att säkerställa att domaren är ojävig i varje enskilt fall.

9.2 Rättegångens offentlighet

Om rättvis rättegång bestäms i art. 6 i Europeiska människorättskonventionen. Enligt det första stycket i artikeln skall var och en vid prövningen av hans civila rättigheter eller av en anklagelse mot honom för brott vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag. Domen ska avkunnas offentligt, men pressen och allmänheten får utestängas från rättegången eller en del därav av hänsyn till den allmänna moralen, den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten i ett demokratiskt samhälle, eller, då minderårigas intressen eller skyddet för parternas privatliv så kräver, eller i den mån domstolen finner det strängt nödvändigt, under särskilda omständigheter skulle skada rättvisans intresse.

Utgångspunkten i Europeiska människorättsdomstolen är att hörandet ska ske offentligt (*public hearing*). Offentligheten av en handläggning kan dock begränsas under de förutsättningar som nämns i artikeln. Enligt Europeiska människorättsdomstolens tolkningspraxis är rättegångens offentliga karaktär ägnad att skydda parterna mot hemlig rättsskipning som allmänheten inte har någon möjlighet att övervaka. Offentligheten är också ett sätt att bibehålla förtroendet för domstolarna. Offentlig rättsskipningen gör rättsskipningen genomskinlig, transparent, och bidrar således till syftet med art. 6 i människorättskonventionen, det vill säga till en rättvis rättegång, och att garantera en sådan är en grundläggande princip i varje demokratiskt samhälle. (Domarna i målen *Diennet mot Frankrike* 26.9.1995, *Gautrin och andra mot Frankrike* 20.5.1998, *Guisset mot Frankrike* 26.9.2000, *Riepan mot Österrike* 14.11.2000, *Malhous mot Republiken Tjeckien* 12.7.2001.)

Det hör också till de i grundlagen föreskrivna grundläggande rättigheterna att handläggningen av ett ärende är offentlig i förvaltningen och i domstolarna. Om offentligheten vid handläggningen föreskrivs i 21 § 2 mom. i grundlagen att offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag. I grundlagens 21 §, som gäller rättsskyddet, garanteras särskilt att en part har rätt att få ett ärende som gäller hans eller hennes rättigheter eller skyldigheter behandlat i ett rättvist förfarande. När det gäller partens rättsskydd innebär rätten till offentlig handläggning främst skydd mot hemliga och godtyckliga rättegångar. I praktiken har denna rätt sin största betydelse i brottmål. Enligt grundlagsutskottet är offentlighetsintresset vid en rättegång ännu starkare än i myndighetsverksamhet överlag. Offentligheten vid rättegång anknyter nämligen inte bara till en parts rättsskydd, utan också till mer generella krav på en öppen och kontrollerbar maktutövning. Av grundlagen följer att förhandling inom stängda dörrar skall ha samband med någon i lagen föreskriven orsak. Sekretessskyldigheten i lagen utgör en sådan orsak. (GrUU 31/2005 rd s. 4; GrUU 17/2002 rd s. 4; GrUU 15/2002 rd s. 4; GrUU 14/2002 rd s. 6; GrUU 35/2001 rd s. 2).

Enligt lagförslaget ska utgångspunkten enligt lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar vara att även muntlig förberedelse och inspektion är offentliga, såsom muntlig förhandling och syn redan tidigare varit. Förhandlingen ska direkt med stöd av lag äga rum inom stängda dörrar om uppgifter eller handlingar som är sekretessbelagda läggs fram vid förhandlingen. Vid muntlig förberedelse och inspektion får en förvaltningsdomstol på samma sätt som vid muntlig förhandling och syn besluta om handläggningens offentlighet och begränsa allmänhetens närvaro och/eller upptagning av förhandlingen.

I praktiken skiljer sig dock muntlig förberedelse som utredningsmetod samt de upplysningar som läggs fram vid en sådan till sin karaktär i så hög grad från muntlig förhandling att man vid muntlig förberedelse sannolikt mer sällan än vid muntlig förhandling lämnar sekretessbelagd information eller lägger fram sekretessbelagda handlingar, så att den muntliga förberedelsen ska äga rum inom stängda dörrar. Detta gäller även syn, som redan med stöd av lag omfattas av bestämmelserna om muntlig förhandling i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar. Detsamma gäller inspektioner, som bestämmelserna om muntlig förhandling i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar enligt denna proposition nu även ska komma att omfatta.

Förslagen ändrar inte offentlighetsreglerna i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar, utan endast kompletterar dem så att de täcker alla de former av muntlig utredningsmetod av ett ärende som vilka föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Ett av grundelementen i en rättvis rättegång är att handläggningen är offentlig, varför den kan begränsas

endast på grunder om vilka ska föreskrivas i lag. Förslagen motsvarar grundlagsutskottets tolkningspraxis beträffande möjligheter att begränsa offentligheten vid handläggning i förvaltningsdomstolar, till vilken hänvisats ovan.

9.3 Domarnas tjänstemannarättsliga ställning

Enligt art. 6.1 i Europeiska människorättskonventionen är en rättegång rättvis endast om domstolen är oavhängig och opartisk och har inrättats enligt lag. Handläggning i ett oavhängigt rättsskipningsorgan är även enligt 21 § i grundlagen en av förutsättningarna för verkligt rättsskydd. Enligt 1 kap. 6 § 1 mom. i domstolslagen är en domare oberoende i sin utövning av dömande makt. Det finns ett nära samband mellan domstolarnas oavhängighet och villkoren för en rättvis rättegång, som utgör en grundrättighet och mänsklig rättighet. I sista hand är det nödvändigt att säkerställa domstolarnas oberoende just för att garantera individens rättsskydd (GrUU 14/2016 rd s. 2).

Om domarnas rätt att kvarstå i tjänsten, vilken tryggar deras oberoende, föreskrivs i 103 § i grundlagen samt närmare i 16 kap. i domstolslagen. Denna särskilda rätt att kvarstå i tjänsten som garanteras domarna i 103 § i grundlagen förutsätter inte att andra tjänstemannarättsliga ärenden gällande domare än sådana som gäller förlust av tjänsten redan i första instans ska avgöras som rättsskipningsärenden, det vill säga genom dom. Tjänstemannarättsliga ärenden, såsom tillstånd för bisyssla, skriftlig varning och avstängning från tjänsteutövning, om vilka föreskrivs i 23 kap. 1–3 § i domstolslagen och för vilka nu förslås ändringar när det gäller sökande av ändring i beslut i sådana ärenden, avgörs inte heller enligt gällande lag i första instans som rättsskipningsärenden, utan i första instans avgörs de som förvaltningsärenden av den domstol som är domarens arbetsgivare.

Inte heller ärenden som gäller befrielse av sakkunnigledamöter från uppdraget enligt 23 kap. 5 § i domstolslagen, en bestämmelse som nu förslås ändras, avgörs enligt gällande lag i första instans som rättsskipningsärenden, eftersom enligt 17 kap. 2 § 1 mom. i domstolslagen på sakkunnigledamöters rätt att kvarstå i uppdraget till utgången av mandattiden, med i 18–21 § föreskrivna undantag, tillämpas vad som föreskrivs om rätten för innehavare av domartjänst att kvarstå i tjänsten. Det förfarande genom vilket en sakkunnigledamot i de situationer som avses i 17 kap. 21 § i domstolslagen kan befrias från uppdraget utgör således ett undantag från domares rätt att kvarstå i tjänsten.

Lagförslagen i denna proposition ändrar inte nyss nämnda principer, utan ifrågavarande tjänstemannarättsliga ärenden föreslås även i fortsättningen avgöras som förvaltningsärenden i respektive domstol. I lagförslagen föreslås ändringar i besvärinstans för sådana tjänstemannarättsliga ärenden som berör domare och sakkunnigledamöter. De föreslagna bestämmelserna skiljer sig från de gällande endast när det gäller besvärinstans.

I propositionen föreslås ändring av besvärinstansen när ändring söks i beslut om tillstånd för bisyssla och beslut om befrielse av en sakkunnigledamot från uppdraget, så att ändring ska sökas i förvaltningsdomstolen i stället för i högsta förvaltningsdomstolen. För beslut som gäller skriftlig varning och avstängning från tjänsteutövning föreslås ändring av besvärinstansen, så att när beslutet har fattats av en domstol inom förvaltningsdomstolslinjen, ska ändring inte längre söka hos högsta förvaltningsdomstolen, utan hos förvaltningsdomstolen, och om beslutet har fattats av en allmän domstol, ska ändring inte längre sökas inom den allmänna domstolslinjen, utan inom förvaltningsdomstolslinjen och i förvaltningsdomstolen. Inga ändringar föreslås dock i hur ändring ska sökas när beslutet har fattats av någondera av de högsta domstolarna.

RP 93/2022 rd

För att domarnas oberoende ställning ska tryggas är det nödvändigt att ordna det så att ändring i tjänstemannarättsliga beslut som berör domare söks inom domstolsväsendet. Med domstolarnas oberoende avses enligt förarbetena till grundlagen att domstolarna i sin rättskipningsverksamhet skall vara oberoende av inflytande från annat håll. Detta gäller både i relation till lagstiftaren, utövaren av regeringsmakten, myndigheter samt även t.ex. parterna i en rättskonflikt. Domstolen skall vara oberoende också inom rättsväsendet. (RP 1/1998 rd s. 77; GrUU 2/2006 rd s. 3; GrUU 35/2005 rd s. 2–3). Att trygga detta oberoende förutsätter emellertid inte att tjänstemannarättsliga ärenden avgörs inom den domstolslinje där tjänstemannen är anställd. På motsvarande sätt har oberoendet inte heller ansetts kräva att tjänstebrott behandlas inom respektive domstolslinje, utan enligt 22 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten underpunkt b i domstolslagen behandlas ett mål som gäller åtal för tjänstebrott av hovrätten om målet gäller en ledamot vid en förvaltningsdomstol som finns inom hovrättens domkrets.

Enligt 99 § 2 mom. i grundlagen utövas den högsta domsrätten i tviste- och brottmål av högsta domstolen och i förvaltningsmål av högsta förvaltningsdomstolen. Besvär över förvaltningsbeslut som gäller skriftlig varning till en domare eller avstängning av en domare från tjänsteutövning ska betraktas som förvaltningsmål, inte tvistemål eller brottmål. I lagstiftningspraxis har besvär i dylika ärenden vanligen styrts till förvaltningsdomstolslinjen.

Beträffande besvärsinstansen för beslut om skriftlig varning som tilldelas domare har grundlagsutskottet i sitt utlåtande (GrUU 36/2008 rd s. 2) konstaterat att med hänsyn framför allt till domarnas oberoende är det ett problem, om rättsinstansen ligger utanför domstolsväsendet. Därför har utskottet ansett att en varning till en domare ska kunna överklagas inom respektive domstolslinje.

Grundlagsutskottet har konstaterat att det att besvär över en förvaltningsmyndighets beslut styrs till högsta domstolen är exceptionellt med hänsyn till bestämmelserna i grundlagens 98 och 99 § om domstolsväsendets grundstruktur och domstolarnas uppgifter (GrUU 4/2005 rd s. 2; GrUU 54/2001 rd s. 5; GrUU 12/2001 rd s. 3; GrUU 9/2001 rd s. 2).

När det t.ex. gällde gränsbevakningsväsendets beslut att påföra oljeutsläppsavgift, ansågs det möjligt att dirigera besvären till Helsingfors tingsrätt, som fungerar som sjörättsdomstol, eftersom den föreslagna regleringen inte var behäftad med rättsskyddsrelaterade problem. Angående behandlingen av ärendet gällde i tillämpliga delar vad som bestäms om rättegång i brottmål. Detta förfarande innebär en garanti för överklagarens rättsskydd. Dessutom kan överklagaren få sin sak behandlad i åtminstone två domstolsinstanser. Den föreslagna besvärsinstansen kunde enligt grundlagsutskottets åsikt motiveras både i termer av koncentring och sakkunskap om sjörätt. Också aspekter relaterade till en effektiv europeisk verkställighet av oljeutsläppsavgiften talade för att besvären styrdes till sjörättsdomstolen. Utskottet ansåg inte att regleringen i detta fall blev problematisk med avseende på 21 § eller 98 och 99 § i grundlagen. (GrUU 32/2005 rd s. 4.)

När det gäller domarnas tjänstemannarättsliga ärenden i den allmänna domstolslinjen finns det inga motsvarande skäl som ovan i fråga om oljeutsläppsavgiften, till exempel krav på särskild sakkunskap, som skulle tala för att dessa ärenden ska avgöras i en annan domstolslinje än den som anges i 99 § 2 mom. i grundlagen.

Att alla ärenden som gäller sökande av ändring i tjänstemannarättsliga beslut behandlas av förvaltningsdomstolar, även ärenden som gäller skriftlig varning till domare eller avstängning av en domare från tjänsteutövning, är motiverat därför att även övriga tjänstemannarättsliga be-

svärsärenden avgörs av förvaltningsdomstolar. Den sakkunskap som handläggningen av tjänstemannarättsliga ärenden kräver handlar i högre grad om kännedom om allmän tjänstemannarättslig praxis än om detaljerade insikter i rättsskipningen inom ifrågavarande domstolslinje.

Andra myndigheters tjänstemannarättsliga förvaltningsbeslut överklagas hos förvaltningsdomstolarna, även om tjänstebrotten för tjänstemännens del handläggs i de allmänna domstolarna. Den omständigheten att de allmänna domstolarna är forum i tjänstebrott är således inte en tillräcklig grund för att föreskriva alla de allmänna domstolarnas tjänstemannarättsliga ärenden ska behandlas i en allmän domstol.

Enhetlig bestämmelser om besvärinstans för domarkåren förbättrar domarnas rättsskydd i tjänstemannarättsliga ärenden även i det avseendet att rättegångsavgifter och -kostnader då kommer att bestämmas enligt samma principer som i andra tjänstemannarättsliga ärenden och särskilt i tjänstemannarättsliga ärenden som berör domare på ett enhetligt sätt, oberoende av om domaren har sitt tjänsteförhållande i en allmän domstol eller i en förvaltningsdomstol. För en enskild domare kan de skillnader beträffande processkostnaderna som förekommer mellan allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar vara en betydelsefull omständighet när det gäller tillgången till rättsskydd. Enligt den gällande lagstiftningen är det inte klart vilka processregler en domstol inom den allmänna domstolslinjen ska tillämpa när den behandlar tjänstemannarättsligt ärende som gäller en domare. Domstolar inom den allmänna domstolslinjen kan inte i sin rättsskipning tillämpa förvaltningsprocessuella regler om det inte finns en uttrycklig bestämmelse som ger dem en sådan rätt. Domarnas tjänstemannarättsliga ärenden är inte heller brott- eller tvistemål eller ansökningsärenden i besvärinstansen. Oklarheten om vilket processlag man har att göra med kan anses otillfredsställande med tanke på rättsskyddet för en domare som är part i processen.

Ur rättsinstanssystematisk synvinkel är det exceptionellt att ändring i domstolens beslut söks hos förvaltningsdomstolen. I de fall där detta uttryckligen är fallet, är det dock frågan om ärenden som i första instans avgörs som förvaltningsärenden, inte som rättsskipningsärenden. Överklagande i förvaltningsärenden som avgörs i förvaltningsförfarande är förvaltningsprocess (se t.ex. RP 33/2008 rd s. 14). Med hänsyn till ärendenas natur och för att ändring även i dess förvaltningsärenden ska få sökas i två instanser, har man i detta sammanhang ansett det motiverat att styra överklagandet till samma besvärinstans som den hos vilken andra förvaltningsärenden enligt huvudregeln ska överklagas.

Efter de föreslagna ändringarna är det enda undantaget från regeln att tjänstemannarättsliga ärenden gällande domare avgörs av förvaltningsdomstolarna de tjänstemannarättsliga ärenden som enligt lagen avgörs av högsta domstolen som första instans. En överföring av dessa till att avgöras av förvaltningsdomstolarna anses inte motiverat med hänsyn till rättsinstanssystematiken. I propositionen föreslås inte ändring av bestämmelserna om sökande av ändring i sådana tjänstemannarättsliga ärenden som ska avgöras av de högsta rättsinstanserna.

Besvär i andra tjänstemannarättsliga beslut som berör domarna än de som ska avgöras av de högsta domstolarna ska i fortsättningen avgöras av förvaltningsdomstolen. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut ska få sökas hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Således ska ett tvåinstanssystem härefter gälla när ändring söks i dessa tjänstemannarättsliga ärenden, med undantag för ärenden i vilka den högsta rättsinstansen är första instans. För närvarande råder ett system med en enda besvärinstans när ändring söks i beslut som gäller tillstånd för bisyssla och likaså när ändring söks i andra instansers än tingsrätternas förvaltningsbeslut om skriftlig varning och avstängning från tjänsteutövning.

På motsvarande sätt kommer ändring i beslut om att med stöd av 23 kap 5 § i domstolslagen befria en sakkunnigledamot från uppdraget härefter få sökas i två instanser i stället för i en enda instans, då ändring härefter ska sökas hos förvaltningsdomstolen som första instans.

Möjligheten att oberoende av vilken domstol som är arbetsgivare i alla tjänstemannarättsliga ärenden som gäller domare söka ändring i två instanser bidrar också till att förbättra domarnas och sakkunnigledamöternas rättsskydd i tjänstemannarättsliga ärenden.

9.4 Domarjäv när ändring söks hos den förvaltningsdomstol som har fattat det ursprungliga förvaltningsbeslutet

Att en domare ska vara oberoende innebär också att domaren inte får vara jävig. Enligt art. 6.1 i Europeiska människorättskonventionen har var och en rätt till rättvis rättegång i inför en oavhängig och opartisk domstol när det gäller hans civila rättigheter eller skyldigheter eller en anklagelse mot honom för brott.

Europeiska människorättsdomstolen har i sin praxis ansett att opartiskhet innebär både subjektiv och objektiv opartiskhet. Med subjektiv opartiskhet avses att domaren i det enskilda fallet har handlat opartiskt, utan någon personlig attityd eller övertygelse i saken. En subjektivt opartisk domare har ingen förhandsuppfattning i saken eller någon önskan att verka för den ena partens fördel eller till den andra partens nackdel.

Om inte annat visas, förmodas en domare ha handlat opartiskt i subjektivt hänseende. Till opartiskheten hör en allmän trovärdighet, utöver att domaren inte får ha formella bindningar eller lojalitetsband till parterna i målet. Objektiv trovärdighet innebär att man ställer sig frågan huruvida det med hänsyn till yttre omständigheter finns orsak att misstänka att det finns risk för att domaren inte är opartisk, även om det inte skulle finnas några bevis för subjektiv partiskhet. Det handlar om bilden utåt, om huruvida parterna och allmänheten får det intrycket att domaren är opartisk eller inte. Domstolen är objektivt opartisk om alla misstankar om att det finns risk för att domstolen inte är det kan uteslutas. Människorättsdomstolen har sammanfattat kravet på opartiskhet i konstaterandet: ”Justice must not only be done; it must also be seen to be done” (*Delcourt mot Belgien* 17.1.1970, stycke 31).

I sina avgöranden har människorättsdomstolen resonerat uttryckligen kring den objektiva sidan av en domares opartiskhet. Den subjektiva sidan har inte kommit till prövning i människorättsdomstolen av den praktiska orsaken att det är mycket svårt att visa att en domare är subjektivt partisk. I sin bedömning av objektiv opartiskhet har människorättsdomstolen synat bland annat huruvida domarens tidigare handlande i målet eller domarens relation till andra myndigheter, sammanslutningar eller intressegrupper ger grundad anledning att misstänka att domaren inte är opartisk.

I 1 kap. 6 § 1 mom. i domstolslagen finns en bestämmelse om domares oberoende. Bestämmelsen har i regeringens proposition till riksdagen med förslag till domstolslag och lagstiftning som har samband med den (s. 68) motiverats på följande sätt: ”Domstolarnas oberoende enligt grundlagen förutsätter att också domarna är oberoende när de utövar dömande makt. Oberoendet är inte ett privilegium för domarna, utan en av garantierna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Den upprätthåller också förtroendet för rättsväsendet. Enligt 1 mom. är en domare oberoende när han eller hon utövar dömande makt. Det innebär att domarna utövar dömande makt självständigt och opartiskt. De får inte vara utsatta för något som helst direkt eller indirekt hot eller påtryckning eller annan otillbörlig påverkan. Domarnas oberoende är, liksom domstolarnas, både externt och internt. Internt oberoende innebär bl.a. att t.ex. högre

domstolar eller domstolarnas chefsdomare inte kan ge domarna order som gäller rättskipningen.”

Lagstiftningen om de olika processlagen innehåller närmare bestämmelser om att domaren ska vara ojävig som en del av det oberoende om vilket föreskrivs i människorättskonventionen, grundlagen och domstolslagen. Enligt 5 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får en domare inte handlägga ett ärende i en förvaltningsdomstol om domaren är jävig. Beträffande domarjäv hänvisas i paragrafen till 13 kap. i rättegångsbalken (4/1734). Enligt 13 kap. 1 § 1 mom. i rättegångsbalken får en domare inte behandla ett ärende om domaren är jävig så som avses i detta kapitel. Enligt 5 § 3 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden tillämpas bestämmelserna i 13 kap. i rättegångsbalken även i en förvaltningsdomstol.

I allmänhet är det redan ur rättsinstanssystematisk synvinkel exceptionellt att ändring i ett beslut av en domstol kan komma att sökas hos samma domstol som har fattat beslutet. Då ändring söks i beslut i de ärenden gällande handlingsoffentlighet och de tjänstemannarättsliga förvaltningsärenden som avses i förslagen om ändring av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och domstolslagen är detta dock behövt till följd av ärendenas karaktär. På detta sätt kan man förvissa sig om att rättegången även i dessa ärenden är rättvis på motsvarande sätt som i andra offentlighetsärenden och tjänstemannarättsliga ärenden, oberoende av vilken myndighet som har fattat beslutet som första instans. Eftersom det är exceptionellt att ärendena på detta sätt kommer att behandlas av samma domstol, finns det i bestämmelserna om jävsgrunderna i 13 kap. i rättegångsbalken inte några uttryckliga bestämmelser om situationer som dessa. Även med anledning av de remissvar som under beredningen av propositionen mottogs om utkastet till proposition är det i fråga om dessa ärendekategorier nödvändigt att i dessa situationer förvissa sig om att förvaltningsdomstolen avgör målet i en ojävig sammansättning.

Enligt 13 kap. 6 § 1 mom. 2 punkten i rättegångsbalken är en domare jävig om domaren på grundval av anställning eller annars står i ett sådant förhållande till en part att det, i synnerhet med beaktande av arten av det ärende som behandlas, finns grundad anledning att ifrågasätta domarens opartiskhet i saken.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om domarjäv (RP 78/2000 rd s. 39) har relationen överordnad–underordnad och förhållandet mellan arbetskollegor diskuterats på följande sätt: ”Ibland kan jäv uppstå också till följd av ett förhållande som över- och underordnad eller på grund av att personerna är kollegor. Hela domstolen skall inte alltid som regel anses vara jävig i mål som gäller en ledamot av eller någon annan anställd vid domstolen, utan vid bedömningen skall också andra omständigheter beaktas. Jävssituationer kan uppstå främst i de mindre tingsrätterna. Om t.ex. en tingsdomare är domare i ett mål där en lagman eller en annan tingsdomare vid samma domstol är part, kan det finns grundad anledning att ifrågasätta domarens opartiskhet. Ibland kan också en lagmans förmåga att vara opartisk vid behandlingen av ett mål som gäller en tingsdomare med fog ifrågasättas. Också i sådana fall har kontakterna mellan kollegerna, tingsrättens storlek och arten av det ärende som skall behandlas givetvis särskild betydelse. Om det gäller en ansökan om äktenskapsskillnad som gjorts av en annan domare, kommer någon knappast ens på tanken att betvivla att domarens kollega kan behandla målet utan att låta sig påverkas. Om en tvist som gäller t.ex. vårdnad om barn hänför sig till saken, är det inte lämpligt att en nära kollega eller en familjebekant till domaren skall kunna behandla målet. Om det åter är fråga om ett sådant brott, tjänstebrott undantaget, för vilket påföljden förutom straffet kan vara också avsättning, finns det grundad anledning att ifrågasätta om en domare vid samma domstol skulle vara opartisk vid behandlingen av saken. Hovrätten kan med stöd av den i lagen om utnämning av domare föreslagna 19 a § 2 mom. då förordna en annan domare att behandla målet.”

Lagutskottet har i sitt betänkande (LaUB 6/2001 rd s. 4) konstaterat att i situationer där domarjäv uppstår på grund av att domaren är medlem i en sammanslutning som typiskt kräver en stark lojalitet mellan medlemmarna, måste en domares opartiskhet bedömas enligt den föreslagna 2 punkten i 13 kap. 2 § 1 mom. i rättegångsbalken.

Enligt 13 kap. 7 § 3 mom. i rättegångsbalken är en domare jävig även i situationer där någon annan omständighet som kan jämföras med de omständigheter som avses i detta kapitel ger grundad anledning att ifrågasätta domarens opartiskhet i saken. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om domarjäv (s. 48) har denna på generalklausulen grundade jäv motiverats på följande sätt: ”Bestämmelsen ska tillämpas i situationer när det enligt en objektiv bedömning kan anses att domarens opartiskhet äventyras på någon annan grund än de som nämnts tidigare i kapitlet. En domare är jävig, om en utomstående inte kan bli övertygad om domarens förmåga att vara opartisk vid behandlingen av saken. --- Jävet skall bedömas från fall till fall, och vid bedömningen skall beaktas domarens förhållande till det ärende som behandlas, till parterna eller till de personer som annars är inblandade. En domare är jävig endast om någon klart påvisbar omständighet kan äventyra hans eller hennes opartiskhet vid behandlingen av ett visst mål.”

En omständighet av betydelse i sammanhanget är att dessa beslut, för vilka nu föreslås ändring av besvärinstansen, åtminstone till stor del är sådana att det i förvaltningsdomstolen i praktiken är överdomaren och/eller en annan domare i chefsställning som fattar beslutet som första instans. Ordagrant medför rättegångsbalkens bestämmelser om jäv inte att jäv uppstår om beslutet i första instans har fattats av en person som är överordnad den domare som avgjort ärendet. Detta förklaras med att situationer som denna är få, eftersom det rättsinstanssystematiskt är exceptionellt att ändring i ett beslut söks hos den domstol som har fattat det överklagade beslutet.

Trots att förvaltningsdomstolens chef, det vill säga överdomaren, inte har någon direkt rätt att besluta om arbetets innehåll, förefaller en situation där förvaltningsrättsdomare avgör besvär över beslut som fattats av överdomaren inte korrekt med hänsyn till att domaren ska vara opartisk. Chefsdomaren har ändå betydande befogenheter i personalfrågor och andra administrativa angelägenheter i domstolen. En domare kan således anses jävig att avgöra ett ärende som i första instans har avgjorts av chefsdomaren i samma domstol.

De ändringar som föreslås i 20 § lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar kan således få betydelse vid bedömningen av en domares ojävighet när ett förvaltningsbeslut som överdomaren har fattat överklagas hos samma förvaltningsdomstol. I detta fall skulle ledamöter i en förvaltningsdomstol få att avgöra besvär över ett beslut som deras överordnade har fattat. Enligt 19 § 1 mom. 2 punkten i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar är den domföra sammansättningen i detta fall minst en lagfaren ledamot. Således kan förvaltningsbeslutet i första instans i förvaltningsdomstolen fattas också av någon annan lagfaren ledamot än överdomaren. Har beslutet fattats av någon annan ledamot än en ledamot i överordnad ställning, uppstår inget jäv direkt med anledning av att det skulle vara frågan om relationen mellan en överordnad och en underordnad.

Även de ändringar som föreslås i 23 kap. 1–3 och 5 § i domstolslagen kan få betydelse vid bedömningen av domarjäv när det är frågan om att ett förvaltningsbeslut av förvaltningsdomstolen överklagas hos samma förvaltningsdomstol.

Enligt 15 kap. 1 § i domstolslagen ges en skriftlig varning åt en domare av chefsdomaren för den domstol där domaren tjänstgör. Om ändring i ett förvaltningsbeslut som förvaltningsdomstolen har fattat om skriftlig varning söks hos samma förvaltningsdomstol, skulle det således

alltid bli frågan om att ledamöter av domstolen skulle få att avgöra besvär som riktar sig mot ett beslut som deras överordnade har fattat.

Enligt 9 kap. 6 § i domstolslagen beviljas tillstånd för domarens bisyssla på ansökan och av den domstol där domaren arbetar. Enligt 15 kap. 2 § i domstolslagen fattas beslut om avstängning av en domare från tjänsteutövning av den domstol där domaren tjänstgör. Enligt 17 kap. 21 § i samma lag befrias en sakkunnigledamot från sitt uppdrag genom beslut av den domstol där han eller hon är sakkunnigledamot. I lagen finns inga närmare bestämmelser om i vilken sammansättning domstolen fattar dessa beslut. I praktiken är besluten till sin karaktär sådana som uppfattas höra till chefen att fatta och å andra sidan så betydelsefulla för domstolen att chefsdomaren så gott som utan undantag deltar i beslutet.

När enligt 23 kap. 1–3 eller 5 § ändring i ett förvaltningsbeslut som fattats av förvaltningsdomstolen söks hos samma förvaltningsdomstol, skulle ledamöter av förvaltningsdomstolen således till avgörande få besvär som riktar sig mot ett beslut som deras överordnade har fattat.

Vid bedömningen av jäv i ärenden som avses i 23 kap. i domstolslagen, när ett beslut som har fattats av förvaltningsdomstolen överklagas hos samma förvaltningsdomstol, ska det också ha betydelse att det beslut som överklagas gäller en domarekollega i samma förvaltningsdomstol. Beslut som fattas med stöd av 23 kap. 1 § i domstolslagen gäller en förmån som kollegan beviljas, det vill säga tillstånd för bisyssla, medan beslut som fattas med stöd av 2 eller 3 § i samma kapitel gäller tjänstemannarättsliga disciplinära påföljder för kollegan, det vill säga skriftlig varning eller avstängning från tjänsteutövning. Befrielse av en sakkunnigledamot från uppdraget, om vilket föreskrivs i 5 § i samma kapitel, utgör ett undantag från domares rätt att kvarstå i tjänsten.

Bland de jävsgrunder som nämns i rättegångsbalken finns ingen där det entydigt föreskrivs att en relation som arbetskollega medför jäv. Det är således tolkbart huruvida någon besvärgrund i rättegångsbalken är tillämplig när ändring söks i ett beslut som gäller en domarekollega. I situationer som dessa, där överdomaren på ovan nämnt sätt deltar i förvaltningsbeslutet i första instans och beslutet dessutom gäller en domarekollega, är det på det hela taget orsak att se till att den sammansättning som avgör ärendet är ojävig så att inga förvaltningsrättsdomare som arbetar i samma förvaltningsdomstol behandlar saken.

I fråga om åtal om tjänstebrott har man sett till att garantera att de domare som behandlar åtalet är ojäviga genom att i 22 kap. 1 § 1 mom. 3 punkten underpunkt d i domstolslagen föreskriva att Helsingfors hovrätt behandlar åtal om tjänstebrott när målet gäller kanslichefen, en föredragande eller en tingsnotarie vid en annan hovrätt än Helsingfors hovrätt och i 4 punkten i samma mom. föreskriva att Åbo hovrätt behandlar åtal om tjänstebrott som gäller i 3 punkten underpunkt 4 i samma moment avsedda tjänstemän vid Helsingfors hovrätt.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till domstolslag och lagstiftning som har samband med den (s. 118) har detta lagrummet motiverats med att bestämmelsen motsvarar gällande lag. Enligt regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av vissa bestämmelser om forum för tjänsteåtal (RP 57/2000 rd s. 11) är det med beaktande av domstols- och åklagarväsendets självständiga och oberoende ställning samt av ovan nämnda skäl i anslutning till domstolarnas objektiva opartiskhet viktigt att tjänsteåtal mot domare och andra anställda vid en tingsrätt och mot tjänstemän som tjänstgör som åklagare vid tingsrätterna inte behandlas i den domstol där de utför sina tjänsteuppdrag. Kravet på objektiv opartiskhet gäller också hovrätterna. Därför kan det inte anses lämpligt att en tjänsteman som tjänstgör vid hovrätten åtalas för tjänstebrott vid den hovrätt där han eller hon utför sitt tjänsteuppdrag. Enligt

propositionen ansågs det finnas befogade orsaker att inom domstolsväsendet fortfarande ha ett särskilt forum för tjänsteåtal.

En ojävig sammansättning vid behandlingen av tjänstemannarättsliga ärenden kunde ordnas på motsvarande sätt som vid behandlingen av tjänsteåtal. Detta skulle dock förutsätta att behandlingen av dessa ärenden skulle koncentreras till olika regionala förvaltningsdomstolar, vilket står i strid med huvudregeln om lokalt behörig regional förvaltningsdomstol i 10 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Som tjänstemannarättsliga disciplinära åtgärder är en skriftlig varning eller avstängning från tjänsteutövning inte till sin art, stränghet eller påföljder jämförbara med tjänsteåtal. Administrativa beslut om tillstånd för bisyssla och beslut om att befria en sakkunnigledamot från uppdraget är inte beslut om tjänstemannarättsliga disciplinära åtgärder. Även om en ojävig sammansättning även i dessa ärenden är en viktig del av en rättvis rättegång, är det möjligt att se till att en domare som är föremål för ett tjänstemannarättsligt beslut får sin sak behandlad av en ojävig sammansättning även i den domstol där domaren arbetar.

I ärenden av nyss nämnt slag kan en ojävig sammansättning ordnas enligt 14 kap. 1 § 1 mom. i domstolslagen, där det föreskrivs att högsta förvaltningsdomstolen i stället för en jävig domare kan förordna en annan behörig domare till en förvaltningsdomstol.

Av ovan anförda skäl kan förvaltningsdomstolens domare nästan utan undantag anses jäviga att behandla i 23 kap. 1–3 och 5 § i domstolslagen avsedda ärenden när det överklagade tjänstemannarättsliga förvaltningsbeslutet har fattats av samma förvaltningsdomstol som den som behandlar överklagandet. I dessa fall ska förvaltningsdomstolen begära att högsta förvaltningsdomstolen förordnar en ojävig sammansättning för behandlingen av ärendet.

Enligt 20 § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar kan beslutet fattas även av någon annan tjänsteman vid förvaltningsdomstolen än överdomaren. Det överklagade förvaltningsbeslutet gäller i sig offentligheten av en handling. Följaktligen är förvaltningsdomstolens domare inte nödvändigtvis jäviga att behandla besvär över ett förvaltningsbeslut som samma förvaltningsdomstol har fattat om offentligheten av en handling. I en situation där det överklagade förvaltningsbeslutet om handlingens offentlighet har fattats av överdomaren i samma förvaltningsdomstol, ska förvaltningsdomstolen dock begära att högsta förvaltningsdomstolen förordnar en ojävig sammansättning för behandlingen av ärendet.

Såsom ovan i 4.2 Huvudsakliga konsekvenser har sagts, har domstolarna sällan behandlat ärenden som dessa. Enligt uppgifter från domstolarna inleddes under tidsperioden 2017–2021 inga i domstolslagen avsedda ärenden av detta slag i domstolarna och under samma tidsperiod inleddes endast ett i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar avsett ärende av detta slag. Följaktligen kan man förmoda att förvaltningsdomstolarna med stöd av dessa bestämmelser mycket sällan kommer att få anledning att begära att högsta förvaltningsdomstolen med stöd av 14 kap. 1 § 1 mom. i domstolslagen förordnar en ojävig sammansättning för behandlingen av ett ärende, varför förvaltningsdomstolarnas arbete inte väsentligen kommer att försvåras av att en ojävig sammansättning måste säkras på detta sätt.

9.5 Avslutning

Förutom de ovan beskrivna konsekvenserna har propositionen inga andra konsekvenser för de rättigheter som skyddas i grundlagen. Propositionen kan enligt regeringens uppfattning behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

De föreslagna bestämmelserna har dock betydelse med hänsyn till rättsskyddsbestämmelsen i 21 § i grundlagen och de ändringar som föreslås i 23 kap. i domstolslagen har också koppling

RP 93/2022 rd

till 103 § i grundlagen, som gäller domarnas ställning. Det finns således anledning att begära in grundlagsutskottets utlåtande om propositionen.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om republikens presidents kansli

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om republikens presidents kansli (100/2012) 42 § 1 mom., 63 § 1 mom., 64 §, 65 § 1 och 3 mom., 65 a § samt 83 § 2 mom., av dem 64 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 884/2018 samt 65 § 3 mom. och 65 a § sådana de lyder i lag 884/2018, som följer:

42 §

Om ett beslut om uppsägning av en tjänsteman inte har vunnit laga kraft när uppsägningstiden löper ut, ska tjänstemannen avstängas från tjänsteutövning, om inte en förvaltningsdomstol av särskilda skäl beslutar något annat. Om en tjänsteman har avsatts eller tjänsteförhållandet upplösts, ska tjänstemannen omedelbart avstängas från tjänsteutövning även om beslutet inte vunnit laga kraft.

63 §

En tjänsteman som anser att han eller hon inte har fått en rättmätig ekonomisk förmån på grundval av anställningen, får skriftligen begära omprövning hos kansliet, som ska meddela ett beslut i ärendet. En omprövningsbegäran ska framställas inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

64 §

Ett beslut som kansliet fattat med stöd av denna lag och som berör tjänstemannen får överklagas genom besvär. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Ett ärende som gäller att en tjänsteman getts en varning, permitterats eller sagts upp, att ett tjänsteförhållande upplösts eller omvandlats till ett tjänsteförhållande på deltid eller att en tjänsteman avstängts från tjänsteutövning eller avstängningen förblir i kraft, samt ett ärende som gäller ett beslut som fattats med anledning av en sådan omprövningsbegäran som avses i 63 § ska i en förvaltningsdomstol behandlas skyndsamt.

65 §

Ett beslut genom vilket republikens president har utnämnt en person till en tjänst eller ett tjänsteförhållande eller avgjort ett ärende som berör en tjänsteman som presidenten utnämnt får inte överklagas genom besvär.

Om ett beslut som avses i 2 mom. 1 eller 3 punkten innebär att placeringsorten för tjänsten ändras, får ändring i beslutet sökas genom besvär. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Beslutet ska dock iaktas trots besvär, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

65 a §

Ett beslut som kansliet har fattat om utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande får inte överklagas genom besvär, om

- 1) beslutet gäller en utnämning för viss tid, högst två år,
- 2) tjänsten eller tjänsteförhållandet med stöd av lag tillsätts utan att tjänsten eller tjänsteförhållandet ledigförklaras.

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Ett ärende som gäller utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande ska i en förvaltningsdomstol behandlas skyndsamt. Beslutet får verkställas innan det har vunnit laga kraft.

83 §

Kansliets beslut om offentlighet av en handling får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av vallagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i vallagen (714/1998) 105 § 3 mom., sådant det lyder i lag 300/2009,
ändras 102 § 2 och 3 mom., 104 § och 105 § 1 mom., sådana de lyder, 102 § 2 mom. i lag 1132/2019, 102 § 3 mom. och 105 § 1 mom. i lag 300/2009 och 104 § i lagarna 300/2009 och 649/2021, samt
fogas till lagen en ny 66 h § som följer:

5 a kap.

Brevröstning

66 h §

Förbud att söka ändring i ett ärende som gäller brevröstning

Ändring i en valmyndighets i detta kapitel avsedda beslut får inte sökas separat.

102 §

Anförande och behandling av besvär

RP 93/2022 rd

I fråga om sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs nedan.

I en förvaltningsdomstol ska besvären behandlas skyndsamt.

104 §

Delgivning av beslut

Vid riksdagsval och Europaparlamentsval ska en förvaltningsdomstols beslut delges ändringssökanden, valkrets nämnden, partiernas och de gemensamma listornas valombud samt justitieministeriet. Dessutom ska beslutet utan dröjsmål kungöras i en sändning från en inrättning som bedriver rundradioverksamhet, om det genom beslutet har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas.

Vid välfärdsområdesval ska en förvaltningsdomstols beslut delges ändringssökanden, välfärdsområdesstyrelsen och välfärdsområdesvalnämnden, partiernas och de gemensamma listornas valombud och, om det genom beslutet har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas, justitieministeriet. Välfärdsområdesvalnämnden ska utan dröjsmål tillkännage en förvaltningsdomstols beslut genom att hålla beslutet tillgängligt för en tid av sju dagar på det sätt som välfärdsområdets tillkännagivanden görs kända.

Vid kommunalval ska en förvaltningsdomstols beslut delges ändringssökanden, kommunstyrelsen och den kommunala centralvalnämnden, partiernas och de gemensamma listornas valombud och, om det genom beslutet har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas, justitieministeriet. Den kommunala centralvalnämnden ska utan dröjsmål tillkännage en förvaltningsdomstols beslut genom att hålla beslutet tillgängligt för en tid av sju dagar på det sätt som kommunala tillkännagivanden görs kända.

105 §

Fortsatta besvär

Den regionala förvaltningsdomstolens beslut får inte verkställas förrän ansökan om besvärstillstånd har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Denna lag träder i kraft den _____ 20__ .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

3.

Lag

om ändring av 33 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

RP 93/2022 rd

ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 33 § 2 mom., sådant det lyder i lag 853/2020, som följer:

33 §

Ändringsökande

Vid sökande av ändring i andra beslut och beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). I beslut av statsrådets allmänna sammanträde söks dock ändring genom besvär hos den regionala förvaltningsdomstolen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

4.

Lag

om ändring av lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007) 10 § 3 mom., 13 § 1 mom. och 20 §, av dem 13 § 1 mom. sådant det lyder i lag 816/2019 och 20 § sådana den lyder i lagarna 905/2015 och 816/2019, som följer:

10 §

Offentlighet vid muntlig förhandling

På muntlig förberedelse, syn och inspektion som förrättas av förvaltningsdomstolen tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om muntlig förhandling.

13 §

Begränsning av allmänhetens närvarorätt

Förvaltningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling, om det behövs för att ett vittne, någon annan som ska höras eller en rättegångspart eller den som står i ett i 69 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden avsett förhållande till en sådan

person ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa. Förvaltningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling också om det behövs för att undvika trängsel eller av orsaker som beror på föremålet för en syneförrättning eller inspektion.

20 §

Ändringssökande i beslut i förvaltningsärenden

Ett i denna lag avsett beslut i ett förvaltningsärende får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5.

Lag

om ändring av 130 § i beredskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i beredskapslagen (1552/2011) 130 §, sådant det lyder delvis ändrat i lag 875/2020 som följer:

130 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Ett förvaltningsbeslut ska dock trots ändringssökande iakttas genast, om inte en förvaltningsdomstol bestämmer något annat.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

6.

Lag

om upphävande av 23 § 2 mom. i dataskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Genom denna lag upphävs 23 § 2 mom. i dataskyddslagen (1050/2018).

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av domstolslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i domstolslagen (673/2016) 17 kap. 15 § 1 mom. 1 punkten underpunkt b och f, 19 a kap. 7 § 4 mom. samt 23 kap. 1 § 1 mom., 2 § 1 och 2 mom., 3 § 1 och 2 mom., 5 § 1 mom., 6 § 1 och 3 mom. och 8 § 2 mom., av dem 17 kap. 15 § 1 mom. 1 punkten underpunkt b och f i lag 860/2017, 19 a kap. 7 § 4 mom. i lag 209/2019 samt 23 kap. 6 § 1 och 3 mom. och 8 § 2 mom. i lag 842/2020, och
fogas till 23 kap. en ny 9 § som följer:

17 kap.

Sakkunnigledamöter

15 §

Förslag till förordnande av de av försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter som ska vara insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten eller i militärskadeärenden

Av de av försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter som ska vara insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten eller i militärskadeärenden förordnas

1) de ledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden eller i företagsverksamhet på förslag av

b) Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT och huvudavtalsorganisationer som representerar kommunernas och välfärdsområdenas tjänsteinnehavare och arbetstagare,

f) försvarsministeriet och de mest representativa av de organisationer som är insatta i ersättningstagarnas förhållanden, när det är fråga om ärenden som gäller olycksfall i militärtjänst eller i krishantering, samt

19 a kap.

Domstolsverket

7 §

Tillsättning av direktion och direktionens sammansättning

En riksdagsledamot eller en ledamot av Ålands lagting, en medlem av statsrådet eller en ledamot av Ålands landskapsregering, ett välfärdsområdesfullmäktige, en välfärdsområdesstyrelse, ett kommunfullmäktige eller en kommunstyrelse får inte ingå i Domstolsverkets direktion.

23 kap.

Ändringssökande

1 §

Sökande av ändring i beslut om tillstånd för bisyssla

Ett domstolsbeslut som gäller ett i 9 kap. 5 § avsett tillstånd för bisyssla får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvär över ett beslut av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen anförs dock hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum.

2 §

Sökande av ändring i beslut om skriftlig varning

Ett i 15 kap. 1 § avsett beslut om att ge en skriftlig varning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvär över ett beslut av högsta domstolens eller högsta förvaltningsdomstolens president anförs dock hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum. Ärendet ska behandlas skyndsamt vid fullföljdsdomstolen.

3 §

Sökande av ändring i beslut om avstängning från tjänsteutövning

Ett i 15 kap. 2 § avsett beslut om avstängning från tjänsteutövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvär över ett beslut av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen anförs dock hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum. Ärendet ska behandlas skyndsamt vid fullföljdsdomstolen.

5 §

Sökande av ändring i beslut om befrielse av sakkunnigledamöter från uppdraget

Ett i 17 kap. 21 § avsett beslut om befrielse av en sakkunnigledamot från sitt uppdrag får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Ärendet ska behandlas skyndsamt vid fullföljdsdomstolen.

6 §

Sökande av ändring i domarutbildningsnämndens beslut

Omprövning av bedömningen av prov som avses i 18 kap. 2 § eller 6 § 1 mom. får begäras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. I fråga om omprövningsförfarandet tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003). Ett beslut med anledning av en begäran om omprövning får inte överklagas genom besvär.

Ändring i andra beslut som domarutbildningsnämnden har meddelat får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut får inte överklagas genom besvär.

8 §

Sökande av ändring i Domstolsverkets beslut

Domstolsverkets beslut med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

9 §

Hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden

Vid sökande av ändring i en förvaltningsdomstol tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

8.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om rättegång i försäkringsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättegång i försäkringsdomstolen (677/2016) 6 § 1 mom. 4 och 8 punkten som följer:

6 §

Ledamöter insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamhet i sammansättningen

Beroende på målets eller ärendets art ingår det i försäkringsdomstolens sammansättning enligt 2 § dessutom två ledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och arbetsmarknaden eller med företagsverksamhet, om det är fråga om

4) mål eller ärenden som gäller förvärvspension i anställning hos ett välfärdsområde eller en kommun,

8) mål eller ärenden som gäller olycksfall i militärtjänst eller krishantering.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av lagen om rättegång i arbetsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättegång i arbetsdomstolen (646/1974) 1 § 1 mom., 11 § 1 mom., 13 § 2–5 mom. och 46 §, av dem 1 § 1 mom., 11 § 1 mom. och 13 § 5 mom. sådana de lyder i lag 102/2012, 13 § 2 mom. sådant det lyder i lag 722/1997 och 13 § 3 och 4 mom. sådana de lyder i lag 252/1994, som följer:

1 §

Arbetsdomstolen handlägger och avgör i egenskap av specialdomstol tvistemål angående arbetskollektivavtal för arbetstagare och tjänstekollektivavtal för tjänstemän samt tvister som grundar sig på lagen om kollektivavtal (436/1946), lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970), lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal (669/1970), lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal (968/1974), 10–13 kap. i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003), 12–16 kap. i lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998) och 7 och 8 kap. i lagen om republikens presidents kansli (100/2012), då frågan gäller

1) arbets- eller tjänstekollektivavtalets giltighet, bestånd, innebörd och omfattning samt den rätta tolkningen av en bestämd avtalspunkt,

2) om något förfarande står i överensstämmelse med arbets- eller tjänstekollektivavtal eller ovan nämnda författningar, eller

3) påföljd av förfarande som strider mot arbets- eller tjänstekollektivavtal eller ovan nämnda författningar, dock inte i fråga om straffpåföljd eller disciplinär påföljd.

11 §

Twistemål som ankommer på arbetsdomstolen kan med stöd av en bestämmelse i ett arbets- eller tjänstekollektivavtal lämnas till avgörande enligt lagen om skiljeförfarande (967/1992), dock inte när det yrkas att ett kollektivavtal enligt lagen om kollektivavtal eller ett tjänstekollektivavtal enligt lagen om statens tjänstekollektivavtal, lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal, lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal, lagen om riksdagens tjänstemän, lagen om Finlands Banks tjänstemän eller lagen om republikens presidents kansli ska förklaras hävt.

13 §

En förening som är part i tjänstekollektivavtal för talan i arbetsdomstolen i eget namn även på de tjänstemäns och tjänsteinnehavares vägnar som inte är bundna av tjänstekollektivavtalet, men för vilkas anställningsförhållande staten, ett välfärdsområde, en kommun eller samkommun, den evangelisk-lutherska kyrkan, dess församling, församlingsförbund eller annan sammanslutning av församlingar eller Finlands Bank inte får bestämma eller överenskomma om villkor som står i strid med tjänstekollektivavtal.

På en talan som gäller tjänstekollektivavtal svarar en part i avtalet för egen del och på deras vägnar som enligt tjänstekollektivavtalet är bundna av det. Den mot vilken anspråk framställs i talan ska även alltid kallas att höras i saken. På en talan i vilken det yrkas påföljd för åsidosättande av bestämmelser i tjänstekollektivavtal eller vidtagande av stridsåtgärd eller deltagande i sådan annars än på grundval av beslut av Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT eller den evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation eller den förening som vidtagit åtgärden, svarar personligen den mot vilken yrkandena framställs.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om part i avtal ska också tillämpas på en förening som avses i 6 § 2 mom. i lagen om statens tjänstekollektivavtal, 6 § 2 mom. i lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal och 6 § 2 mom. i lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal.

Kärande i ett sådant annat än i 1–3 mom. avsett mål som gäller tillämpning av lagen om statens tjänstekollektivavtal, lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal, lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal, lagen om riksdagens tjänstemän, lagen om Finlands Banks tjänstemän eller lagen om republikens presidents kansli är staten, dock arbetsgivarföreningen eller affärsverket i de fall som avses i 3 a § 1 mom. i lagen om statens tjänstekollektivavtal, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, den evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation, riksdagen eller Finlands Bank eller, när det är ett välfärdsområde, en kommun eller en samkommun, en församling, ett församlingsförbund eller någon annan sammanslutning av församlingar, som ingått tjänstekollektivavtalet, välfärdsområdet, kommunen, samkommunen, församlingen, församlingsförbundet eller sammanslutningen av församlingar eller också en förening som företräder tjänstemän eller tjänsteinnehavare.

46 §

Statens, välfärdsområdenas och kommunernas myndigheter samt övriga offentligrättsliga samfunds myndigheter är skyldiga att på begäran ge uppgifter och annan handräckning åt arbetsdomstolen.

Denna lag träder i kraft den

20 .

10.

Lag

om ändring av 8 § i lagen om domstolsavgifter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om domstolsavgifter (1455/2015) 8 § 1 mom. 3 och 7 punkten som följer:

8 §

Befrielse från avgifter för myndigheter och vissa andra

Befriade från att betala avgifter enligt denna lag är

3) statens, välfärdsområdenas och kommunernas myndigheter när de utför sina lagstadgade tillsynsuppgifter,

7) välfärdsområdenas och kommunernas myndigheter i ärenden som gäller förmyndarverksamhet, vårdnad om barn eller besöksförbud,

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag

om ändring av lagen om bildprogram

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om bildprogram (710/2011) 30 § 1 och 2 mom., 31 § och 33 §, av dem 30 § 1 och 2 mom. och 31 § sådana de lyder i lag 965/2015 som följer:

30 §

Sökande av ändring i klassificeringsbeslut

I fråga om ett klassificeringsbeslut som fattats av en klassificerare av bildprogram får omprövning begäras hos Nationella audiovisuella institutet. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Klassificeringsbeslut som fattats av Nationella audiovisuella institutet och beslut som Nationella audiovisuella institutet har meddelat med anledning av begäran om omprövning enligt 1 mom. får överklagas genom besvär hos bildprogramsnämnden inom 14 dagar från delfäendet

av beslutet. Nämnden ska behandla besvären skyndsamt. I fråga om sökande av ändring tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

31 §

Sökande av ändring i andra beslut av Nationella audiovisuella institutet

I fråga om andra beslut av institutet än sådana som avses i 30 § och sådana som gäller återkallande av godkännande som klassificerare av bildprogram får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

33 §

Sökande av ändring i bildprogramsnämndens beslut

Beslut av bildprogramsnämnden får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från delfäendet av nämndens beslut. Besvären ska i en förvaltningsdomstol behandlas skyndsamt. I fråga om sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

12.

Lag

om ändring av 96 och 97 § i naturgasmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i naturgasmarknadslagen (587/2017) 96 § 2–4 mom. och 97 §, av dem 96 § 4 mom. sådant det lyder i lag 847/2019 och
fogas till 96 §, sådan den lyder delvis ändrat i lag 847/2019, ett nytt 5 mom. som följer:

96 §

Ändringsökande

Beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av 24, 36, 66, 79, 93 och 94 § och Energimyndighetens beslut om att avvisa ett ärende som avses i de paragraferna får överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen. Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

Andra beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag än sådana som avses ovan i denna paragraf får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

Beslut som arbets- och näringsministeriet har meddelat med stöd av 12 § samt beslut av marknadsdomstolen får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Marknadsdomstolens beslut ska trots besvär iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

I fråga om sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

97 §

Verkställbarhet av Energimyndighetens beslut

Beslut av Energimyndigheten enligt 96 § 2 mom. ska iakttas trots ändringssökande, om inte Energimyndigheten eller en förvaltningsdomstol bestämmer något annat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

13.

Lag

om ändring av lagen om utsläppshandel

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om utsläppshandel (311/2011) 75 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1014/2015, samt

ändras 75 § 1, 4 och 5 mom. samt 76 och 77 §, av dem 75 § 1 och 4 mom. sådana de lyder i lag 2917/2019 samt 75 § 5 mom. och 76 § sådana de lyder i lag 1014/2015, som följer:

75 §

Sökande av ändring i utsläppshandelsmyndighetens beslut

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). En förvaltningsdomstol ska behandla besvär över beslut som gäller beviljande av utsläppsrätter och ändring av antalet utsläppsrätter skyndsamt.

Ett beslut genom vilket utsläppshandelsmyndigheten har beviljat utsläppsrätter som tilldelas gratis eller ändrat antalet utsläppsrätter ska iakttas trots överklagande. En förvaltningsdomstol kan inte förbjuda eller avbryta verkställigheten eller meddela andra förordnanden om verkställigheten.

Bestämmelser om sökande av ändring i en avgift som utsläppshandelsmyndigheten har fastställt för en offentligrättslig prestation finns i lagen om grunderna för avgifter till staten.

76 §

Sökande av ändring i ett beslut av en kontrollör

Omprövning får begäras i ett verifieringsutlåtande. Om begäran om omprövning föreskrivs i förvaltningslagen.

Om sökande av ändring hos en förvaltningsdomstol föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

77 §

Sökande av ändring i arbets- och näringsministeriets beslut

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

En förvaltningsdomstol ska behandla besvaren skyndsamt.

Beslut av arbets- och näringsministeriet ska följas trots ändringsökande. Vid verkställigheten av beslutet tillämpas inte de befogenheter att avbryta eller förbjuda verkställigheten eller annars bestämma om verkställigheten som fullföljdsdomstolen har med stöd av lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

14.

Lag

om ändring av 6 kap. 26 § i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i sjukförsäkringslagen (1224/2004) 6 kap. 26 §, sådan den lyder i lag 836/2019, som följer:

6 kap.

Läkemedelspreparat som omfattas av ersättning och läkemedelspreparats partipris

26 §

Ändringsökande som gäller beslut av läkemedelsprisnämnden

Den som är missnöjd med ett beslut av läkemedelsprisnämnden får söka ändring i beslutet genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol. I fråga om ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Läkemedelsprisnämndens beslut ska dock följas trots ändringsökande, till dess att ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

RP 93/2022 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .
Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 9 juni 2022

Statsminister

Sanna Marin

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

1.

Lag

om ändring av lagen om republikens presidents kansli

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om republikens presidents kansli (100/2012) 42 § 1 mom., 63 § 1 mom., 64 §, 65 § 1 och 3 mom., 65 a § samt 83 § 2 mom., av dem 64 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 884/2018 samt 65 § 3 mom. och 65 a § sådana de lyder i lag 884/2018, som följer:

Gällande lydelse

42 §

Om ett beslut om uppsägning av en tjänsteman inte har vunnit laga kraft när uppsägningstiden löper ut, ska tjänstemannen avstängas från tjänsteutövning, om inte högsta förvaltningsdomstolen av särskilda skäl beslutar något annat. Om en tjänsteman har avsatts eller tjänsteförhållandet upplösts, ska tjänstemannen omedelbart avstängas från tjänsteutövning även om beslutet inte vunnit laga kraft.

En tjänsteman kan dessutom avstängas från tjänsteutövning

1) under tiden för åtal för brott och nödvändiga brottsundersökningar, om de kan inverka på tjänstemannens förutsättningar att sköta sina uppgifter,

2) om tjänstemannen vägrar genomgå sådana kontroller eller undersökningar som avses i 21 § eller vägrar att enligt nämnda paragraf lämna uppgifter om sitt hälsotillstånd,

3) om tjänstemannen har en sjukdom som i väsentlig mån hindrar honom eller henne från att sköta tjänsten, eller

4) omedelbart efter uppsägning, om den handling eller försummelse som ligger till grund för uppsägningen visar att tjänstemannen är till den grad olämplig för sin uppgift att tjänsteutövningen inte kan fortsätta eller om fortsatt tjänsteutövning under uppsägningstiden kan äventyra säkerheten.

Vid avstängning från tjänsteutövning med stöd av 2 mom. 4 punkten har tjänstemannen dock rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

Föreslagen lydelse

42 §

Om ett beslut om uppsägning av en tjänsteman inte har vunnit laga kraft när uppsägningstiden löper ut, ska tjänstemannen avstängas från tjänsteutövning, om inte *en förvaltningsdomstol* av särskilda skäl beslutar något annat. Om en tjänsteman har avsatts eller tjänsteförhållandet upplösts, ska tjänstemannen omedelbart avstängas från tjänsteutövning även om beslutet inte vunnit laga kraft.

En tjänsteman kan dessutom avstängas från tjänsteutövning

1) under tiden för åtal för brott och nödvändiga brottsundersökningar, om de kan inverka på tjänstemannens förutsättningar att sköta sina uppgifter,

2) om tjänstemannen vägrar genomgå sådana kontroller eller undersökningar som avses i 21 § eller vägrar att enligt nämnda paragraf lämna uppgifter om sitt hälsotillstånd,

3) om tjänstemannen har en sjukdom som i väsentlig mån hindrar honom eller henne från att sköta tjänsten, eller

4) omedelbart efter uppsägning, om den handling eller försummelse som ligger till grund för uppsägningen visar att tjänstemannen är till den grad olämplig för sin uppgift att tjänsteutövningen inte kan fortsätta eller om fortsatt tjänsteutövning under uppsägningstiden kan äventyra säkerheten.

Vid avstängning från tjänsteutövning med stöd av 2 mom. 4 punkten har tjänstemannen dock rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

Gällande lydelse

Den utnämmande myndigheten ska följa upp grunderna för avstängningen och vid behov fatta ett nytt beslut i ärendet om omständigheterna förändrats. Frågan om fortsatt avstängning från tjänsteutövning ska utan dröjsmål tas till avgörande när tjänstemannen så kräver.

63 §

En tjänsteman som anser att han eller hon inte har fått en rättmätig ekonomisk förmån på grundval av anställningen, får skriftligen begära omprövning hos kansliet, som ska meddela ett beslut i ärendet. En omprövningsbegäran ska framställas inom 14 dagar från delgåendet av beslutet. *Ett beslut i vilket omprövning får begäras får inte överklagas genom besvär.*

En omprövningsbegäran får inte framställas i ett ärende som hör till arbetsdomstolens behörighet, om inte arbetsdomstolen med stöd av 1 § 2 mom. i lagen om arbetsdomstolen (646/1974) har beslutat att den inte avgör ärendet.

64 §

En tjänsteman får, på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), genom besvär hos förvaltningsdomstolen överklaga ett beslut som kansliet fattat med stöd av denna lag och som berör tjänstemannen, om inte något annat föreskrivs i denna lag. Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär bara om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Ett beslut genom vilket en tjänsteman getts en varning, permitterats eller sagts upp, ett tjänsteförhållande upplösts eller omvandlats till ett tjänsteförhållande på deltid, en tjänsteman avstängts från tjänsteutövning eller avstängningen förblir i kraft, samt ett beslut som fattats med anledning av en sådan omprövningsbegäran som avses i 63 § ska behandlas skyndsamt i förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

I ärenden som avses i 71 § får förutom tjänstemannen även kansliet söka ändring.

Föreslagen lydelse

Den utnämmande myndigheten ska följa upp grunderna för avstängningen och vid behov fatta ett nytt beslut i ärendet om omständigheterna förändrats. Frågan om fortsatt avstängning från tjänsteutövning ska utan dröjsmål tas till avgörande när tjänstemannen så kräver.

63 §

En tjänsteman som anser att han eller hon inte har fått en rättmätig ekonomisk förmån på grundval av anställningen, får skriftligen begära omprövning hos kansliet, som ska meddela ett beslut i ärendet. En omprövningsbegäran ska framställas inom 14 dagar från delgåendet av beslutet.

En omprövningsbegäran får inte framställas i ett ärende som hör till arbetsdomstolens behörighet, om inte arbetsdomstolen med stöd av 1 § 2 mom. i lagen om arbetsdomstolen (646/1974) har beslutat att den inte avgör ärendet.

64 §

Ett beslut som kansliet fattat med stöd av denna lag och som berör tjänstemannen *får överklagas genom besvär. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).*

Ett ärende som gäller att en tjänsteman getts en varning, permitterats eller sagts upp, att ett tjänsteförhållande upplösts eller omvandlats till ett tjänsteförhållande på deltid eller att en tjänsteman avstängts från tjänsteutövning eller avstängningen förblir i kraft, samt ett ärende som gäller ett beslut som fattats med anledning av en sådan omprövningsbegäran som avses i 63 § ska i en förvaltningsdomstol behandlas skyndsamt.

(upphävs)

Gällande lydelse

65 §

Ett beslut genom vilket republikens president har avgjort ett ärende som berör en tjänsteman som presidenten utnämnt får inte överklagas genom besvär.

Om inte något annat föreskrivs i lag får inte heller ett beslut som berör en tjänsteman överklagas genom besvär, när beslutet gäller

- 1) placering av en gemensam tjänst inom kansliet,
- 2) beviljande eller förvägran av tjänstledighet som är beroende av prövning,
- 3) förordnande till en uppgift, om tjänstemannen har gett sitt samtycke till förordnandet.

Om ett beslut som avses i 2 mom. 1 eller 3 punkten innebär att placeringsorten för tjänsten ändras, får ändring i beslutet sökas på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Beslutet ska dock iakttas trots besvär, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

65 a §

Den som söker en tjänst får genom besvär söka ändring i ett beslut om utnämning till tjänsten eller tjänsteförhållandet hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs i denna lag. Besvär får dock inte anföras, om

- 1) *det är republikens president som har utnämningsbehörighet,*
- 2) *beslutet gäller en utnämning för viss tid, högst två år,*
- 3) *tjänsten eller tjänsteförhållandet med stöd av lag tillsätts utan att tjänsten eller tjänsteförhållandet ledigförklaras.*

Besvär över beslut om utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande anföras hos Helsingfors förvaltningsdomstol. Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär bara om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Ett ärende som gäller utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande ska behandlas skyndsamt i förvalt-

Föreslagen lydelse

65 §

Ett beslut genom vilket republikens president har *utnämnt en person till en tjänst eller ett tjänsteförhållande* eller avgjort ett ärende som berör en tjänsteman som presidenten utnämnt får inte överklagas genom besvär.

Om inte något annat föreskrivs i lag får inte heller ett beslut som berör en tjänsteman överklagas genom besvär, när beslutet gäller

- 1) placering av en gemensam tjänst inom kansliet,
- 2) beviljande eller förvägran av tjänstledighet som är beroende av prövning,
- 3) förordnande till en uppgift, om tjänstemannen har gett sitt samtycke till förordnandet.

Om ett beslut som avses i 2 mom. 1 eller 3 punkten innebär att placeringsorten för tjänsten ändras, får ändring i beslutet sökas *genom besvär. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.* Beslutet ska dock iakttas trots besvär, om inte besvärmyndigheten beslutar något annat.

65 a §

Ett beslut som kansliet har fattat om utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande får inte överklagas genom besvär, om

- 1) *beslutet gäller en utnämning för viss tid, högst två år,*
- 2) *tjänsten eller tjänsteförhållandet med stöd av lag tillsätts utan att tjänsten eller tjänsteförhållandet ledigförklaras.*

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Ett ärende som gäller utnämning till en tjänst eller ett tjänsteförhållande ska i en förvaltningsdomstol behandlas skyndsamt. Beslutet får verkställas innan det har vunnit laga kraft.

Gällande lydelse

ningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Beslutet får verkställas innan det har vunnit laga kraft.

Utnämningsbeslut delges genom vanlig delgivning. Bestämmelser om vanlig delgivning finns i förvaltningslagen (434/2003) och bestämmelser om vanlig elektronisk delgivning dessutom i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

83 §

I fråga om offentligheten för republikens presidents och kansliets ärenden och handlingar gäller det som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Kansliets beslut om en handlings offentlighet får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. I övrigt iakttas förvaltningsprocesslagen vid överklagandet.

Republikens presidents beslut om offentligheten i fråga om en av republikens presidents handlingar får inte överklagas genom besvär.

Föreslagen lydelse

(upphävs)

83 §

I fråga om offentligheten för republikens presidents och kansliets ärenden och handlingar gäller det som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Kansliets beslut om offentlighet av en handling får överklagas genom besvär hos *förvaltningsdomstolen. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.*

Republikens presidents beslut om offentligheten i fråga om en av republikens presidents handlingar får inte överklagas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av vallagen

I enlighet med riksdagens beslut *upphävs* i vallagen (714/1998) 105 § 3 mom., sådant det lyder i lag 300/2009, *ändras* 102 § 2 och 3 mom., 104 § och 105 § 1 mom., sådana de lyder, 102 § 2 mom. i lag 1132/2019, 102 § 3 mom. och 105 § 1 mom. i lag 300/2009 och 104 § i lagarna 300/2009 och 649/2021, samt *fogas* till lagen en ny 66 h § som följer:

Gällande lydelse

5 a kap.

Brevröstning

102 §

Anförande och behandling av besvär

Besvär anförs hos den behöriga förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från det att valresultatet har offentliggjorts. Vid Europaparlamentsval ska besvär dock alltid anföras hos Helsingfors förvaltningsdomstol.

På besvärsförfarandet och behandlingen av besvär tillämpas i övrigt lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Besvär ska behandlas i brådsökande ordning.

104 §

Delgivning av beslut

Vid riksdagsval och Europaparlamentsval ska förvaltningsdomstolens beslut delges ändringssökanden, valkrets nämnden, partiernas och de gemensamma listornas valombud samt justitieministeriet. Dessutom ska beslutet utan dröjsmål kungöras i en sändning från en inrättning som bedriver rundradioverksamhet, om det genom beslutet har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas.

Vid välfärdsområdesval ska förvaltningsdomstolens beslut delges ändringssökanden, välfärdsområdesstyrelsen och välfärdsområdesvalnämnden, partiernas och de gemensamma listornas valombud och, om det genom beslutet har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas, justitieministeriet. Välfärdsområdesvalnämnden ska utan dröjsmål

Föreslagen lydelse

5 a kap.

Brevröstning

66 h §

Förbud att söka ändring i ett ärende som gäller brevröstning

Ändring i en valmyndighets i detta kapitel avsedda beslut får inte sökas separat.

102 §

Anförande och behandling av besvär

Besvär anförs hos den behöriga förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från det att valresultatet har offentliggjorts. Vid Europaparlamentsval ska besvär dock alltid anföras hos Helsingfors förvaltningsdomstol.

I fråga om sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs nedan.

I en förvaltningsdomstol ska besvären behandlas skyndsamt.

104 §

Delgivning av beslut

Vid riksdagsval och Europaparlamentsval ska *en förvaltningsdomstols* beslut delges ändringssökanden, valkrets nämnden, partiernas och de gemensamma listornas valombud samt justitieministeriet. Dessutom ska beslutet utan dröjsmål kungöras i en sändning från en inrättning som bedriver rundradioverksamhet, om det genom beslutet har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas.

Vid välfärdsområdesval ska *en förvaltningsdomstols* beslut delges ändringssökanden, välfärdsområdesstyrelsen och välfärdsområdesvalnämnden, partiernas och de gemensamma listornas valombud och, om det genom beslutet har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas, justitieministeriet. Välfärdsområdesvalnämnden ska utan dröjsmål tillkännage *en förvaltningsdomstols* beslut genom att

Gällande lydelse

tillkänna förvaltningsdomstolens beslut genom att hålla beslutet tillgängligt för en tid av sju dagar på det sätt som välfärdsområdets tillkännagivanden görs kända.

Vid kommunalval ska förvaltningsdomstolens beslut delges ändringssökanden, kommunstyrelsen och den kommunala centralvalnämnden, partiernas och de gemensamma listornas valombud och, om det genom beslutet har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas, justitieministeriet. Den kommunala centralvalnämnden ska utan dröjsmål tillkänna förvaltningsdomstolens beslut genom att hålla beslutet tillgängligt för en tid av sju dagar på det sätt som kommunala tillkännagivanden görs kända.

105 §

Fortsatta besvär

Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från delfäendet av beslutet.

Om det i beslutet har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas, har de besvärshöjande som nämns i 101 § samt vid välfärdsområdesval även välfärdsområdesstyrelsen och vid kommunalval även kommunstyrelsen. De som inte har delgetts beslutet särskilt anses ha fått kännedom om beslutet när beslutet första gången kungjordes i en sändning från en inrättning som bedriver rundradioverksamhet eller när man började hålla beslutet tillgängligt på det sätt som avses i 104 §.

På delgivning och kungörande av högsta förvaltningsdomstolens beslut tillämpas vad som i 104 § bestäms om förvaltningsdomstolens beslut.

Föreslagen lydelse

hålla beslutet tillgängligt för en tid av sju dagar på det sätt som välfärdsområdets tillkännagivanden görs kända.

Vid kommunalval ska *en förvaltningsdomstols* beslut delges ändringssökanden, kommunstyrelsen och den kommunala centralvalnämnden, partiernas och de gemensamma listornas valombud och, om det genom beslutet har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas, justitieministeriet. Den kommunala centralvalnämnden ska utan dröjsmål tillkänna *en förvaltningsdomstols* beslut genom att hålla beslutet tillgängligt för en tid av sju dagar på det sätt som kommunala tillkännagivanden görs kända.

105 §

Fortsatta besvär

Den regionala förvaltningsdomstolens beslut får inte verkställas förrän ansökan om besvärstillstånd har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Om det i beslutet har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas, har de besvärshöjande som nämns i 101 § samt vid välfärdsområdesval även välfärdsområdesstyrelsen och vid kommunalval även kommunstyrelsen. De som inte har delgetts beslutet särskilt anses ha fått kännedom om beslutet när beslutet första gången kungjordes i en sändning från en inrättning som bedriver rundradioverksamhet eller när man började hålla beslutet tillgängligt på det sätt som avses i 104 §.

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

3.

Lag

om ändring av 33 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 33 § 2 mom., sådant det lyder i lag 853/2020, som följer:

Gällande lydelse

33 §

Ändringssökande

Om en betalningsskyldig anser att ett fel har inträffat när en avgift som avses i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992), lagen om välfärdsområden (611/2021) eller kommunallagen (410/2015) med stöd av 34 § i denna lag har fastställts, får den betalningsskyldige begära omprövning beträffande avgiften inom sex månader från det att avgiften fastställdes. På begäran om omprövning tillämpas i övrigt bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003).

Vid sökande av ändring i andra beslut och beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som avses i 1 mom. får dock inte överklagas genom besvär.

På sökande av ändring i ärenden som gäller rättegångens offentlighet tillämpas vad som föreskrivs i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar och i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

Föreslagen lydelse

33 §

Ändringssökande

Om en betalningsskyldig anser att ett fel har inträffat när en avgift som avses i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992), lagen om välfärdsområden (611/2021) eller kommunallagen (410/2015) med stöd av 34 § i denna lag har fastställts, får den betalningsskyldige begära omprövning beträffande avgiften inom sex månader från det att avgiften fastställdes. På begäran om omprövning tillämpas i övrigt bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003).

Vid sökande av ändring i andra beslut och beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). *I beslut av statsrådets allmänna sammanträde söks dock ändring genom besvär hos den regionala förvaltningsdomstolen.*

Förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som avses i 1 mom. får dock inte överklagas genom besvär.

På sökande av ändring i ärenden som gäller rättegångens offentlighet tillämpas vad som föreskrivs i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar och i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

4.

Lag

om ändring av lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007) 10 § 3 mom., 13 § 1 mom. och 20 §, av dem 13 § 1 mom. sådant det lyder i lag 816/2019 och 20 § sådan den lyder i lagarna 905/2015 och 816/2019, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

10 §

Offentlighet vid muntlig förhandling

Offentlighet vid muntlig förhandling

Var och en har rätt att närvara vid en muntlig förhandling i ett ärende, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag.

Var och en har rätt att närvara vid en muntlig förhandling i ett ärende, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag.

Förvaltningsdomstolen skall senast när sammanträdet börjar lämna meddelande om muntlig förhandling och uppge de ärenden som skall behandlas under förhandlingen samt vilken sammansättning domstolen har vid förhandlingen.

Förvaltningsdomstolen skall senast när sammanträdet börjar lämna meddelande om muntlig förhandling och uppge de ärenden som skall behandlas under förhandlingen samt vilken sammansättning domstolen har vid förhandlingen.

På syn som förrättas av förvaltningsdomstolen tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om muntlig förhandling.

På *muntlig förberedelse*, *syn och inspektion* som förrättas av förvaltningsdomstolen tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om muntlig förhandling.

13 §

13 §

Begränsning av allmänhetens närvarorätt

Begränsning av allmänhetens närvarorätt

Förvaltningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling, om det behövs för att ett vittne, någon annan som ska höras eller en rättegångspart eller den som står i ett i 69 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden avsett förhållande till en

Förvaltningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling, om det behövs för att ett vittne, någon annan som ska höras eller en rättegångspart eller den som står i ett i 69 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden avsett förhållande till en

Gällande lydelse

sådan person ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa. Förvaltningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling också om det behövs för att undvika trängsel eller av orsaker som beror på föremålet för en syneförrättning.

Förvaltningsdomstolen får förbjuda personer under 15 år att närvara vid offentlig förhandling, om det kan vara skadligt för dem att vara närvarande.

20 §

Ändringssökande i beslut i förvaltningsärenden

Ett i denna lag avsett förvaltningsbeslut som en förvaltningsdomstol, försäkringsdomstolen eller marknadsdomstolen har fattat får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

Ett i denna lag avsett förvaltningsbeslut som har fattats av en besvärsnämnd som omfattas av besvärssystemet under försäkringsdomstolen får överklagas genom besvär hos försäkringsdomstolen. Förvaltningsbeslut som andra besvärsnämnder har fattat får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Över försäkringsdomstolens och förvaltningsdomstolens beslut med anledning av besvären får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

I fråga om ändringssökande gäller i övrigt det som bestäms i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Föreslagen lydelse

sådan person ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa. Förvaltningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling också om det behövs för att undvika trängsel eller av orsaker som beror på föremålet för en syneförrättning *eller inspektion*.

Förvaltningsdomstolen får förbjuda personer under 15 år att närvara vid offentlig förhandling, om det kan vara skadligt för dem att vara närvarande.

20 §

Ändringssökande i beslut i förvaltningsärenden

Ett i denna lag avsett beslut *i ett förvaltningsärende* får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. *Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.*

(upphävs)

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5.

Lag

om ändring av 130 § i beredskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i beredskapslagen (1552/2011) 130 §, sådan den lyder delvis ändrat i lag 875/2020,
som följer:

Gällande lydelse

130 §

Ändringssökande

Beslut enligt denna lag som fattats av statsrådet, ett ministerium eller Finlands Bank får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Övriga beslut enligt denna lag får överklagas hos förvaltningsdomstolen.

Vid sökande av ändring tillämpas i övrigt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Ett förvaltningsbeslut ska dock trots besvär iakttas genast, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Föreslagen lydelse

130 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Ett förvaltningsbeslut ska dock *trots ändringssökande* iakttas genast, om inte *en förvaltningsdomstol* bestämmer något annat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

7.

Lag

om ändring av domstolslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i domstolslagen (673/2016) 17 kap. 15 § 1 mom. 1 punkten underpunkt b och f, 19 a kap. 7 § 4 mom. samt 23 kap. 1 § 1 mom., 2 § 1 och 2 mom., 3 § 1 och 2 mom., 5 § 1 mom., 6 § 1 och 3 mom. och 8 § 2 mom., av dem 17 kap. 15 § 1 mom. 1 punkten underpunkt b och f i

lag 860/2017, 19 a kap. 7 § 4 mom. i lag 209/2019 samt 23 kap. 6 § 1 och 3 mom. och 8 § 2 mom. i lag 842/2020, och
fogas till 23 kap. en ny 9 § som följer:

Gällande lydelse

17 kap.

Sakkunnigledamöter

15 §

Förslag till förordnande av de av försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter som ska vara insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten eller i militärskadeärenden

Av de av försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter som ska vara insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten eller i militärskadeärenden förordnas

1) de ledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden eller i företagsverksamhet på förslag av

a) representativa arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer,

b) kommunala arbetsmarknadsverket och huvudavtalsorganisationer som representerar kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare,

c) statens arbetsmarknadsverk och de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare,

d) de mest representativa företagarorganisationerna,

e) de mest representativa lantbruksföretagarorganisationerna, och

f) försvarsministeriet och de mest representativa av de organisationer som är insatta i ersättningstagarnas förhållanden, när det är fråga om ärenden som gäller olycksfall i militärtjänst, samt

2) de ledamöter som är förtrogna med militärskadeärenden och insatta i ersättningstagarnas förhållanden på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för ersättningstagarna och de militära ledamöterna på förslag av försvarsministeriet.

För att de i 1 mom. avsedda aktörernas förslag ska bli beaktade ska aktörerna i förslagen uppgge minst dubbelt så många kandidater som

Föreslagen lydelse

17 kap.

Sakkunnigledamöter

15 §

Förslag till förordnande av de av försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter som ska vara insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten eller i militärskadeärenden

Av de av försäkringsdomstolens sakkunnigledamöter som ska vara insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamheten eller i militärskadeärenden förordnas

1) de ledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden eller i företagsverksamhet på förslag av

a) representativa arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer,

b) *Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT* och huvudavtalsorganisationer som representerar *kommunernas och välfärdsområdenas* tjänsteinnehavare och arbetstagare,

c) statens arbetsmarknadsverk och de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare,

d) de mest representativa företagarorganisationerna,

e) de mest representativa lantbruksföretagarorganisationerna, och

f) försvarsministeriet och de mest representativa av de organisationer som är insatta i ersättningstagarnas förhållanden, när det är fråga om ärenden som gäller olycksfall i militärtjänst *eller i krishantering*, samt

2) de ledamöter som är förtrogna med militärskadeärenden och insatta i ersättningstagarnas förhållanden på förslag av de mest representativa centralorganisationerna för ersättningstagarna och de militära ledamöterna på förslag av försvarsministeriet.

För att de i 1 mom. avsedda aktörernas förslag ska bli beaktade ska aktörerna i förslagen uppgge minst dubbelt så många kandidater som

Gällande lydelse

det finns medlemmar att utse. Till förslagen ska det fogas utredning som visar att de föreslagna personerna samtycker till att utses till ledamöter.

Innan försäkringsdomstolen gör en framställning om förordnande ska försäkringsdomstolen av de aktörer som avses i 1 mom. begära förslag på de sakkunnigledamöter som ska förordnas. Ledamöterna förordnas även om inget förslag har lämnats inom en av försäkringsdomstolen utsatt tid eller det förslag som har lämnats är bristfälligt och ett förslag trots begäran inte lämnas eller det bristfälliga förslaget inte kompletteras. Försäkringsdomstolen kan begära ett nytt förslag, om kandidaterna inte uppfyller de allmänna grunderna för tjänsteutnämning.

På en person som står i anställningsförhållande till en sådan organisation som avses i 1 mom. och som sköter den kandidatnominering som avses i denna paragraf tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

19 a kap.

Domstolsverket

7 §

Tillsättning av direktion och direktionens sammansättning

Statsrådet tillsätter Domstolsverkets direktion för fem år i sänder utifrån den grupp av kandidater till ledamöter som nominerats i enlighet med 8 §.

I direktionen ingår en domare från högsta domstolen, en domare från högsta förvaltningsdomstolen och en hovrättsdomare, en tingsrättsdomare, en domare från förvaltningsdomstolarna och en domare från specialdomstolarna. I direktionens sammansättning ingår dessutom en ledamot som hör till domstolarnas övriga anställda och en ledamot som har sakkunskap i synnerhet i ledning av den offentliga förvaltningen. Varje ledamot har en personlig ersättare.

En av domarledamöterna ska vara chefsdomare vid en hovrätt eller en tingsrätt och en

Föreslagen lydelse

det finns medlemmar att utse. Till förslagen ska det fogas utredning som visar att de föreslagna personerna samtycker till att utses till ledamöter.

Innan försäkringsdomstolen gör en framställning om förordnande ska försäkringsdomstolen av de aktörer som avses i 1 mom. begära förslag på de sakkunnigledamöter som ska förordnas. Ledamöterna förordnas även om inget förslag har lämnats inom en av försäkringsdomstolen utsatt tid eller det förslag som har lämnats är bristfälligt och ett förslag trots begäran inte lämnas eller det bristfälliga förslaget inte kompletteras. Försäkringsdomstolen kan begära ett nytt förslag, om kandidaterna inte uppfyller de allmänna grunderna för tjänsteutnämning.

På en person som står i anställningsförhållande till en sådan organisation som avses i 1 mom. och som sköter den kandidatnominering som avses i denna paragraf tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

19 a kap.

Domstolsverket

7 §

Tillsättning av direktion och direktionens sammansättning

Statsrådet tillsätter Domstolsverkets direktion för fem år i sänder utifrån den grupp av kandidater till ledamöter som nominerats i enlighet med 8 §.

I direktionen ingår en domare från högsta domstolen, en domare från högsta förvaltningsdomstolen och en hovrättsdomare, en tingsrättsdomare, en domare från förvaltningsdomstolarna och en domare från specialdomstolarna. I direktionens sammansättning ingår dessutom en ledamot som hör till domstolarnas övriga anställda och en ledamot som har sakkunskap i synnerhet i ledning av den offentliga förvaltningen. Varje ledamot har en personlig ersättare.

En av domarledamöterna ska vara chefsdomare vid en hovrätt eller en tingsrätt och en

Gällande lydelse

chefsdomare vid en förvaltningsdomstol eller en specialdomstol.

En riksdagsledamot eller en ledamot av Ålands lagting, en medlem av statsrådet eller en ledamot av Ålands landskapsregering, ett kommunfullmäktige eller en kommunstyrelse får inte ingå i Domstolsverkets direktion.

Föreslagen lydelse

chefsdomare vid en förvaltningsdomstol eller en specialdomstol.

En riksdagsledamot eller en ledamot av Ålands lagting, en medlem av statsrådet eller en ledamot av Ålands landskapsregering, *ett välfärdsområdesfullmäktige, en välfärdsområdesstyrelse*, ett kommunfullmäktige eller en kommunstyrelse får inte ingå i Domstolsverkets direktion.

23 kap.

Ändringssökande

1 §

Sökande av ändring i beslut om tillstånd för bisyssla

Ett domstolsbeslut som gäller ett i 9 kap. 5 § avsett tillstånd för bisyssla får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvär över ett beslut av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen anförs dock hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum.

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

2 §

Sökande av ändring i beslut om skriftlig varning

Ett i 15 kap. 1 § avsett beslut om att ge en skriftlig varning får överklagas genom besvär. Ärendet ska behandlas skyndsamt *som ett rättskipningsärende* vid fullföljdsdomstolen.

Ett beslut som gäller skriftlig varning får överklagas enligt följande:

1) ett beslut av lagmannen vid en tingsrätt hos hovrätten,

2) ett beslut av presidenten vid en hovrätt eller vid arbetsdomstolen hos högsta domstolen,

23 kap.

Ändringssökande

1 §

Sökande av ändring i beslut om tillstånd för bisyssla

Ett domstolsbeslut som gäller ett i 9 kap. 5 § avsett tillstånd för bisyssla får överklagas genom besvär hos *förvaltningsdomstolen*. Besvär över ett beslut av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen anförs dock hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum.

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

2 §

Sökande av ändring i beslut om skriftlig varning

Ett i 15 kap. 1 § avsett beslut om att ge en skriftlig varning får överklagas genom besvär hos *förvaltningsdomstolen*. *Besvär över ett beslut av högsta domstolens eller högsta förvaltningsdomstolens president anförs dock hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum.*

Ärendet ska behandlas skyndsamt vid fullföljdsdomstolen.

Gällande lydelse

3) ett beslut av överdomaren vid en förvaltningsdomstol, marknadsdomstolen eller försäkringsdomstolen hos högsta förvaltningsdomstolen,

4) ett beslut av högsta domstolens president eller högsta förvaltningsdomstolens president hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum.

Besvären ska inom 30 dagar från delfäendet av beslutet lämnas till den domstol där domaren är anställd. Domstolen ska utan dröjsmål till fullföljdsdomstolen sända besvärsskriften med bilagor, en kopia av det beslut som överklagas och chefsdomarens utlåtande med anledning av överklagandet.

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

3 §

Sökande av ändring i beslut om avstängning från tjänsteutövning

Ett i 15 kap. 2 § avsett beslut om avstängning från tjänsteutövning får överklagas genom besvär. Ärendet ska behandlas skyndsamt som ett rättskipningsärende vid fullföljdsdomstolen.

Beslutet får överklagas enligt följande:

1) ett beslut av tingsrätten hos hovrätten,
2) ett beslut av en hovrätt eller arbetsdomstolen hos högsta domstolen,

3) ett beslut av en förvaltningsdomstol, marknadsdomstolen eller försäkringsdomstolen hos högsta förvaltningsdomstolen,

4) ett beslut av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum.

Besvären ska inom 30 dagar från delfäendet av beslutet lämnas till den domstol där domaren är anställd. Domstolen ska utan dröjsmål till fullföljdsdomstolen sända besvärsskriften med bilagor, en kopia av det beslut som överklagas och domstolens utlåtande med anledning av överklagandet.

Föreslagen lydelse

Besvären ska inom 30 dagar från delfäendet av beslutet lämnas till den domstol där domaren är anställd. Domstolen ska utan dröjsmål till fullföljdsdomstolen sända besvärsskriften med bilagor, en kopia av det beslut som överklagas och chefsdomarens utlåtande med anledning av överklagandet.

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

3 §

Sökande av ändring i beslut om avstängning från tjänsteutövning

Ett i 15 kap. 2 § avsett beslut om avstängning från tjänsteutövning får överklagas genom besvär hos *förvaltningsdomstolen*. Besvär över ett beslut av *högsta domstolen* eller *högsta förvaltningsdomstolen* anføres dock hos respektive domstol, där ärendet behandlas i plenum.

Ärendet ska behandlas skyndsamt vid fullföljdsdomstolen.

Besvären ska inom 30 dagar från delfäendet av beslutet lämnas till den domstol där domaren är anställd. Domstolen ska utan dröjsmål till fullföljdsdomstolen sända besvärsskriften med bilagor, en kopia av det beslut som överklagas och domstolens utlåtande med anledning av överklagandet.

Gällande lydelse

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

5 §

Sökande av ändring i beslut om befrielse av sakkunnigledamöter från uppdraget

Ett i 17 kap. 21 § avsett beslut av en förvaltningsdomstol eller försäkringsdomstolen om befrielse av en sakkunnigledamot från sitt uppdrag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Ärendet ska behandlas skyndsamt vid fullföljdsdomstolen.

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

6 §

Sökande av ändring i domarutbildningsnämndens beslut

Omprövning av bedömningen av prov som avses i 18 kap. 2 § eller 6 § 1 mom. får begäras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Ett beslut med anledning av begäran om omprövning får inte överklagas genom besvär.

Ett beslut om utnämning av en tingsnotarie får inte överklagas genom besvär.

Ändring i andra beslut som domarutbildningsnämnden har meddelat får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut får inte överklagas genom besvär. *Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt lagen om rättegång i förvaltningsärenden.*

8 §

Sökande av ändring i Domstolsverkets beslut

Omprövning får begäras i fråga om beslut som Domstolsverket fattat med stöd av 19 a kap. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

Föreslagen lydelse

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

5 §

Sökande av ändring i beslut om befrielse av sakkunnigledamöter från uppdraget

Ett i 17 kap. 21 § avsett beslut om befrielse av en sakkunnigledamot från sitt uppdrag får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Ärendet ska behandlas skyndsamt vid fullföljdsdomstolen.

Beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat.

6 §

Sökande av ändring i domarutbildningsnämndens beslut

Omprövning av bedömningen av prov som avses i 18 kap. 2 § eller 6 § 1 mom. får begäras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. *I fråga om omprövningsförfarandet tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003).* Ett beslut med anledning av en begäran om omprövning får inte överklagas genom besvär.

Ett beslut om utnämning av en tingsnotarie får inte överklagas genom besvär.

Ändring i andra beslut som domarutbildningsnämnden har meddelat får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut får inte överklagas genom besvär.

8 §

Sökande av ändring i Domstolsverkets beslut

Omprövning får begäras i fråga om beslut som Domstolsverket fattat med stöd av 19 a kap. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

Gällande lydelse

Domstolsverkets beslut med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos den förvaltningsdomstol som bestäms enligt verkets placeringsort. *Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt lagen om rättegång i förvaltningsärenden.*

Föreslagen lydelse

Domstolsverkets beslut med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär *hos förvaltningsdomstolen.*

9 §

Hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden

Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

8.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om rättegång i försäkringsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om rättegång i försäkringsdomstolen (677/2016) 6 § 1 mom. 4 och 8 punkten som följer:

Gällande lydelse

6 §

Ledamöter insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamhet i sammansättningen

Beroende på målets eller ärendets art ingår det i försäkringsdomstolens sammansättning

Föreslagen lydelse

6 §

Ledamöter insatta i förhållandena inom arbetslivet eller företagsverksamhet i sammansättningen

Beroende på målets eller ärendets art ingår det i försäkringsdomstolens sammansättning

Gällande lydelse

enligt 2 § dessutom två ledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och arbetsmarknaden eller med företagsverksamhet, om det är fråga om

1) mål eller ärenden som gäller arbetspension för personer i privaträttsligt arbetsavtalsförhållande,

2) mål eller ärenden som gäller olycksfallsförsäkring,

3) arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, arbetskraftspolitiskt utbildningsstöd, utbildningsdagpenning, vuxenutbildningsstöd, ersättning för uppehälle, alterneringsersättning, lönegaranti eller ärenden där ansökan om medlemskap i en arbetslöshetskassa har förkastats eller en medlem uteslutits ur arbetslöshetskassan,

4) mål eller ärenden som gäller förvärvspension i kommunal anställning,

5) ärenden som gäller förvärvspension för personer i statens tjänst eller därmed jämförbar tjänst,

6) mål eller ärenden som gäller förvärvspension för företagare,

7) mål eller ärenden som gäller förvärvspension eller olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare och personer som arbetat i uppgifter som kan jämföras med lantbruksföretagares uppgifter,

8) mål eller ärenden som gäller olycksfall i militärtjänst.

I mål eller ärenden som avses i 1 mom. 1–5 och 8 punkten ska den ena av de ledamöter som avses i det momentet och som deltar i behandlingen representera arbetsgivarsidan och den andra representera arbetstagarsidan.

Föreslagen lydelse

enligt 2 § dessutom två ledamöter som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och arbetsmarknaden eller med företagsverksamhet, om det är fråga om

1) mål eller ärenden som gäller arbetspension för personer i privaträttsligt arbetsavtalsförhållande,

2) mål eller ärenden som gäller olycksfallsförsäkring,

3) arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, arbetskraftspolitiskt utbildningsstöd, utbildningsdagpenning, vuxenutbildningsstöd, ersättning för uppehälle, alterneringsersättning, lönegaranti eller ärenden där ansökan om medlemskap i en arbetslöshetskassa har förkastats eller en medlem uteslutits ur arbetslöshetskassan,

4) mål eller ärenden som gäller förvärvspension *i anställning hos ett välfärdsområde eller en kommun,*

5) ärenden som gäller förvärvspension för personer i statens tjänst eller därmed jämförbar tjänst,

6) mål eller ärenden som gäller förvärvspension för företagare,

7) mål eller ärenden som gäller förvärvspension eller olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare och personer som arbetat i uppgifter som kan jämföras med lantbruksföretagares uppgifter,

8) mål eller ärenden som gäller olycksfall i militärtjänst *eller krishantering.*

I mål eller ärenden som avses i 1 mom. 1–5 och 8 punkten ska den ena av de ledamöter som avses i det momentet och som deltar i behandlingen representera arbetsgivarsidan och den andra representera arbetstagarsidan.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av lagen om rättegång i arbetsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättegång i arbetsdomstolen (646/1974) 1 § 1 mom., 11 § 1 mom., 13 § 2–5 mom. och 46 §, av dem 1 § 1 mom. 11 § 1 mom. och 13 § 5 mom. sådana de lyder i lag 102/2012 och 13 § 2 mom. sådant det lyder i lag 722/1997 och 13 § 3 och 4 mom. sådana de lyder i lag 252/1994, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Arbetsdomstolen handlägger och avgör i egenskap av specialdomstol tvistemål angående arbetskollektivavtal för arbetstagare och tjänstekollektivavtal för tjänstemän samt tvister som grundar sig på lagen om kollektivavtal (436/1946), lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970), lagen om kommunala tjänstekollektivavtal (669/1970), lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal (968/1974), 10–13 kap. i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003), 12–16 kap. i lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998) och 7 och 8 kap. i lagen om republikens presidents kansli (100/2012), då frågan gäller

1) arbets- eller tjänstekollektivavtalets giltighet, bestånd, innebörd och omfattning samt den rätta tolkningen av en bestämd avtalspunkt,

2) om något förfarande står i överensstämmelse med arbets- eller tjänstekollektivavtal eller ovan nämnda författningar, eller

3) påföljd av förfarande som strider mot arbets- eller tjänstekollektivavtal eller ovan nämnda författningar, dock inte i fråga om straffpåföljd eller disciplinär påföljd.

Beror en förpliktelse till fullgörelse eller tillämpning av arbets- eller tjänstekollektivavtal i ett visst enstaka fall på avgörandet i en ovan avsedd tvist, kan arbetsdomstolen samtidigt handlägga och avgöra även talan därom. Anser sig arbetsdomstolen inte kunna avgöra ett sådant yrkande, skall parten anvisas att väcka talan vid behörig domstol.

Föreslagen lydelse

1 §

Arbetsdomstolen handlägger och avgör i egenskap av specialdomstol tvistemål angående arbetskollektivavtal för arbetstagare och tjänstekollektivavtal för tjänstemän samt tvister som grundar sig på lagen om kollektivavtal (436/1946), lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970), *lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal* (669/1970), lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal (968/1974), 10–13 kap. i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003), 12–16 kap. i lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998) och 7 och 8 kap. i lagen om republikens presidents kansli (100/2012), då frågan gäller

1) arbets- eller tjänstekollektivavtalets giltighet, bestånd, innebörd och omfattning samt den rätta tolkningen av en bestämd avtalspunkt,

2) om något förfarande står i överensstämmelse med arbets- eller tjänstekollektivavtal eller ovan nämnda författningar, eller

3) påföljd av förfarande som strider mot arbets- eller tjänstekollektivavtal eller ovan nämnda författningar, dock inte i fråga om straffpåföljd eller disciplinär påföljd.

Beror en förpliktelse till fullgörelse eller tillämpning av arbets- eller tjänstekollektivavtal i ett visst enstaka fall på avgörandet i en ovan avsedd tvist, kan arbetsdomstolen samtidigt handlägga och avgöra även talan därom. Anser sig arbetsdomstolen inte kunna avgöra ett sådant yrkande, skall parten anvisas att väcka talan vid behörig domstol.

Gällande lydelse

Arbetsdomstolen handlägger och avgör även i 9 § lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan (56/2001) avsedda besvär som gäller kollektivavtals allmänt bindande verkan och besvär som avses i 13 § lagen om arbetsrådet och om vissa tillstånd till undantag inom arbetarskyddet (400/2004) och som gäller ett beslut av arbetsrådet med anledning av rättelseyrkande.

11 §

Twistemål som ankommer på arbetsdomstolen kan med stöd av en bestämmelse i ett arbets- eller tjänstekollektivavtal överlämnas till skiljemän för att avgöras enligt lagen om skiljeförfarande (967/1992), dock inte när det yrkas att ett kollektivavtal enligt lagen om kollektivavtal eller ett tjänstekollektivavtal enligt lagen om statens tjänstekollektivavtal, lagen om kommunala tjänstekollektivavtal, lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal, lagen om riksdagens tjänstemän, lagen om Finlands Banks tjänstemän eller lagen om republikens presidents kansli ska förklaras hävt.

Om det enligt ett arbets- eller tjänstekollektivavtal först ska föras underhandlingar om förlikning i en tvist som gäller eller följer av kollektivavtalet, får tvistefrågan inte tas upp till prövning vid arbetsdomstolen förrän en sådan underhandling förts, utom då det av omständigheterna framgår att käranden inte är skyldig till att underhandlingar inte har förts.

13 §

Talan som avser mål angående tjänstekollektivavtal anhängiggörs och förs av den som är part i avtalet, i eget namn även på deras vägnar som enligt tjänstekollektivavtalet är bundna därav. Den som är bunden av tjänstekollektivavtal i annan egenskap än som part i avtalet får uppträda som kärke endast om han visar att en part i avtalet givit tillstånd därtill eller vägrat att anhängiggöra eller föra talan.

En förening som är part i tjänstekollektivavtal för talan i arbetsdomstolen i eget namn även på de tjänstemäns och tjänsteinnehavares vägnar som inte är bundna av tjänstekollektivavtalet, men för vilkas anställningsförhållande

Föreslagna lydelse

Arbetsdomstolen handlägger och avgör även i 9 § lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan (56/2001) avsedda besvär som gäller kollektivavtals allmänt bindande verkan och besvär som avses i 13 § lagen om arbetsrådet och om vissa tillstånd till undantag inom arbetarskyddet (400/2004) och som gäller ett beslut av arbetsrådet med anledning av rättelseyrkande.

11 §

Twistemål som ankommer på arbetsdomstolen kan med stöd av en bestämmelse i ett arbets- eller tjänstekollektivavtal *lämnas till avgörande* enligt lagen om skiljeförfarande (967/1992), dock inte när det yrkas att ett kollektivavtal enligt lagen om kollektivavtal eller ett tjänstekollektivavtal enligt lagen om statens tjänstekollektivavtal, *lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal*, lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal, lagen om riksdagens tjänstemän, lagen om Finlands Banks tjänstemän eller lagen om republikens presidents kansli ska förklaras hävt.

Om det enligt ett arbets- eller tjänstekollektivavtal först ska föras underhandlingar om förlikning i en tvist som gäller eller följer av kollektivavtalet, får tvistefrågan inte tas upp till prövning vid arbetsdomstolen förrän en sådan underhandling förts, utom då det av omständigheterna framgår att käranden inte är skyldig till att underhandlingar inte har förts.

13 §

Talan som avser mål angående tjänstekollektivavtal anhängiggörs och förs av den som är part i avtalet, i eget namn även på deras vägnar som enligt tjänstekollektivavtalet är bundna därav. Den som är bunden av tjänstekollektivavtal i annan egenskap än som part i avtalet får uppträda som kärke endast om han visar att en part i avtalet givit tillstånd därtill eller vägrat att anhängiggöra eller föra talan.

En förening som är part i tjänstekollektivavtal för talan i arbetsdomstolen i eget namn även på de tjänstemäns och tjänsteinnehavares vägnar som inte är bundna av tjänstekollektivavtalet, men för vilkas anställningsförhållande

Gällande lydelse

staten, en kommun eller samkommun, den evangelisk-lutherska kyrkan, dess församling, församlingsförbund eller annan sammanslutning av församlingar eller Finlands Bank inte får bestämma eller överenskomma om villkor som står i strid med tjänstekollektivavtal.

På talan angående tjänstekollektivavtal svarar en part i avtalet för egen del och på deras vägnar som enligt tjänstekollektivavtalet är bundna därav. Den mot vilken anspråk framställs i talan skall även alltid kallas att höras i saken. På talan, vari yrkas påföljd för åsidosättande av bestämmelser i tjänstekollektivavtal eller vidtagande av stridsåtgärd eller deltagande i sådan annars än på grundavtal av beslut av kommunala arbetsmarknadsverket eller den evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation eller den förening som vidtagit åtgärden, svarar personligen den mot vilken yrkandena framställs.

Vad denna paragraf stadgar om part i avtal äger motsvarande tillämpning på förening som avses i 6 § 2 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal, 6 § 2 mom. lagen om kommunala tjänstekollektivavtal och 6 § 2 mom. lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal.

Kärande i ett sådant annat än i 1, 2 eller 3 mom. avsett mål som gäller tillämpning av lagen om statens tjänstekollektivavtal, lagen om kommunala tjänstekollektivavtal, lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal, lagen om riksdagens tjänstemän, lagen om Finlands Banks tjänstemän eller lagen om republikens presidents kansli är staten, dock arbetsgivarföreningen eller affärsverket i de fall som avses i 3 a § 1 mom. i lagen om statens tjänstekollektivavtal, kommunala arbetsmarknadsverket, den evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation, riksdagen eller Finlands Bank eller, då tjänstekollektivavtal har ingåtts av en kommun eller en samkommun, en församling, ett församlingsförbund eller någon annan sammanslutning av församlingar, kommunen, samkommunen, församlingen, församlingsförbundet eller sammanslutningen av församlingar eller

Föreslagen lydelse

staten, *ett välfärdsområde*, en kommun eller samkommun, den evangelisk-lutherska kyrkan, dess församling, församlingsförbund eller annan sammanslutning av församlingar eller Finlands Bank inte får bestämma eller överenskomma om villkor som står i strid med tjänstekollektivavtal.

På en talan *som gäller* tjänstekollektivavtal svarar en part i avtalet för egen del och på deras vägnar som enligt tjänstekollektivavtalet är bundna *av det*. Den mot vilken anspråk framställs i talan ska även alltid kallas att höras i saken. På *en* talan i vilken det yrkas påföljd för åsidosättande av bestämmelser i tjänstekollektivavtal eller vidtagande av stridsåtgärd eller deltagande i sådan annars än på grundval av beslut av *Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT* eller den evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation eller den förening som vidtagit åtgärden, svarar personligen den mot vilken yrkandena framställs.

Vad *som i* denna paragraf *föreskrivs* om part i avtal *ska också tillämpas* på en förening som avses i 6 § 2 mom. i lagen om statens tjänstekollektivavtal, 6 § 2 mom. *i lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal* och 6 § 2 mom. *i lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal*.

Kärande i ett sådant annat än i 1–3 mom. avsett mål som gäller tillämpning av lagen om statens tjänstekollektivavtal, *lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal*, lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal, lagen om riksdagens tjänstemän, lagen om Finlands Banks tjänstemän eller lagen om republikens presidents kansli är staten, dock arbetsgivarföreningen eller affärsverket i de fall som avses i 3 a § 1 mom. i lagen om statens tjänstekollektivavtal, *Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT*, den evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation, riksdagen eller Finlands Bank eller, *när det är ett välfärdsområde*, en kommun eller en samkommun, en församling, ett församlingsförbund eller någon annan sammanslutning av församlingar, *som ingått tjänstekollektivavtalet*, *välfärdsområdet*, kommunen, samkommunen, för-

Gällande lydelse

också en förening som företräder tjänstemän eller tjänsteinnehavare.

I ett ärende som gäller preciserande tjänstekollektivavtal enligt 3 § 4 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal väcks talan och avges svaromål på statens vägnar av statens förhandlingsmyndighet, som nämns i 3 mom. 1 punkten av paragrafen, eller på dess förordnande av förvaltningsområdets förhandlingsmyndighet, som nämns i momentets 2 punkt. Talan mot staten skall riktas mot statens förhandlingsmyndighet.

46 §

Statliga och kommunala samt övriga offentliga rättsliga samfunds myndigheter är skyldiga att på begäran giva uppgifter och annan handräckning åt arbetsdomstolen.

Föreslagen lydelse

samlingen, församlingsförbundet eller sammanslutningen av församlingar eller också en förening som företräder tjänstemän eller tjänsteinnehavare.

I ett ärende som gäller preciserande tjänstekollektivavtal enligt 3 § 4 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal väcks talan och avges svaromål på statens vägnar av statens förhandlingsmyndighet, som nämns i 3 mom. 1 punkten av paragrafen, eller på dess förordnande av förvaltningsområdets förhandlingsmyndighet, som nämns i momentets 2 punkt. Talan mot staten skall riktas mot statens förhandlingsmyndighet.

46 §

Statens, välfärdsområdenas och kommunernas myndigheter samt övriga offentliga rättsliga samfunds myndigheter är skyldiga att på begäran ge uppgifter och annan handräckning åt arbetsdomstolen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag

om ändring av 8 § i lagen om domstolsavgifter

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen om domstolsavgifter (1455/2015) 8 § 1 mom. 3 och 7 punkten som följer:

Gällande lydelse

8 §

Befrielse från avgifter för myndigheter och vissa andra

Befriade från att betala avgifter enligt denna lag är

Föreslagen lydelse

8 §

Befrielse från avgifter för myndigheter och vissa andra

Befriade från att betala avgifter enligt denna lag är

Gällande lydelse

- 1) polis-, förundersöknings-, åklagar- och utsökningsmyndigheterna,
- 2) Brottspåföljdsmyndigheten i ärenden som gäller verkställighet av straff,
- 3) statliga och kommunala myndigheter då de utför sina lagstadgade tillsynsuppgifter,
- 4) konsumentombudsmannen,
- 5) konkursombudsmannen,
- 6) arbetarskyddsfullmäktigen i ärenden enligt 1 § 3 mom. i lagen om arbetsdomstolen (646/1974),
- 7) kommunala myndigheter i ärenden som gäller förmyndarverksamhet, vårdnad om barn eller besöksförbud,
- 8) Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och i landskapet Åland Statens ämbetsverk på Åland i ärenden som gäller förmyndarverksamhet.

Dessutom är myndigheter, medborgare och juridiska personer i en främmande stat samt internationella organ befriade från att betala avgifter i ärenden som behandlas med tillämpning av avtal och bestämmelser om internationell rättslig hjälp eller verkställighet.

Föreslagen lydelse

- 1) polis-, förundersöknings-, åklagar- och utsökningsmyndigheterna,
- 2) Brottspåföljdsmyndigheten i ärenden som gäller verkställighet av straff,
- 3) statens, *välståndsområdenas och kommunernas* myndigheter när de utför sina lagstadgade tillsynsuppgifter,
- 4) konsumentombudsmannen,
- 5) konkursombudsmannen,
- 6) arbetarskyddsfullmäktigen i ärenden enligt 1 § 3 mom. i lagen om arbetsdomstolen (646/1974),
- 7) *välståndsområdenas och kommunernas* myndigheter i ärenden som gäller förmyndarverksamhet, vårdnad om barn eller besöksförbud,
- 8) Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och i landskapet Åland Statens ämbetsverk på Åland i ärenden som gäller förmyndarverksamhet.

Dessutom är myndigheter, medborgare och juridiska personer i en främmande stat samt internationella organ befriade från att betala avgifter i ärenden som behandlas med tillämpning av avtal och bestämmelser om internationell rättslig hjälp eller verkställighet.

Denna lag träder i kraft den
20 .

11.

Lag

om ändring av lagen om bildprogram

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om bildprogram (710/2011) 30 § 1 och 2 mom. samt 31 § och 33 §, av dem 30 § 1 och 2 mom. och 31 § sådana de lyder i lag 965/2015, som följer:

Gällande lydelse

30 §

Sökande av ändring i klassificeringsbeslut

I fråga om ett klassificeringsbeslut som fattats av en klassificerare av bildprogram får *en part* begära omprövning av beslutet hos Nationella audiovisuella institutet, på det sätt som anges i förvaltningslagen (434/2003).

Klassificeringsbeslut som fattats av Nationella audiovisuella institutet och beslut som Nationella audiovisuella institutet har meddelat med anledning av begäran om omprövning enligt 1 mom. får överklagas genom besvär hos bildprogramsnämnden inom 14 dagar från delfäendet av beslutet, på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Nämnden ska behandla besvären skyndsamt.

Institutets klassificeringsbeslut och beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning kan verkställas trots ändringssökande, om inte den myndighet där ändring söktes bestämmer något annat.

31 §

Sökande av ändring i andra beslut av Nationella audiovisuella institutet

Beslut som gäller återkallande av godkännande som klassificerare av bildprogram får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

När det gäller andra beslut av institutet än sådana som avses i 30 § och sådana som gäller återkallande av godkännande som klassificerare av bildprogram får *en part* begära omprövning på det sätt som anges i förvaltningslagen.

Det beslut som meddelas med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

Förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som gäller återkallande av godkännande som

Föreslagen lydelse

30 §

Sökande av ändring i klassificeringsbeslut

I fråga om ett klassificeringsbeslut som fattats av en klassificerare av bildprogram får *omprövning begäras* hos Nationella audiovisuella institutet. *Bestämmelser om begäran om omprövning finns* i förvaltningslagen (434/2003).

Klassificeringsbeslut som fattats av Nationella audiovisuella institutet och beslut som Nationella audiovisuella institutet har meddelat med anledning av begäran om omprövning enligt 1 mom. får överklagas genom besvär hos bildprogramsnämnden inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Nämnden ska behandla besvären skyndsamt. *I fråga om sökande av ändring tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).*

Institutets klassificeringsbeslut och beslut som meddelats med anledning av begäran om omprövning kan verkställas trots ändringssökande, om inte den myndighet där ändring söktes bestämmer något annat.

31 §

Sökande av ändring i andra beslut av Nationella audiovisuella institutet

I fråga om andra beslut av institutet än sådana som avses i 30 § och sådana som gäller återkallande av godkännande som klassificerare av bildprogram får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

(upphävs)

(upphävs)

Gällande lydelse

klassificerare av bildprogram får överklagas genom besvär på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Över andra beslut av förvaltningsdomstolen får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

33 §

Föreslagen lydelse

33 §

Sökande av ändring i bildprogramsnämndens beslut

Beslut av bildprogramsnämnden får överklagas genom besvär av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel beslutet direkt påverkar. Besvären ska anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från delfäendet av nämndens beslut. Högsta förvaltningsdomstolen ska behandla besvären skyndsamt.

Sökande av ändring i bildprogramsnämndens beslut

Beslut av bildprogramsnämnden får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från delfäendet av nämndens beslut. Besvären ska i en förvaltningsdomstol behandlas skyndsamt. I fråga om sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

12.

Lag

om ändring av 96 och 97 § i naturgasmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i naturgasmarknadslagen (587/2017) 96 § 2–4 mom. och 97 §, av dem 96 § 4 mom. sådant det lyder i lag 847/2019, och fogas till 96 §, sådan den lyder delvis ändrat i lag 847/2019, ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

96 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i sådana beslut av Energimyndigheten som gäller efterlevnaden av denna lag eller bestämmelser

Föreslagen lydelse

96 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i sådana beslut av Energimyndigheten som gäller efterlevnaden av denna lag eller bestämmelser

Gällande lydelse

som utfärdats med stöd av den eller av beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av denna lag finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av 24, 36, 66, 79, 93 och 94 § och Energimyndighetens beslut om att avvisa ett ärende som avses i ovannämnda paragrafer får överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen *på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996)*. Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

Ändring i andra beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag än sådana som avses ovan i denna paragraf får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Beslut som arbets- och näringsministeriet har meddelat med stöd av 12 § samt beslut av *förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen* får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen *på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019)*. Marknadsdomstolens beslut ska trots besvär iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. *Energimyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i ett sådant beslut av fullföljdsdomstolen genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut.*

97 §

Verkställbarhet av Energimyndighetens beslut

Beslut av Energimyndigheten enligt 96 § 2 mom. ska iakttas trots att det överklagats, om inte myndigheten bestämmer något annat *genom sitt beslut. Fullföljdsdomstolen har dess-*

Föreslagen lydelse

som utfärdats med stöd av den eller av beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av denna lag finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av 24, 36, 66, 79, 93 och 94 § och Energimyndighetens beslut om att avvisa ett ärende som avses i *de paragraferna* får överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen. Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

Andra beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag än sådana som avses ovan i denna paragraf får *överklagas* genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

Beslut som arbets- och näringsministeriet har meddelat med stöd av 12 § samt beslut av marknadsdomstolen får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Marknadsdomstolens beslut ska trots besvär iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

I fråga om sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

97 §

Verkställbarhet av Energimyndighetens beslut

Beslut av Energimyndigheten enligt 96 § 2 mom. ska iakttas trots *ändringssökande*, om inte Energimyndigheten eller *en förvaltningsdomstol* bestämmer något annat.

Gällande lydelse

utom rätt att meddela föreskrifter om verkställigheten av beslut enligt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

13.

Lag

om ändring av lagen om utsläppshandel

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen om utsläppshandel (311/2011) 75 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1014/2015, samt ändras 75 § 1, 4 och 5 mom. samt 76 och 77 §, av dem 75 § 1 och 4 mom. sådana de lyder i lag 291/2019 samt 75 § 5 mom. och 76 § sådana de lyder i lag 1014/2015, som följer:

Gällande lydelse

75 §

Sökande av ändring i utsläppshandelsmyndighetens beslut

Ett beslut som utsläppshandelsmyndigheten har fattat med stöd av denna lag får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Ett beslut genom vilket utsläppshandelsmyndigheten med stöd av denna lag har beviljat utsläppsrätter som tilldelas gratis eller ändrat deras antal får dock överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Högsta förvaltningsdomstolen ska behandla besvär som gäller beviljande av utsläppsrätter och ändring av antalet utsläppsrätter skyndsamt.

Förvaltningsdomstolens beslut i ett ärende som avses i 16, 64, 68 eller 70–72 § får överklagas genom besvär på det sätt som anges i

Föreslagen lydelse

75 §

Sökande av ändring i utsläppshandelsmyndighetens beslut

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). En förvaltningsdomstol ska behandla besvär över beslut som gäller beviljande av utsläppsrätter och ändring av antalet utsläppsrätter skyndsamt.

(upphävs)

Gällande lydelse

förvaltningsprocesslagen. Över andra beslut av förvaltningsdomstolen får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Ett beslut som utsläppshandelsmyndigheten meddelat med stöd av 50, 61, 62 och 71 § ska iakttas trots överklagande, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Ett beslut genom vilket utsläppshandelsmyndigheten har beviljat utsläppsätter som tilldelas gratis eller ändrat antalet utsläppsätter ska iakttas trots överklagande. Besvärsmyndigheten kan inte förbjuda eller avbryta verkställigheten eller meddela andra föreskrifter om verkställigheten.

Ändring av en avgift som utsläppshandelsmyndigheten har fastställt för en offentlig-rättslig prestation får sökas på det sätt som anges i lagen om grunderna för avgifter till staten.

76 §

Sökande av ändring i ett beslut av en kontrollör

Omrövning av ett verifieringsutlåtande får begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen.

Det beslut som meddelas med anledning av begäran om omrövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

77 §

Överklagande av arbets- och näringsministeriets beslut

Beslut som arbets- och näringsministeriet har meddelat med stöd av denna lag får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Högsta förvaltningsdomstolen ska behandla besvären skyndsamt.

Föreslagen lydelse

Ett beslut som utsläppshandelsmyndigheten meddelat med stöd av 50, 61, 62 och 71 § ska iakttas trots överklagande, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Ett beslut genom vilket utsläppshandelsmyndigheten har beviljat utsläppsätter som tilldelas gratis eller ändrat antalet utsläppsätter ska iakttas trots överklagande. *En förvaltningsdomstol* kan inte förbjuda eller avbryta verkställigheten eller meddela andra *förordnanden* om verkställigheten.

Bestämmelser om sökande av ändring i en avgift som utsläppshandelsmyndigheten har fastställt för en offentlig-rättslig prestation finns i lagen om grunderna för avgifter till staten.

76 §

Sökande av ändring i ett beslut av en kontrollör

Omrövning får begäras i ett verifieringsutlåtande. *Om begäran om omrövning föreskrivs i förvaltningslagen.*

Om sökande av ändring hos en förvaltningsdomstol föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

(upphävs)

77 §

Sökande av ändring i arbets- och näringsministeriets beslut

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

En förvaltningsdomstol ska behandla besvären skyndsamt.

Gällande lydelse

Beslut av arbets- och näringsministeriet ska följas trots överklagande. De befogenheter att avbryta eller förbjuda verkställandet eller annars bestämma om verkställandet som fullföljdsdomstolen har med stöd av förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på verkställandet av beslutet.

Föreslagen lydelse

Beslut av arbets- och näringsministeriet ska följas trots *ändringssökande*. Vid *verkställigheten av beslutet tillämpas inte* de befogenheter att avbryta eller förbjuda *verkställigheten* eller annars bestämma om *verkställigheten* som fullföljdsdomstolen har med stöd av *lagen om rättegång i förvaltningsärenden*.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

14.

Lag

om ändring av 6 kap. 26 § i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i sjukförsäkringslagen (1224/2004) 6 kap. 26 §, sådan den lyder i lag 836/2019, som följer:

Gällande lydelse

6 kap.

**Läkemedelspreparat som omfattas av ersättning och läkemedelspreparats parti-
pris**

26 §

Ändringssökande som gäller beslut av läkemedelsprisnämnden

Den som är missnöjd med läkemedelsprisnämndens beslut får söka ändring i beslutet genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Läkemedelsprisnämndens beslut ska följas trots att ändring har

Föreslagen lydelse

6 kap.

**Läkemedelspreparat som omfattas av ersättning och läkemedelspreparats parti-
pris**

26 §

Ändringssökande som gäller beslut av läkemedelsprisnämnden

Den som är missnöjd med *ett beslut* av läkemedelsprisnämnden får söka ändring i beslutet genom besvär hos *Helsingfors förvaltningsdomstol*. *I fråga om sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvalt-*

RP 93/2022 rd

Gällande lydelse

sökts till dess ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Föreslagen lydelse

ningsärenden. Läkemedelsprisnämndens beslut ska dock följas trots ändringsökande, till dess att ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i beslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.